

DE UNIFORMEREDE KORPS I FEM AF DANMARKS STØRSTE KOMMUNER

En casebaseret analyse af vilkår og rammer for de
uniformerede korps

Rapport / April 2021

Aline van Bedaf, Henriette
Bjerrum & Malene Thøgersen

Videncenter
for Folkeoplysning

DE UNIFORMEREDE KORPS I FEM AF DANMARKS STØRSTE KOMMUNER

Titel

De uniformerede korps i fem af Danmarks største kommuner

Forfatter

Aline van Bedaf, Henriette Bjerrum & Malene Thøgersen

Øvrige bidragsydere

Rasmus Kolby Rahbek

Rekvirenter

Aalborg, Randers, Aarhus, Odense og Københavns Kommuner

Layout

Videncenter for Folkeoplysning

Forsidefoto

KFUM-Spejderne

Udgave

1. udgave, Aarhus, april 2021

Pris

Rapporten kan downloades gratis i vidensbanken på www.vifo.dk

ISBN

978-87-93784-45-1 (pdf)

Udgiver

Videncenter for Folkeoplysning

c/o Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: vifo@vifo.dk

W: www.vifo.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning og baggrund	6
Notatets opbygning og hovedresultater	8
Metode og datagrundlag	13
Kapitel 1: De uniformerede korps i Danmark.....	14
De uniformerede korps og danskernes fritidsliv.....	15
Kapitel 2: De uniformerede korps i de fem kommuner.....	17
Grupper og kredse i de fem kommuner	17
Medlemstal i de fem kommuner.....	21
Potentielle spejdere/FDF'ere – fem byer i vækst	24
Kapitel 3: Rammerne for de uniformerede korps.....	27
Medlemstilskud.....	28
Lokaler og lokaletilskud.....	33
Andre typer af tilskud	44
Kapitel 4: Gruppernes/kredsens geografiske placering.....	54
Københavns Kommune.....	56
Aarhus Kommune.....	59
Aalborg Kommune	62
Odense Kommune	66
Randers Kommune	70
Gruppernes geografiske placering – opsamling.....	72
Kapitel 5: Kommunernes samarbejde med de uniformerede korps.....	74
Indgang til kommunen.....	74
Kontakten mellem kommunerne og de uniformerede korps	76
De uniformerede korps i referaterne.....	82
Kapitel 6: Perspektivering.....	83
Mange fællestræk på tværs af de fem kommuner.....	83
Et område med megen tavs viden	84
Ventelister og gruppeliv	85
De værdibaserede foreninger	86
Lokalernes betydning.....	87
Litteraturliste	90
Bilag	92

Indledning og baggrund

De uniformerede korps spiller en stor rolle i fritidslivet for mange børn og unge. I 2020 angav 12 pct. af danske børn og unge, at de går til spejder/FDF¹. Som børne- og ungdomsen-gagerende foreninger får de uniformerede korps støtte via folkeoplysningsloven og er i stor udstrækning under de samme retningslinjer som idrætten. Men kigger man på fritidspoli-tikker i kommunerne, er mange af formuleringerne i disse målrettet idrætslivet og idræts-foreninger, mens de uniformerede korps ser ud til at leve et lidt mere stille liv.

Den samme erfaring har de deltagende kommuner haft i stor udstrækning. I forhold til hvor ofte idrætsforeningerne kontakter kommunerne, oplever forvaltningerne, at de uni-formerede korps er noget mere tilbageholdende med at gøre opmærksom på egne behov og udfordringer, selvom der i forvaltningerne er en stor tiltro til, at de uniformerede korps har meget at byde ind med. Samtidig er der meget lidt viden om korpsenes udbredelse, og hvordan kommunerne arbejder med at understøtte korpsenes aktiviteter rundt omkring i kommunerne. Det kan således være svært at hente inspiration i andre kommuner.

Disse dilemmaer har været baggrunden for denne undersøgelse, hvor Videncenter for Fol-keoplysning i samarbejde med København, Aarhus, Odense, Aalborg og Randers Kommu-ner giver et indblik de uniformerede korps' udbredelse, rammer og vilkår på tværs af kom-munerne.

Målet med undersøgelsen er primært at sætte viden i spil i et sammenlignende perspektiv og derved:

- få dybere indblik i kommunale ligheder og forskelle i udbredelsen af og rammerne for de uniformerede korps på tværs af de fem kommuner
- skabe overblik over forskelle og ligheder i de uniformerede korps' brug af faciliteter på tværs af de deltagende kommuner
- afdække samspillet mellem kommunerne og de uniformerede korps på tværs af de deltagende kommuner
- skabe et samlet overblik over kommunernes indsatser for og samarbejder med de uniformerede korps med henblik på erfaringsudveksling.

Særligt når det gælder lokaler og faciliteter, er der forhold, som det ikke har været muligt at afdække til bunds, da der er mange forskellige ejerformer, lokaletyper og opgørelsesme-toder i spil på området. Men analysen belyser de temaer, som det har været muligt at af-dække på tværs af kommuner ud fra det materiale, der har været til rådighed.

Undersøgelsens fokus på rammevilkår kan ses i sammenhæng med to sideløbende under-søgelser om de uniformerede korps, som Vifo udarbejder. I april 2021 udkommer således et baggrundsnotat om korpsenes historie, værdier og udvikling. Desuden har Aalborg

¹ Tal fra Danskernes motions- og sportsvaner 2020 (ikke afrapporteret).

Kommune igangsat en mere dybdegående undersøgelse af de uniformerede korps med fokus på aktiviteterne og livet i grupperne/kredsene, som Vifo ligeledes gennemfører. Der er dermed mulighed for synergier mellem de tre undersøgelser.

Det er vores håb, at rapporten kan være første skridt på vejen til at få en bredere forståelse af de uniformerede korps' hverdag og vilkår i samspil med de kommunale rammers betydning for foreningernes udbredelse og potentialer.

Notatets opbygning og hovedresultater

Kapitel 1 giver en kort beskrivelse af de uniformerede korps på landsplan for at sætte analysen i de fem kommuner ind i en større kontekst.

På landsplan var der i 2020 samlet set 93.795 medlemmer i de uniformerede korps, som omfatter FDF (Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund) samt ni forskellige spejderkorps. Medlemmerne var fordelt på 1.407 lokale grupper/kredse over hele landet.

Den nyeste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner fra Idrættens Analyseinstitut (Idan) viser, at 12 pct. af de danske børn har gået til spejder/FDF inden for det seneste år². De er typisk afsted til aktiviteten én gang om ugen. Hovedparten af de børn, der går til spejder/FDF, er også aktive i andre idrætsaktiviteter, men de uniformerede korps tiltrækker også børn, der ikke er aktive andre steder (Pilgaard & Rask, 2016).

Kapitel 2 ser nærmere på udbredelsen af de uniformerede korps i de fem kommuner. Der er fokus på grupper/kredse og antallet af medlemmer. Derudover belyser kapitlet befolkningsudviklingen og sammensætningen i de fem kommuner for at sætte udviklingen i antallet af medlemmer i de uniformerede korps i en demografisk kontekst.

Grupper og kredse

I 2019 var der samlet set 226 grupper/kredse fordelt på de fem kommuner. Grupperne fordeles sig med 61 grupper/kredse i Københavns Kommune, 55 i Aarhus Kommune, 55 i Aalborg Kommune, 35 i Odense Kommune og 20 i Randers Kommune.

Det gennemsnitlige antal medlemmer pr. gruppe/kreds er betydeligt højere i Københavns Kommune og Aarhus Kommune end i de øvrige kommuner. Særligt i København, men også i Aarhus og Aalborg Kommuner, har den gennemsnitlige størrelse på grupperne/kredsene været stigende over tid.

Fordelt på korps har FDF andelsmæssigt flest grupper/kredse i Aalborg Kommune, mens Det Danske Spejderkorps har relativt flest grupper i Aarhus og Odense Kommuner. KFUM-Spejderne er det korps, der har relativt flest grupper i Randers Kommune. I Københavns Kommune er der en mere ligelig fordeling på tværs af korps, men flest grupper/kredse er en del af FDF og Det Danske Spejderkorps.

Antallet af medlemmer

I 2019 registrerede de fem deltagende kommuner tilsammen 16.782 medlemmer af de uniformerede korps, hvilket svarer til 18 pct. af de aktive spejdere og FDF'ere på landsplan. I tre af kommunerne – København, Aarhus og Aalborg – har der været en stigning i det samlede medlemstal over tid. I Randers Kommune har antallet af medlemmer ligget stabilt, mens der har været et fald i Odense Kommune.

² Tal fra Danskernes motions- og sportsvaner 2020 (ikke afrapporteret).

Ses medlemstallet i relation til kommunernes indbyggertal, viser analysen, at der er relativt færre spejdere/FDF'ere i Københavns Kommune end i de øvrige kommuner. 2,3 pct. af alle københavnere under 25 år var i 2019 medlem af et uniformeret korps. I Aalborg Kommune, som har den største tilslutning, lå den tilsvarende andel på 4 pct³.

Sammensætningen af medlemmerne fordelt på korps varierer på tværs af kommunerne og afspejler udbredelsen af de forskellige korps.

Potentielle spejdere – fem kommuner i vækst

Afsnittet om befolkningsudvikling og demografi viser, at alle fem kommuner har oplevet en befolkningsvækst i de seneste fem år, og at de også fortsat kan forvente tilvækst i de kommende år – nogle kommuner dog mere end andre. Statistikken viser, at der er sammenhæng mellem tilvæksten og størrelsen på byerne. Dvs. at jo større byen er, desto større har befolkningstilvæksten været i de seneste fem år.

En befolkningstilvækst kan betyde flere potentielle spejdere/FDF'ere – ikke mindst, hvis væksten omfatter de aldersgrupper, der er deres kernemålgruppe. Men omvendt kan befolkningsvækst også medføre et øget pres på både faciliteter og ventelister i de enkelte grupper/kredse.

Ses der på befolkningsudviklingen for aldersgruppen 0-17 år, som er korpsenes kernemålgruppe, er væksten størst for de to største kommuner i undersøgelsen, København og Aarhus, mens Odense og Randers Kommuner omvendt har oplevet en nedgang i antallet af 0-17-årige.

Den beskrevne befolkningsudvikling i kommunerne hænger meget godt sammen med medlemsudviklingen på området, hvor Københavns Kommune og Aarhus Kommune er blandt de kommuner, der har haft medlemsvækst.

Kapitel 3 sætter fokus på de kommunale rammer for de uniformerede korps, og hvordan kommunerne gennem økonomi og lokaler støtter op omkring arbejdet i grupperne/kredsene. Kapitlet har fokus på tre overordnede temaer: Medlemstilskud, lokaler og lokaletilskud samt andre typer af tilskud.

Medlemstilskud

Medlemstilskuddet beregnes på forskellig vis på tværs af de fem kommuner. I Odense og Randers Kommuner gives et tilskud pr. medlem under 25 år, mens der i Københavns og Aalborg Kommuner gradueres efter medlemmernes alder. Tilskuddet i Aarhus Kommune beregnes ud fra antallet af aktivitetstimer og medlemmernes alder. Også niveauet af det

³ Disse andele kan ikke sammenlignes med de 12 pct. af de danske børn, som ifølge Danskernes motions- og sportsvaner 2020, har gået til spejder/FDF inden for det seneste år. Det skyldes forskellige opgørelsesmetoder på tværs af undersøgelse, og i særdeleshed at andelen i Danskernes motions- og sportsvaner gælder børn mellem 7 og 15 år, hvor en stor del af de aktive på området findes, mens andelen i denne undersøgelse omfatter hele aldersgruppen fra 0-25 år.

totale tilskud varierer på tværs af kommunerne. Samlet betyder de forskellige modeller, at der er store forskelle på det beløb, en gennemsnitlig gruppe/kreds vil modtage i medlems-tilskud på tværs af kommunerne. Beløbet varierer mellem 10.000 kr. i Randers Kommune og 28.500 kr. i Aarhus Kommune. I disse beløb indgår dog kun medlemstilskud og ikke de øvrige typer af tilskud, grupperne har mulighed for at søge – som eksempelvis tilskud til kurser.

Forskellene i tilskudsniveauet på tværs af kommunerne kommer også til udtryk, når det totale udbetalte tilskudsbeløb bliver delt med antallet af medlemmer (så man får det gennemsnitlige tilskud pr. medlem) og på medlemstilskuddet til området pr. indbygger. I forhold til sidstnævnte er beløbet pr. indbygger mere end tre gange større i den kommune, der bruger mest, end i den kommune, der bruger mindst. Uanset hvordan niveauet i medlemstilskuddet måles, er der dermed nogle store forskelle og klare mønstre på tværs af kommunerne.

Lokaler og lokaletilskud

De uniformerede korps holder til i mange forskellige typer af lokaler. Nogle grupper/kredse har egne lokaler, andre benytter kommunale lokaler, mens andre igen holder til i andre typer af lokaler – eksempelvis kirker. Dertil kommer, at grupperne/kredsene ofte benytter hytter til lejrture – enten deres egne eller hytter, de lejer.

Generelt er området karakteriseret ved, at relativt få grupper/kredse holder til i kommunale lokaler. På tværs af kommuner gør det sig gældende for mellem 15 og 30 pct. af grupperne/kredsene.

Dette billede – sammen med den udbredte brug af hytter – betyder, at langt de fleste grupper/kredse modtager lokaletilskud. På tværs af de fem kommuner varierer denne andel mellem 76 og 93 pct. af grupperne/kredsene.

Kriterierne for lokaletilskud varierer på tværs af kommunerne. Det gælder både i forhold til tilskudsprocenten og brugen af 25-års-reglen. Alle kommuner giver lokaletilskud til hytteleje – som hovedregel med udgangspunkt i det samme regelsæt som til daglige lokaler – mens der er lidt variation, når det gælder lokaletilskuddet til gruppernes/kredsens egne weekendhytter. Alle kommuner giver desuden tilskud til vedligehold som en del af lokaletilskuddet, men det varierer, hvilke rammer og betingelser denne støtte gives ud fra. Endelig har alle kommunerne det som praksis, at eventuelle lejeindtægter fratrækkes før beregning af lokaletilskud. I Odense, Randers og Aalborg Kommuner er der dog en undtagelse, såfremt udlejen sker til kommunale institutioner.

Lokaletilskuddets størrelse varierer ligeledes på tværs af kommuner. Ses der på det gennemsnitlige tilskud pr. medlem i de grupper/kredse, der modtager lokaletilskud, varierer beløbet mellem 352 kr. pr. medlem i Aarhus Kommune til 705 kr. i Odense Kommune. Ses der i stedet på beløbet pr. indbygger, ligger Randers, Odense og Aalborg Kommuner betydeligt højere end de øvrige to kommuner. Det er dermed langt fra de samme kommuner, som bruger flest midler på hhv. lokaletilskud og på medlemstilskud (se ovenfor).

Lokaletilskuddets størrelse afgøres imidlertid af mange ting. Det påvirkes både af procent-satsen, udgiftsniveauet, andelen af grupper i kommunale lokaler, gruppernes/kredsens brug af hytter mv. Det er derfor vanskeligt at afgøre, hvad der kan forklare de forskelle, der ses på tværs af kommunerne, og hvad forskellene betyder i praksis.

Andre typer af tilskud

Ud over medlems- og lokaletilskud er der på tværs af kommunerne en række andre tilskudsmuligheder, de uniformerede korps kan benytte sig af.

Analysen viser, at især tilskud til kurser ser ud til at være populært blandt grupperne/kredsene. Muligheden for kursustilskud er til stede i fire ud af de fem kommuner og bliver i høj grad brugt.

Når det gælder tilskud til anlæg, byggeri og materiel, er der store forskelle på muligheder og retningslinjer på tværs af kommunerne. Fælles er dog, at gruppernes/kredsens brug af tilskudsmulighederne på det område er relativt begrænset, og at det svinger meget fra år til år, hvilket er naturligt – særligt når det gælder større anlægsprojekter.

Når det gælder den lovpligtige udviklingspulje på folkeoplysningsområdet, er den også kun i begrænset grad blevet benyttet af de uniformerede korps i de fem kommuner over de senere år.

Kapitel 4 beskriver gruppernes/kredsens geografiske placering i de fem kommuner. Kapitellet viser kort over gruppernes/kredsens placering fordelt på både korps og medlemstal. Disse beskrivelser giver mulighed for at se, om grupperne/kredsene er særligt koncentreret i bestemte områder i kommunerne, og om der er områder, hvor der er langt imellem tilbuddene.

Det er dog vanskeligt at se generelle mønstre i gruppernes/kredsens geografiske placering på baggrund af beskrivelserne i de fem kommuner. I nogle tilfælde er det grupper/kredse i byerne, som tiltrækker flest medlemmer, mens det i andre tilfælde er i kommunernes mindre lokalområder, grupperne med de største medlemstal findes. Også når det gælder spredningen på tværs af korps, er det vanskeligt at se generelle mønstre på tværs af kommunerne. Heller ikke nærheden til grønne områder ser umiddelbart ud til at afspejle sig i gruppernes/kredsens størrelse.

Den kvalitative analyse giver dog indtryk af, at adgangen til udenomsarealer og grønne områder har stor betydning for mange uniformerede korps, da de er vigtige arenaer for deres aktiviteter. Men også at mange grupper/kredse er gode til at benytte sig af nærmiljøet – uanset om det er by eller land.

Kapitel 5 sætter fokus på kommunernes samarbejde med de uniformerede korps gennem et kort oprids af de formaliserede kontaktflader og det samspil, der er i hverdagen og gennem samråd.

I alle fem kommuner er der et børne- og ungesamråd (BUS) – eller et decideret samråd for de uniformerede korps – som danner ramme for den formelle politiske dialog mellem de uniformerede korps og kommunerne, og området er ligeledes repræsenteret i folkeoplysningsudvalgene. En gennemgang af referaterne fra disse udvalg viser dog, at de uniformerede korps i meget begrænset grad er på dagsordenen. Og når de er, er det primært i forbindelse med tildeling af tilskud.

Den daglige kontakt mellem de uniformerede korps og kommunen er primært relateret til tilskud og lokaler. På tværs af kommunerne er oplevelsen, at de uniformerede korps er meget selvkørende, og at de – i sammenligning med andre foreninger – har forholdsvis beskedne ønsker til kommunen.

På trods af den relativt begrænsede kontakt tyder interviewene med informanter fra grupper/kredse på en generel tilfredshed med rammerne og kontakten til kommunen. Interviewene tyder derudover på, at grupperne/kredsene ofte finder støtte til udvikling og inspiration andre steder – især gennem netværk i korps og forbund.

Kapitel 6 afslutter rapporten med en række overordnede perspektiver og refleksioner, som analysens resultater har givet anledning til, og som sætter fokus på nogle af de særlige kendetegn, der karakteriserer de uniformerede korps, som kan være relevante at have for øje i det videre arbejde med rammerne, vilkårene og samspillet på området.

Metode og datagrundlag

Undersøgelsen bygger på eksisterende materiale om de uniformerede korps samt data fra interviews med nøglepersoner i forvaltningerne og repræsentanter for de uniformerede korps i de fem kommuner. Det eksisterende materiale er stillet til rådighed af de delta-gende kommuner samt fundet på kommunernes hjemmesider. Det gælder oversigter over korps og medlemstal, lokaler og hytter, medlems- og lokaletilskud, folkeoplysningspolitikker samt mødereferater.

Kommunerne er blevet bedt om at indsende følgende oplysninger:

- Antal medlemmer fra 2015 til og med 2019 (gerne fordelt på aldersgrupper)
- Bevilligede tilskud efter folkeoplysningsloven: Medlems- og aktivitetstilskud, lokaletilskud, andre typer af tilskud (f.eks. til kurser, materialer, til hytteleje eller tilskud fra puljer) (seneste færdige regnskab)
- Liste over faciliteter til hverdagsbrug samt en oversigt over hytter til lejrture og weekendbrug, inkl. ejerforhold og adresser.
- Beskrivelser/regler/vejledninger for:
 - Lokaleudlån og -tildeling
 - Foreningstilskud (aktivitets-/medlems- og lokaletilskud efter folkeoplysningsloven)
 - Øvrige relevante puljer på folkeoplysningsområdet
 - Links til referater for relevante råd og udvalg (f.eks. § 35 stk. 2-udvalget mv.)
- Relevante rapporter, projekter eller analyser af de uniformerede korps udarbejdet fra 2015 og frem.

Nogle kommuner har ikke kunnet fremskaffe alle de ønskede oplysninger. I de forskellige afsnit, hvor medlemstal, tilskudsordninger og faciliteter bliver beskrevet, vil det blive nævnt, hvis en kommune ikke har kunnet indsende de ønskede oplysninger.

Ud over dette materiale er der gennemført kvalitative interviews med kontaktpersonerne på området i de respektive kommuner. Interviewene har – ud over en gennemgang af det eksisterende materiale – haft fokus på kommunens arbejde med spejder/FDF-området samt deres samarbejde med de lokale grupper/kredse. Interviewene er gennemført i perioden juni-oktober 2020.

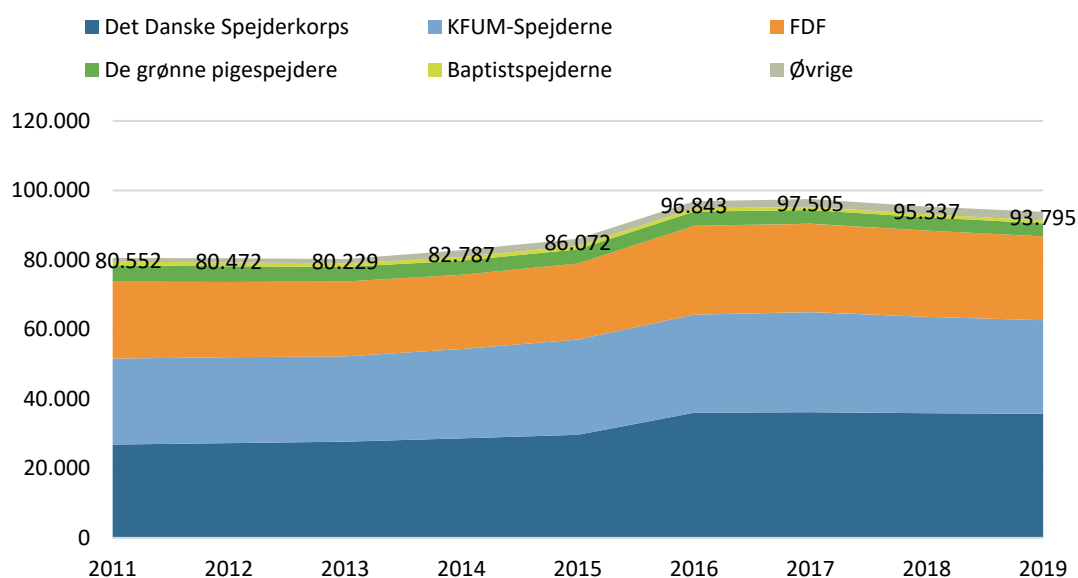
Endelig er der gennemført kvalitative interviews med repræsentanter for spejdergrupper i de fem involverede kommuner. Oprindeligt var det meningen at samle disse repræsentanter til et fælles fokusgruppeinterview for at give mulighed for en diskussion af spejdergruppernes erfaringer på tværs af kommunerne. Da denne metode ikke var hensigtsmæssig som følge af coronasituationen, er der i stedet gennemført otte individuelle, online-interviews i december 2020.

Kapitel 1: De uniformerede korps i Danmark

De uniformerede korps i Danmark består af FDF (Frivilligt Dreng- og Pige-Forbund) og ni spejderkorps⁴. Der er samlet set registreret 93.795 medlemmer i de uniformerede korps på landsplan (Toftgård, 2021), og de er den kategori af idébestemte børne- og ungdomsorganisationer, der har flest medlemmer i Danmark. De største korps, når man kigger på medlemsantal, er Det Danske Spejderkorps (DDS), som omfatter 38 pct. af det totale antal spejdere/FDF'ere på landsplan.

Ser man på medlemstallene fra 2011 og frem, har de været stigende i årene op til 2017, men er siden da faldet en smule⁵. Denne medlemstilbagegang gælder alle korps i mere eller mindre omfang.

Figur 1: Medlemstal på landsplan opdelt efter korps⁶

Figuren viser antallet af medlemmerne opdelt på korpsene fra 2011 til 2019. De viste tal angiver det totale antal registrerede medlemmer fra 2011 til 2019. Kilde: Tal er baseret på medlemstal fra de forskellige organisationer, som er modtaget pr mail.

⁴ Det Danske Spejderkorps (DDS), KFUM-Spejderne, De grønne pigespejdere, Baptistspejderne, Dansk Spejderkorps Sydslesvig, De Gule Spejdere, Missionsforbundets Spejdere, Adventistspejderne, Metodistspejderne.

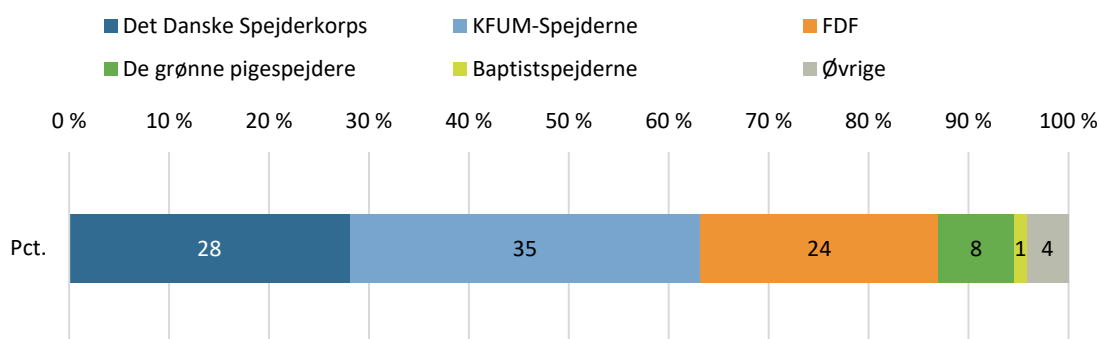
⁵ Den store stigning i 2016 kan muligvis forklares ved en ændring i medlemsopgørelse, således at medlemstallet efter 2016 er blevet opgjort som aktive medlemmer eller medlemmer der har været aktive i året, mens det inden 2016 blev opgjort som aktive medlemmer pr 31. december (hvor medlemmer der har været aktive tidligere på året, men har meldt sig ud inden 31. december ikke er talt med).

⁶ Medlemstallene er baseret på medlemstal fra DDS, KFUM-Spejderne, De grønne pigespejdere, Baptistspejderne, Dansk Spejderkorps Sydslesvig, De Gule Spejdere, Missionsforbundets Spejdere, Adventistspejderne og FDF. Der er ikke modtaget medlemstal fra Metodistspejderne, hvorfor de ikke indgår i figuren. Antallet af Adventistspejdere er et skøn, da organisationen er ved at implementere et nyt medlemssystem og derfor ikke kunne oplyse medlemstal.

Det Danske Spejderkorps har fra 2017 til 2019 oplevet den mindste medlemstilbagegang på 1,4 pct, mens KFUM-Spejderne (6,4 pct.), De grønne pigespejderne (5,4 pct.), Baptistspejderne (5,2 pct.) og FDF (5,1 pct.) har set en lidt større andel af medlemmerne forlade korpset. Korps under kategorien 'Øvrige' har til gengæld sammenlagt oplevet en medlemsvækst på 8 pct⁷.

De uniformerede korps' lokalafdelinger er organiseret som foreninger i henhold til folkeoplysningsloven. Spejdernes kerneenhed er grupperne rundt om i landet, mens det hos FDF kaldes kredse. På landsplan er der registreret 1.407 grupper/kredse i 2019, hvoraf KFUM-Spejderne står for organisationen af 494, svarende til 35 pct. De to andre store korps, Det Danske Spejderkorps og FDF har hhv. 395 og 335 grupper/kredse.

Figur 2: Andel grupper/kredse fordelt efter korps (pct.).⁸

Figuren viser andelen af grupper/kredse fordelt efter korps i pct. Det totale antal grupper/kredse er 1.407. Kilde: Tal er baseret på medlemstal fra de forskellige organisationer, som er modtaget pr. mail.

De uniformerede korps og danskernes fritidsliv

Den nyeste undersøgelse af danskernes motions- og sportsvaner fra Idrættens Analyseinstitut (Idan) viser, at spejder/FDF er blandt børnenes top-20 aktiviteter⁹

Både voksne (16 år+) og børn (7-15 år) blev spurgt, hvilke aktiviteter de dyrker. 12 pct. af børnene har angivet, at de har gået til spejder/FDF inden for det seneste år. Listen toppes af aktiviteter som svømning (34 pct.) og fodbold (31 pct.). Der er stort set lige mange piger og drenge (hhv. 12,1 og 11,7 pct.), der går til spejder/FDF. Når man ser på aldersgrupperne, viser det sig, at tilknytningen til de uniformerede korps bliver mindre, jo ældre børnene er: 16 pct. af de 7-9-årige går til spejder/FDF, mens det er 13 pct. blandt de 10-12-årige og 6 pct. blandt de 13-15-årige.

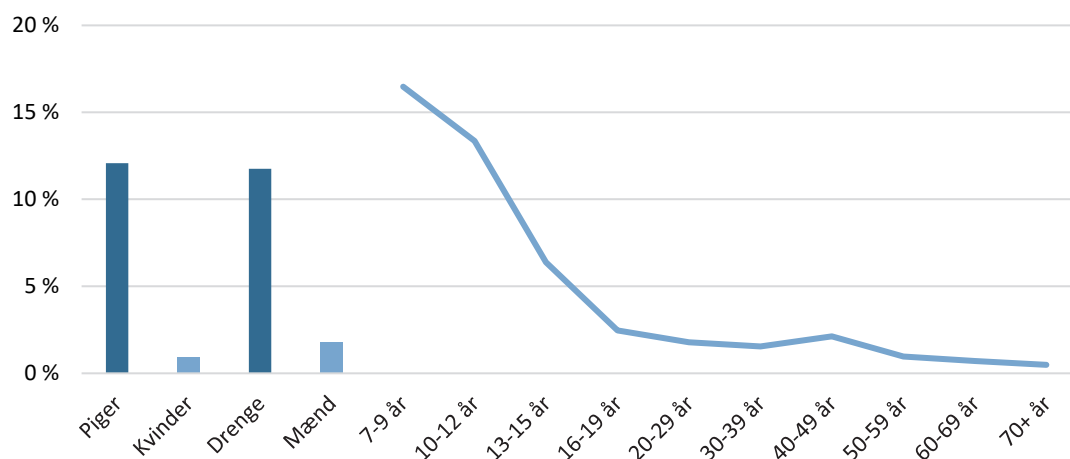
⁷ Under "Øvrige" er de følgende med: Dansk Spejderkorps Sydslesvig, De Gule Spejdere, Adventistspejderne og Missionsforbundets Spejdere.

⁸ Tal på antallet af grupper/kredse er baseret på tal fra DDS, KFUM-Spejderne, De grønne pigespejdere, Baptistspejderne, Dansk Spejderkorps Sydslesvig, De Gule Spejdere, Missionsforbundets Spejdere, Adventistspejderne og FDF.

⁹ Tal fra Danskernes motions- og sportsvaner 2020 (ikke afrapporteret).

Spejder/FDF er dermed i vid udstrækning en aktivitet for børn og unge, hvilket også ses i tallene for den voksne del af befolkningen, hvor tilknytningen for alvor forsvinder efter 50-års alderen. I alt har 1,3 pct. af de voksne angivet, at de har gået til spejder/FDF inden for det seneste år¹⁰.

Figur 3: Tilknytning til de uniformerede korps opdelt efter køn og alder (2020)

Figuren viser andelen af børn (7-15 år) og voksne (16 år+), der har angivet at dyrke spejder/FDF ved spørgsmålet: 'Hvilke former for sport/motion har du dyrket regelmæssigt inden for de seneste 12 måneder?'. Kilde: Danskernes motions- og sportsvaner 2020 (ikke afrapporteret).

Derimod har de få voksne, der har angivet at gå til spejder/FDF, ofte været medlem i mange år. Når man kigger på erfaringsniveauet, har de voksne udøvere nemlig angivet at have dyrket spejder i over ti år i gennemsnit (Pilgaard & Rask, 2016). I idrætsvaneundersøgelsen fra 2016 er der også blevet spurgt ind til, hvor ofte børn og voksne deltager i aktiviteter. Her har børnene angivet, at de går til korpsaktiviteter én gang om ugen. De voksne har til gengæld angivet, at de kun deltager i spejder/FDF-aktiviteter en gang om måneden, som muligvis kan forklares ved, at de fleste voksenmedlemmer er ledere eller har en anden frivillig funktion, og at der ikke længere er ugentlige møder for denne aldersgruppe. Desuden kan de voksne medlemmer være aktive i familiespejd, hvor børn og forældre går til spejder/FDF sammen. Det afholdes typisk en eller to gange om måneden.

Selvom hovedparten af de børn, der går til spejder/FDF, også er aktive i andre idrætsaktiviteter, tiltrækker de uniformerede korps også børn, der ikke er aktive andre steder. 7 pct. af de børn, der gik til spejder/FDF i 2016, dyrkede ikke andre idrætsaktiviteter (Pilgaard & Rask, 2016).

¹⁰ Tal fra Danskernes motions- og sportsvaner 2020 (ikke afrapporteret).

Kapitel 2: De uniformerede korps i de fem kommuner

Selvom de uniformerede korps associeres mest med friluftsliv og naturen, er en del af den medlemsfremgang, de som nævnt ovenfor oplevede frem til 2017, sket i bykommunerne, som dette kapitel vil vise.

I forbindelse med denne undersøgelse i København, Odense, Randers, Aalborg og Aarhus Kommuner, er der indhentet oplysninger om korpsenes udbredelse og medlemstal.

Hvert år skal alle folkeoplysende foreninger, heriblandt de uniformerede korps, indberette deres medlemstal til kommunen for at kunne modtage medlemstilskud.

I 2019 registrerede de fem deltagende kommuner tilsammen 16.782¹¹ medlemmer af de uniformerede korps. Det svarer til 18 pct. af de aktive spejdere og FDF'ere på landsplan. Set fra det perspektiv er de fem kommuner således rammesættende for en stor del af aktiviteten i de uniformerede korps.

Dette kapitel ser nærmere på udbredelsen af og medlemstallene i de uniformerede korps i de fem kommuner og vil mere specifikt belyse de følgende tre temaer:

- Grupper og kredse i de fem kommuner
- Medlemstal i de fem kommuner
- Potentielle spejdere/FDF'ere – fem kommuner i vækst

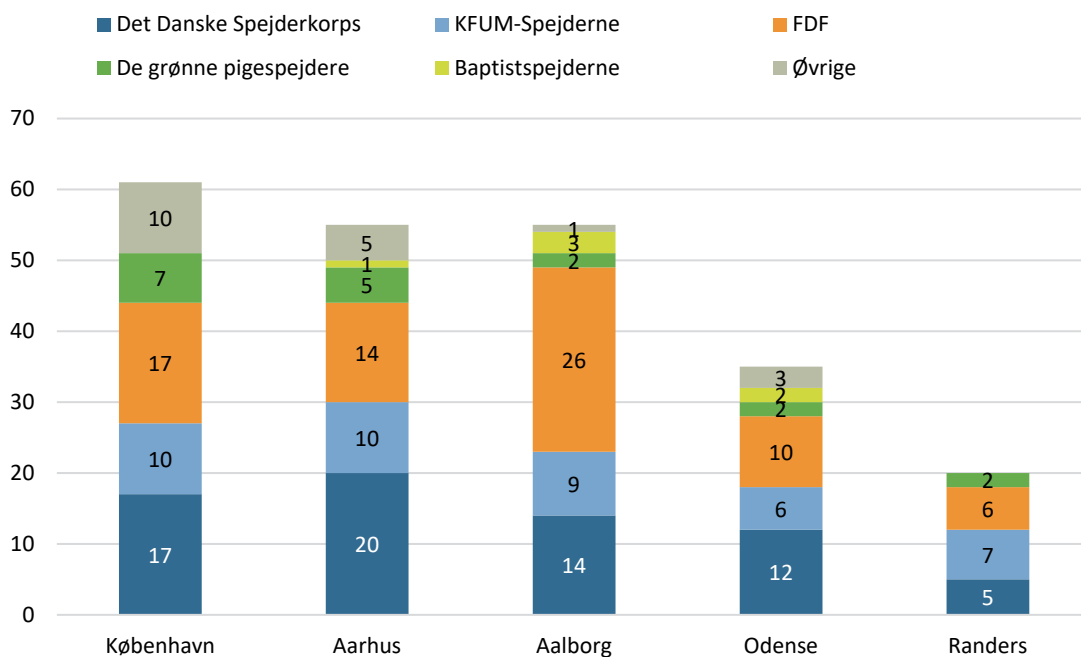
Grupper og kredse i de fem kommuner

Som nævnt er der 1.407 grupper/kredse på landsplan. I de fem kommuner var der i 2019 samlet set 226 grupper/kredse,¹². FDF har andelsmæssigt flest grupper/kredse i Aalborg Kommune, mens Det Danske Spejderkorps har relativt flest grupper i Aarhus og Odense Kommuner. Københavns Kommune har lige mange FDF-kredse og DDS-grupper. KFUM-Spejderne er det korps, der andelsmæssigt har flest grupper i Randers Kommune.

¹¹ I modsætning til landstallene er DUI Leg og Virke og KFUM og KFUK også inkluderet her, da de i de fem kommuner er registreret som korps. DUI står for 503 medlemmer og KFUM og KFUK står for 303 medlemmer (2019).

¹² I modsætning til landstallene er DUI Leg og Virke og KFUM og KFUK også inkluderet her, da de i de fem kommuner er registreret som korps. DUI står for fire grupper og KFUM og KFUK står for tre grupper (2019). I figur 4 er de med under 'Øvrige'.

Figur 4: Antal grupper/kredse opdelt efter korps i de fem kommuner (2019)¹³

Figuren viser antallet af grupper/kredse opdelt efter korps og kommune. Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

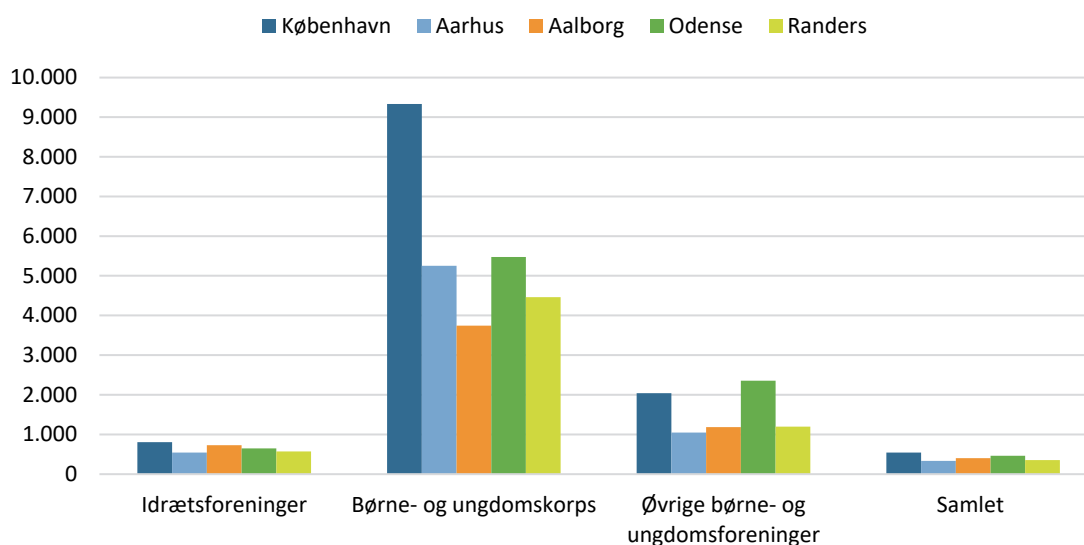
For at få et overblik over korpsenes udbredelse og medlemstal og den samlede rolle i fritidslivet i de fem kommuner, er det relevant at kigge på antallet af foreninger (udbud) og især på antallet af indbyggere pr. forening.

Dette tal angiver, hvor mange indbyggere i den pågældende kommune der skal deles om en forening, når der ses på folkeoplysningsområdet som helhed. Tallet er beregnet i forbindelse med afrapporteringen af nøgletal (2019) for de seks kommuner, der er med i 6-by-samarbejdet¹⁴, og er derfor baseret på andre data, end de fem kommuner har oplyst i forbindelse med denne undersøgelse. Nøgletallene er benyttet her for at kunne sætte området i relation til de øvrige foreningstyper på folkeoplysningsområdet.

¹³”Øvrige” dækker bl.a. over DUI Leg og Virke, KFUM og KFUK, De Gule Spejdere og Metodistkirkens Spejdere.

¹⁴ 6-by-samarbejdet er et samarbejde mellem de seks største bykommuner i Danmark – København, Aarhus, Odense, Aalborg, Esbjerg og Randers.

Figur 5: Antal indbyggere pr. forening (2018)

Figuren viser antallet af indbyggere, der skal deles om en forening i de fem kommuner. Foreninger er delt op i tre kategorier. Kilde: 6-by Nøgletal.

Figur 5 ovenfor viser, at der i alle fem kommuner er flest idrætsforeninger. I gennemsnit deles 660 indbyggere om en idrætsforening i de fem kommuner¹⁵, mens der i gennemsnit er 5.652 indbyggere, der deles om en gruppe/kreds (i figuren børne- og ungdomskorps). Dækningen i Københavns Kommune er markant lavere end i de andre fire kommuner, da hele 9.333 indbyggere her deles om et korps. I de øvrige kommuner varierer antallet af indbyggere pr. korps mellem 3.741 og 5.473.

Ifølge en undersøgelse Københavns Kommune gennemførte blandt kommunens uniforme rede korps i 2017 skyldes det ikke en manglende interesse for området. Undersøgelsen viste, at 20 ud af 49 deltagende foreninger havde ventelister (Københavns Kommune, 2017).

I forvejen viser det gennemsnitlige antal medlemmer af grupperne/kredsene i de fem kommuner, at de Københavnske foreninger har klart flest spejdere/FDF'ere pr. gruppe/kreds, nemlig 86 i gennemsnit (baseret på 2019 tal). I de øvrige kommuner varierer gennemsnittet mellem 62 spejdere i Randers Kommune og 83 spejdere i Aarhus Kommune.

¹⁵ Det skal bemærkes, at en del idrætsforeninger kun har tilbud til voksne borgere, hvorimod korpsene har tilbud for alle aldersgrupper.

Tabel 1: Antal medlemmer pr. gruppe/kreds (2019)¹⁶

Kommune	Gennemsnit	Median
København	86	63
Aarhus	83	80
Aalborg	68	56
Odense	64	47
Randers	62	59

Figuren viser det gennemsnitlige antal medlemmer pr. gruppe/kreds, samt medianen, som angiver den midterste værdi blandt alle gruppestørrelser. Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Over tid er det også grupperne/kredsene i Københavns Kommune, der har oplevet den største stigning i gruppe/kredsstørrelse. I 2015 var der blot 69 medlemmer pr. gruppe eller kreds. Også grupperne/kredsene i Aarhus Kommune (71 medlemmer i 2016) og Aalborg Kommune (64 i 2015) har oplevet en stigning i det gennemsnitlige medlemsantal. Gruppe-/kredsstørrelsen i Odense Kommune og Randers Kommune har været relativt konstant. I kapitel 4 belyses det nærmere, hvordan gruppernes/kredsenes størrelse i de respektive kommuner ser ud, og hvordan de fordeler sig geografisk.

Opdelt efter korps viser det sig, at grupperne fra Det Danske Spejderkorps er størst, når der ses på det gennemsnitlige antal medlemmer pr. gruppe. De mindste grupper finder man hos Baptistspejderne og De grønne pigespejdere.

Tabel 2: Antal medlemmer pr. gruppe/kreds

	2018	2019
Det Danske Spejderkorps	88	90
KFUM-Spejderne	59	68
FDF	77	75
De grønne pigespejdere	45	46
Baptistspejderne	27	27
Øvrige	80	79

Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

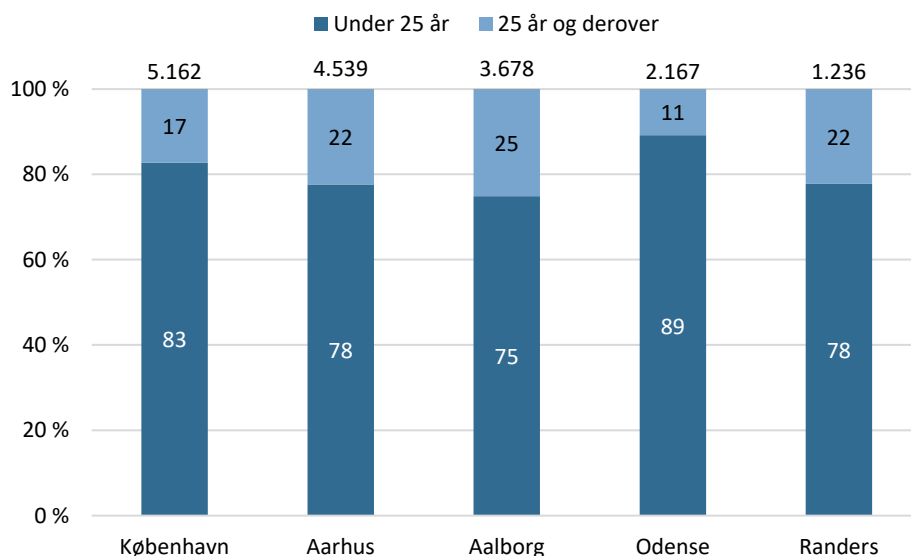
¹⁶ Der er tre grupper/kredse, der ikke har indberettet medlemstal for 2019. Disse er ikke medtaget her.

Medlemstal i de fem kommuner

I nogle af kommunerne i undersøgelsen skal medlemstallene deles ind i forskellige alderskategorier, men i de fleste af kommunerne deles medlemstallene kun op i medlemmer under 25 år og medlemmer på 25 år og opefter, da tilskuddet gives til børn og unge under 25 år. Derfor har det i denne sammenligning ikke været muligt at dele medlemmerne op i mere detaljerede aldersgrupper.

Figuren nedenfor viser, at Københavns Kommune tæller flest spejdere/FDF'ere antalsmæssigt, og 83 pct. af spejderne er under 25 år. I Odense Kommune er det lidt flere, nemlig ca. 89 pct, mens 78 pct. af medlemmerne i Aarhus og Randers Kommuner er under 25 år. I Aalborg er andelen af medlemmer under 25 år på 75 pct., og det er dermed den kommune, der har den største andel af voksne spejdere/FDF'ere.

Figur 6: Procentuelle aldersfordeling samt det totale medlemstal opdelt efter kommune (2019) (pct.)

Figuren viser den procentuelle aldersfordeling opdelt efter kommune. Det totale antal medlemmer fremgår øverst i figuren. Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Hvis man deler medlemstallene med befolkningstallene i de fem kommuner, så viser det sig, at der er forholdsmæssigt færre spejdere/FDF'ere i Københavns Kommune end i de andre kommuner. 2,3 pct. (baseret på tal fra 2019) af alle københavnere under 25 år er medlem af de uniformerede korps, mens andelen er nede på 0,2 pct. (2019), når det gælder københavnere på 25 år og derover. Aalborg Kommune har forholdsmæssigt den største tilslutning til de uniformerede korps. Her er 4 pct. af børn og unge under 25 år (2019) spejder/FDF'er, mens det gælder 0,6 pct. (2019) af indbyggerne på 25 år og derover. I de øvrige

tre kommuner ligger tilslutningen blandt indbyggerne under 25 år mellem 2,9 og 3,4 pct.¹⁷

Tabel 3: Andel indbyggere, der var medlem af de uniformerede korps i 2019 (pct.)

Kommune	Under 25 år	25 år og derover	I alt
København	2,3	0,2	0,8
Aarhus	3,0	0,4	1,3
Aalborg	4,0	0,6	1,7
Odense	2,9	0,2	1,1
Randers	3,4	0,4	1,3

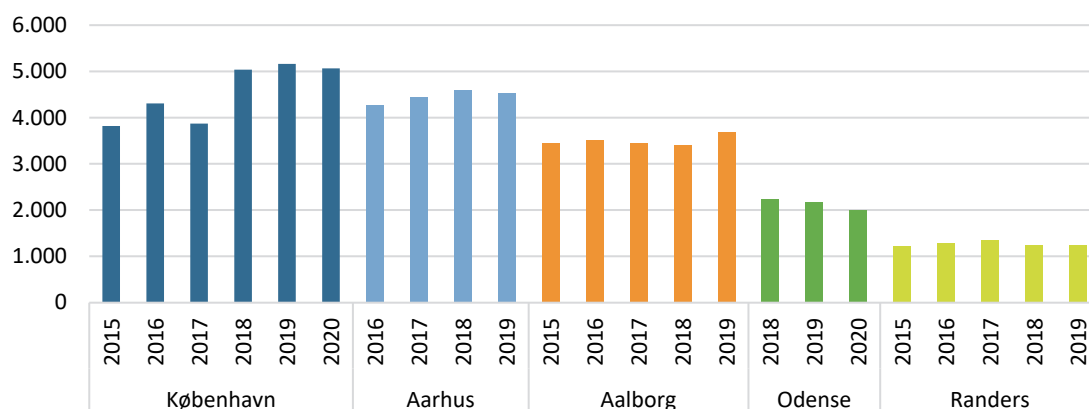
Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Københavns Kommune har til gengæld oplevet en stor vækst i antallet af spejdere/FDF'ere i perioden 2015-2020, hvor medlemstallene er steget med hele 33 pct. En del af forklaringen på stigningen mellem 2017 og 2018 i Københavns Kommune skyldes dog ændringer i indberetningssystemet for medlemmer på 25 år og derover. Til og med 2017 indberettede foreningerne kun det antal medlemmer, som ikke havde foreningshverv (som ledere eller bestyrelsesmedlemmer), mens tallene for 2018 og frem omfatter alle medlemmer i aldersgruppen. Hvis man kun kigger på medlemmer under 25 år, er medlemstallene for Københavns Kommune steget med 15 pct. fra 2015 til 2020.

Også Aarhus Kommune har oplevet en fremgang i medlemstallene, da der er kommet 6 pct. flere spejdere/FDF'ere mellem 2016 og 2019. Et lignende billede ses i Aalborg Kommune, hvor stigningen på knap 7 pct. primært skyldes en stigning fra 2018 til 2019. Odense Kommune derimod har oplevet en tilbagegang i antallet af spejdere/FDF'ere fra 2018 til 2020, hvor medlemstallene er gået tilbage med 10 pct. I Randers Kommune har medlemstallene ligget meget stabilt mellem 2015 og 2019.

¹⁷ Disse andele kan ikke sammenlignes med de 12 pct. af de danske børn, som ifølge Danskernes motions- og sportsvaner 2020, har gået til spejder/FDF inden for det seneste år. Det skyldes forskellige opgørelsesmetoder på tværs af undersøgelserne, og i særdeleshed i andelen i Danskernes motions- og sportsvaner gælder børn mellem 7 og 15 år, hvor en stor del af de aktive på området findes, mens andelen i denne undersøgelse omfatter hele aldersgruppen fra 0-25 år.

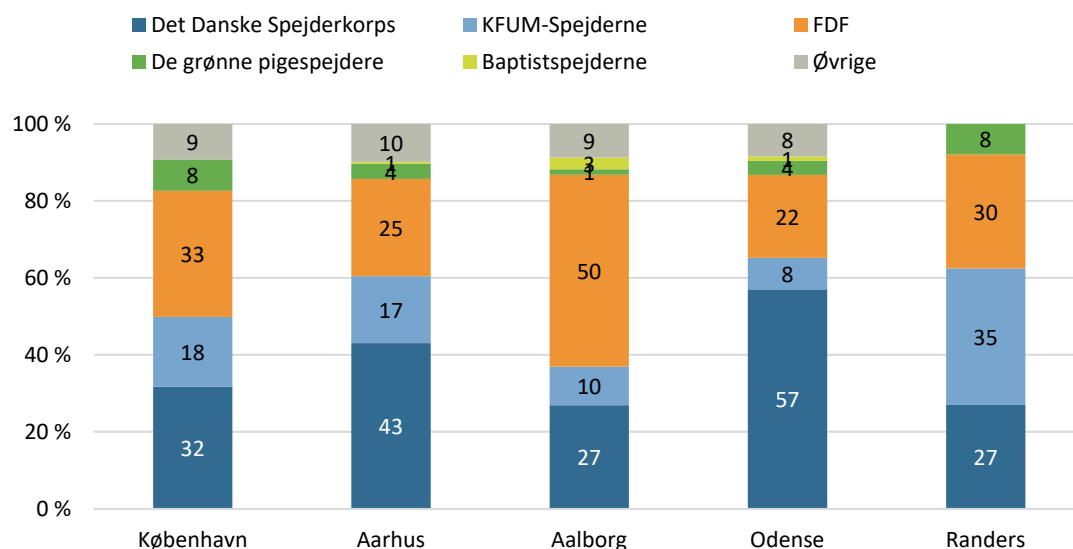
Figur 7: Udviklingen af antal medlemmer

Figuren viser antallet af medlemmer opdelt efter år og kommune. Ikke alle kommuner har haft mulighed for at sende for hele perioden – blandt andet på grund af ændringer i IT-systemer. Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Hvis man deler medlemmerne op efter korps, ser man nogle store forskelle kommunerne imellem. I Københavns Kommune og Aalborg Kommune er FDF det største korps, når man kigger på antallet af medlemmer. I Aalborg Kommune tilhører ca. halvdelen af alle medlemmerne FDF. I Odense og Aarhus Kommuner er der flest medlemmer af Det Danske Spejderkorps – i Odense hele 57 pct. (2019).

Figur 8: Andelen af medlemmer opdelt efter korps (2019) (pct.)

Figuren viser antallet af medlemmer opdelt efter korps og kommune. Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

På landsplanen er Det Danske Spejderkorps størst medlemsmæssigt, hvor FDF blot ligger på en tredjeplads. KFUM-Spejderne, som ellers ligger på en andenplads på landsplan, ser ud til at være mindre udbredt i disse fem kommuner, bortset fra Randers, hvor 35 pct. er

medlem af KFUM-Spejderne. I Randers Kommune er medlemmerne overordnet set mere ligeligt fordelt over de forskellige korps, end det er tilfældet i de andre fire kommuner.

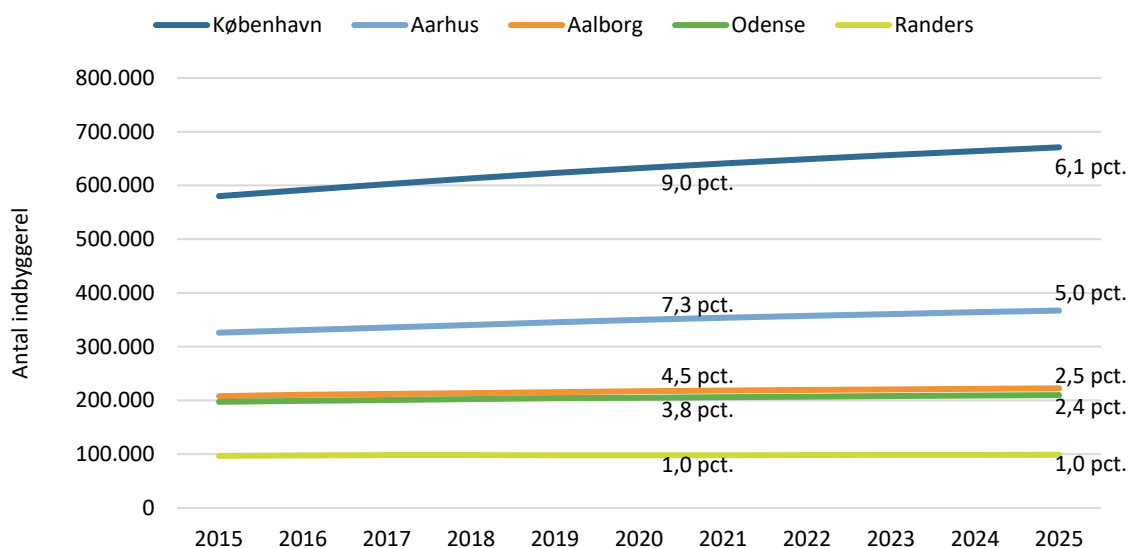
Potentielle spejdere/FDF'ere – fem kommuner i vækst

Alle fem kommuner har som nævnt oplevet en befolkningsvækst i de seneste fem år. En befolkningstilvækst kan betyde flere potentielle medlemmer – ikke mindst, hvis væksten omfatter de aldersgrupper, der er korpsets kernemålgruppe. Men omvendt kan befolkningsvækst også medføre et øget pres på både faciliteter og ventelister i de enkelte grupper/kredse.

Statistikken viser, at der er sammenhæng mellem tilvæksten og størrelsen på kommunerne. Dvs. at jo større kommunen er, desto større har befolkningstilvæksten været i de seneste fem år. Når man ser på befolkningsprognoser for de kommende fem år, viser figur 9, at de fem kommuner fortsat vil kunne forvente en befolkningsvækst, dog i lidt mindre grad end i de foregående fem år.

Således vil Københavns Kommune f.eks. kunne forvente en befolkningsvækst på 6,1 pct. frem til 2025, mens kommunens befolkning er vokset med 9,0 pct. fra 2015 til 2020. Randers Kommunes befolkningsvækst adskiller sig lidt fra de andre fire kommuner, da både den reelle befolkningsvækst (2015-2020) og den forventede (2020-2025) ligger på 1 pct. Til sammenligning var befolkningsvæksten i hele Danmark 2,9 pct. (2015-2020), mens den forventede stigning frem til 2025 er 1,8 pct. (Danmarks Statistik, 2020).

Figur 9: Den reelle og forventede befolkningstilvækst fra 2015 til 2025

Figuren viser den reelle befolkningstilvækst fra 2015-2020 samt den forventede befolkningsudvikling frem mod 2025 i de fem kommuner. Tallene på Y-aksen angiver antal indbyggere, mens procenttallene i figuren angiver den procentuelle befolkningsvækst fra 2015-2020 og den forventede befolkningsvækst fra 2020-2025. Kilde: Danmarks Statistik, 2020

Der kommer flere børn i fire ud af fem af kommunerne

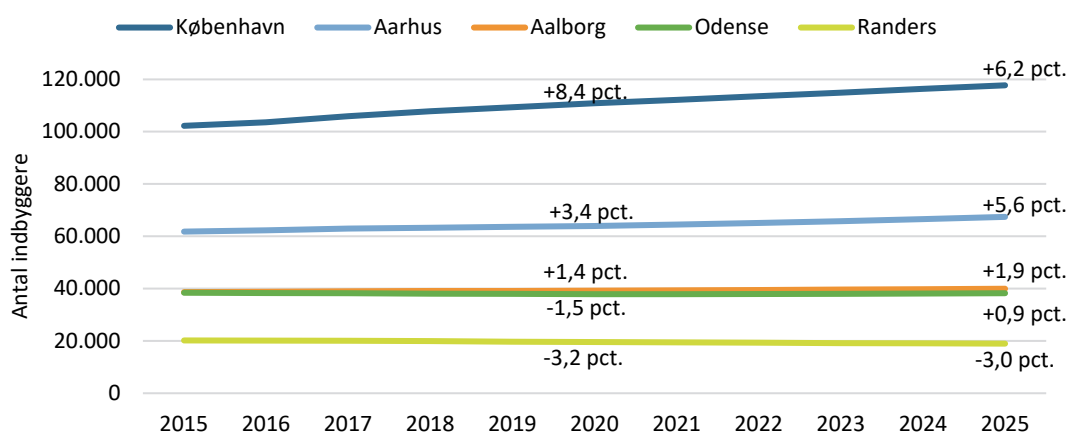
Da ca. tre ud af fire spejdere/FDF'ere er børn, er det også relevant at kigge på befolkningsudviklingen i aldersgruppen 0-17 år (Spejderne, 2018).

Figur 10 viser befolkningsudviklingen i denne gruppe fra 2015 frem til 2020 samt den forventede befolkningsudvikling fra 2020 til 2025. Her viser det sig igen, at jo større byen eller kommunen er indbyggermæssigt, desto større er væksten blandt de 0-17-årige.

I modsætning til den samlede befolkningsudvikling, har to af kommunerne oplevet en nedgang i antallet af 0-17-årige. Det drejer sig om Odense Kommune (-1,5 pct.) og Randers Kommune (-3,2 pct.). Denne befolkningsudvikling blandt de 0-17-årige i kommunerne hænger meget godt sammen med medlemsudviklingen på spejder/FDF-området, hvor det også primært i Københavns Kommune og Aarhus Kommune, der er sket en stigning (se figur 7).

I de kommende fem år kan Odense Kommune dog forvente en lille fremgang på 0,9 pct., mens antallet af 0-17-årige i Randers Kommune forventes fortsat at falde (-3,0 pct.).

Figur 10: Befolkningsudvikling 0-17-årige fra 2015 til 2025

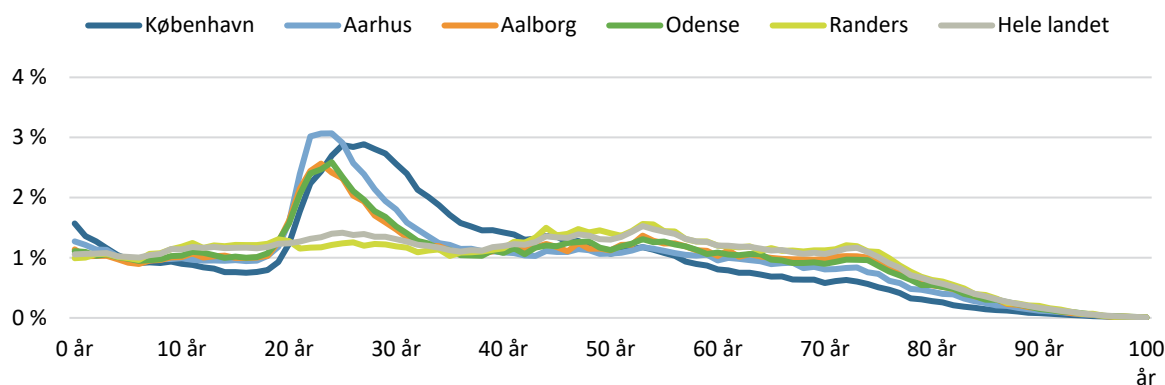
Figuren viser den forventede befolkningsudvikling blandt de 0-17-årige i de fem kommuner. Tallene på Y-aksen angiver antal indbyggere, mens procenttallene i figuren angiver den procentuelle befolkningsvækst fra 2015-2020 og den forventede befolkningsvækst fra 2020-2025. Kilde: Danmarks Statistik, 2020

De øvrige tre kommuner vil opleve en stigning i antallet af unge, hvor det især er Københavns Kommune (+6,2 pct) og Aarhus Kommune (+5,6 pct.), der topper listen. Derfor kan der fortsat være grobund for en stigning i medlemstallene for de uniformerede korps i disse kommuner i de kommende år.

Hvis man sammenligner de fem kommuner i forhold til alderssammensætningen, så er der store forskelle mellem Randers Kommune og de øvrige fire kommuner. Særligt i aldersgruppen 20-30 år skiller Randers Kommune sig ud, hvor den følger den relative aldersfordeling i hele landet, i modsætning til de andre fire kommuner, som er universitetsbyer. Derfor kan det forventes, at mange studerende, som netop falder i denne nævnte

aldersgruppe, flytter til de fire kommuner og dermed sørger for, at andelen af 20-30-årige er relativt høj her. Omvendt kan det se ud som om, at mange yngre børn (0-10 år) fraflytter Københavns Kommune og Aarhus Kommune.

Figur 11: Den relative aldersfordeling blandt borgere i 2020 (pct.)

Figuren viser den relative aldersfordeling (i pct.) blandt borgere i de fem kommuner. Procenttallet angiver andelen af indbyggere, der har en bestemt alder. Kilde: Danmarks Statistik, 2020.

I forhold til fritidslivet og de uniformerede korps betyder alderssammensætningen, at der i alle fem kommuner er lige mange (andelsmæssigt) potentielle spejdere/FDF'ere, dog måske lidt færre i Københavns og Aarhus Kommuner på grund af fraflytningen af børnene. Der er således god grobund for en fortsat vækst. Samtidig kan de fire universitetsbyer have nemmere ved at finde ledere og frivillige. Den kvalitative del af undersøgelsen kan tyde på, at det for grupper/kredse i de fire studiebyer i undersøgelsen ofte er de studerende, der er den drivende kraft.

"Der er nogle, som har været børn i kredsen, men de fleste er tilflyttere, altså folk der er flyttet til kredsen i forbindelse med studiet, så det er nogle, der har studeret på universitetet eller på [uddannelsesinstitution] til sygeplejerske eller lærere eller lignende. Hvilket også vil sige, at der er flere, der ikke bor ude i lokalområdet, men bor inde i [by], og så kører de tre-fire km eller cykler de der tre-fire kilometer ud til kredsen."

Informant, gruppe/kreds 5

Der kan dog være store forskelle fra forening til forening på, hvem der er ledere, og hvor svært det er at rekruttere dem. Det kan være et særligt opmærksomhedspunkt, hvis en gruppe/kreds har haft en nedgangsperiode, eller hvis de ønsker at blive større. En gruppe/kreds, der er vokset meget gennem de seneste år, beskriver, at den kontinuerlige lederrekruttering bliver ved med at være en udfordring, fordi det tager lang tid, før grupperne selv begynder at udklække ledere.

"Der går nogle år, før alle de senior-væbnere, vi har, kan blive ledere. Altså, vi har jo lige i år – og det er en kæmpe succes – har vi to ledere, som er, hvad skal man sige, egen avl – som er blevet 18 år og er blevet ledere. Men det er første gang i de ni år, at vi har nogle, der er opdraget og oplært indefra. Resten af de 30 ledere kommer udefra."

Informant, gruppe/kreds 4

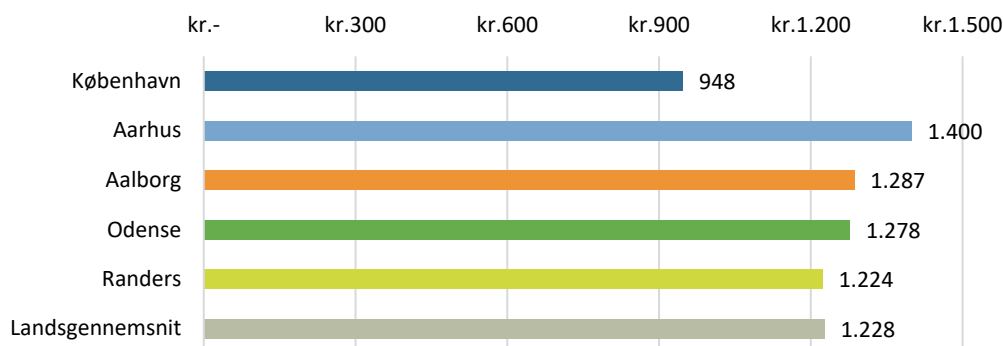
Kapitel 3: Rammerne for de uniformerede korps

Dette kapitel sætter fokus på de kommunale rammer for de uniformerede korps, og hvordan kommunerne gennem økonomi og lokaler støtter op omkring arbejdet i grupperne/kredsene.

Ses der helt overordnet på økonomien på området, er et vigtigt nøgletal kommunernes udgifter til sport og fritid pr. indbygger. Disse udgifter omfatter udgifter til fritidsområdet og -faciliteter og udgifter til folkeoplysning, heriblandt tilskud til foreninger, klubber og ungdomsskoler¹⁸. Dette nøgletal kan ses som et udtryk for den samlede økonomiske prioritering af idræts- og fritidsområdet.

Når der ses på udgifter målt pr. indbygger, viser figur 12, at flere af kommunerne ligger tæt på hinanden beløbsmæssigt. Tre ud af de fem kommuner bruger mellem 1.200 og 1.300 kr. pr. indbygger om året, hvilket er i overensstemmelse med landsgennemsnittet. Aarhus Kommune bruger et lidt højere beløb (1.400 kr.) og er dermed den kommune, der bruger flest penge pr. indbygger af de fem¹⁹. Dog ligger kommunen et stykke under den kommune i landet, der bruger flest penge, nemlig Ishøj Kommune (2.527 kr.). Københavns Kommune har de laveste udgifter med 948 kr. pr. indbygger om året, men ligger alligevel et pænt stykke over den kommune, der bruger færrest penge pr. indbygger (Sorø Kommune, 706 kr.).

Figur 12: Udgifter til sport og fritid pr. indbygger (kr.)

Figuren viser kommunernes udgifter til sport og fritid pr. indbygger i kr. ifølge de kommunale nøgletal. Kilde: Social- og Indenrigsministeriet, 2020.

¹⁸ Nøgletallet omfatter de følgende funktioner i de kommunale regnskaber: 0.28.20-0.32.35, 3.22.18 og 3.38.70-3.38.76. Funktionerne vedrører udgifter til fritidsområder og fritidsfaciliteter (herunder idrætsanlæg), udgifter til idrætsfaciliteter, som primært anvendes i idrætsundervisningen, samt udgifter til folkeoplysning, bl.a. tilskud til foreninger og klubber samt ungdomsskolevirksomhed, se også <http://www.nogleletal.dk/ntInfo21A-163.html>.

¹⁹ Ses der i stedet på nettodriftsudgift til fritidsområdet, som de er opgjort i 6-by Nøgletallene, ser forskellene på tværs af de fem kommuner noget anderledes ud. Det kan skyldes forskellige opgørelsesmetoder, samt at ikke alle kommuner har kunne opgøre samtlige tal, der ligger til grund for beregningen. Da 6-by Nøgletallene ikke angiver præcist, hvilke konti der indgår i beregningen, er det ikke muligt at forklare forskellene på tværs af de to opgørelser til bunds. Det er dog sandsynligt, at det skyldes forskelle i, hvilke typer af lokaler der indgår i beregningen af lokaleudgifterne.

Dette kapitel vil dykke længere ned i tallene på området og se specifikt på rammebetingelserne for de uniformerede korps i de fem kommuner. Der vil være fokus på de følgende tre temaer:

- Medlemstilskud
- Lokaler og lokaletilskud
- Andre typer af tilskud

Særligt i forhold til analysen af lokaler og lokaletilskud er det vigtigt at være opmærksom på, at de uniformerede korps skiller sig ud fra mange andre foreninger. Dels ved at de i høj grad bruger udearealer og den omkringliggende natur til deres aktiviteter, men også ved at lejre og ture udgør en helt central del af deres aktiviteter. Disse særlige kendetegn for spejder/FDF-området vil ligeledes blive berørt i det følgende, som dog starter ud ved at belyse medlemstilskuddet på området.

Medlemstilskud

En af de udgifter, kommunerne har til sport og fritid, er medlemstilskud. Ifølge folkeoplysningsloven har alle kommuner pligt til at give godkendte foreninger tilskud til aktiviteter for børn og unge under 25 år. Så længe der er tale om objektive kriterier, kan kommunerne selv fastlægge både tilskudsniveauet og måden, det beregnes på. Derfor er der store forskelle i de kommunale tilskudsordninger på tværs af kommuner.

Nogle kommuner giver et tilskud pr. medlem uden graduering, andre graduerer tilskuddet efter medlemmernes alder, og andre igen graduerer efter aktivitetsniveauet. Endelig er der kommuner, der kombinerer forskellige gradueringskriterier. Tal på landsplan viser, at lidt over halvdelen af kommunerne ikke graduerer, men når det sker, er graduering efter alder den mest udbredte model (Eske, 2021).

Kriterier

De fem kommuner i undersøgelsen har også forskellige tilskudsmodeller. Tabel 4 viser, at der både er forskelle i beregningsmodellerne og i tilskudsniveauet pr. medlem fordelt på aldersgrupper. Som det fremgår, arbejder nogle af kommunerne med et pointsystem, som betyder, at medlemmernes alder har betydning for, hvor meget tilskud de udløser; det der kaldes for graduering efter alder.

Tabel 4: Beregningsmodeller for medlemstilskud i de fem kommuner

Kommune	Beregningsmodel	Aldersgrupper	Antal point	Beløb pr. point	Beløb pr. aldersgruppe
København	Graduering efter alder	0-12 år	1	282,00 kr. (2019)	282,00 kr.
		13-18 år	2		564,00 kr.
		19-24 år	1		282,00 kr.
Aarhus	Graduering efter alder og aktivitetsniveau	0-2 år	0	131,52 kr. (2019) ²⁰	0 kr.
		3-5 år	1		131,52 kr.
		6-18 år	4		526,07 kr.
		19-24 år	2		263,03 kr.
Aalborg	Graduering efter alder	0-6 år	1	41,00 kr. (2019)	41,00 kr.
		7-17 år	10		410,00 kr.
		18-24 år	2		82,00 kr.
Odense	Ingen graduering	0-24 år	1	178,00 kr. (2019)	178,00 kr.
Randers	Ingen graduering	0-24 år	1	155,00 kr. (2019)	155,00 kr.

Tabellen angiver, hvor mange point de forskellige aldersgrupper udløser for at få medlemstilskud (2019) Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Både Odense Kommune og Randers Kommune yder medlemstilskud til medlemmer under 25 år uden at skelne mellem aldersgrupper, dvs. uden graduering. Det vil sige, at der gives et standardbeløb pr. medlem.

Københavns Kommune og Aalborg Kommune har et system, hvor medlemstilskuddets størrelse varierer på tværs af aldersgrupper – en graduering efter alder. I Aalborg Kommune udløser de 7-17-årige markant flere point end de øvrige aldersgrupper. Dermed vil en forening med forholdsvis mange medlemmer i denne aldersgruppe være berettiget til et markant højere medlemstilskud sammenlignet med foreninger med forholdsvis mange medlemmer under seks år eller over 18 år. Københavns Kommune graderer ligeledes efter alder, men fordelingen er mere flad end i Aalborg Kommune. I Københavns Kommune giver medlemmer mellem 13-18 år dobbelt så mange point i tilskudsberegningen som de øvrige aldersgrupper under 25 år.

Aarhus Kommune er den eneste kommune i denne undersøgelse, der graderer efter både alder og aktivitetsniveau. Forskellen mellem Aarhus Kommune og de øvrige kommuner er nemlig, at medlemstilskuddet ikke kun baseres på antallet af medlemmer, men at det beregnes efter, hvor mange aktivitetstimer foreningen har gennemført året før. Dvs. at grupper/kredse får tilskud pr. gennemført aktivitetstime til de forskellige aldersgrupper i stedet for et tilskud pr. medlem, som er tilfældet i de øvrige kommuner.

²⁰ Aarhus Kommune udløser tilskud pr. gennemført aktivitetstime. Baseret på de udløste beløb pr. spejdergruppe og deres medlemsopgørelse fra 2019, er der i gennemsnit blevet gennemført 93,27 aktivitetstimer på et år. Da Aarhus Kommune giver 1,41 kr. pr. aktivitetstime ved 1 point, kan det sammenlignelige beløb pr. point beregnes ved: $93,27 \cdot 1,41 = 131,52$ kr.

For bedre at kunne sammenligne tilskudssystemets betydning for korpsenes økonomiske vilkår er en gennemsnitlig gruppe/kreds sammensat i tabellen nedenfor. Denne gruppe/kreds er konstrueret på baggrund af medlemstallene for de forskellige grupper/kredse i de deltagende kommuner og afspejler, hvordan en gennemsnitlig gruppe/kreds i de fem kommuner ser ud.

Den gennemsnitlige gruppe/kreds har 85 medlemmer i forskellige aldersgrupper, som kan ses i tabel 5 nedenfor.

Tabel 5: Sammensætning af den gennemsnitlige gruppe/kreds

Aldersgruppe	Antal medlemmer
0-2 år	1
3-5 år	9
6 år	6
7-12 år	30
13-17 år	10
18 år	3
19-24 år	6
Total antal medlemmer under 25 år	65
25+ år	20
Total antal medlemmer over 25 år	20
Total antal medlemmer	85

Tabellen angiver, hvor mange medlemmer den gennemsnitlige gruppe/kreds har, opdelt efter alder. Aldersgruppernes inddeling er baseret på aldersgrupperne i tabel 4.

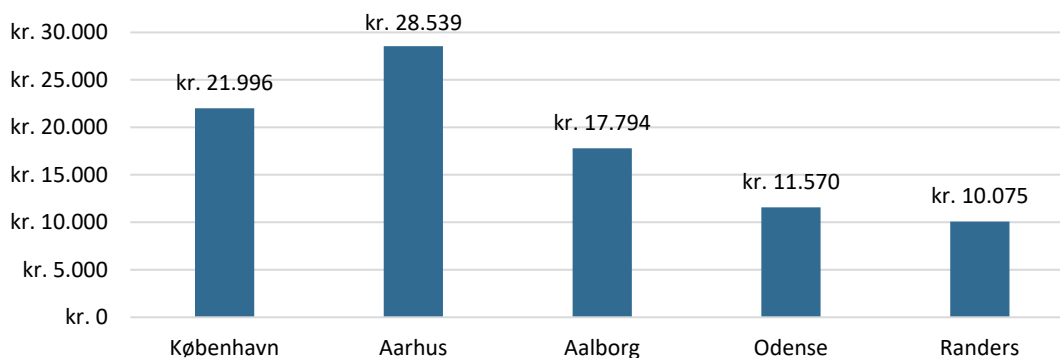
Baseret på kommunernes tilskudsordning er det beregnet, hvor meget denne gruppe/kreds ville have modtaget i medlemstilskud i 2019 alene baseret på deres medlemssammensætning²¹.

Da Aarhus Kommune giver 1,41 kr. pr aktivitetstime, er medlemstilskuddet i Aarhus Kommune baseret på det gennemsnitlige antal gennemførte aktivitetstimer i 2019, som baseret på tilskudsregnskabet er 93,27 timer for hele året. Dette giver et beløb på 131,52 kr.²² pr. point om året. Den gennemsnitlige gruppe/kreds i Aarhus Kommune kan dermed have modtaget et lavere beløb (ved færre aktivitetstimer) eller højere beløb (ved flere aktivitetstimer), end angivet i figuren, mens den gennemsnitlige gruppe/kreds i de andre kommuner vil have modtaget det angivne beløb uanset antallet af aktivitetstimer.

²¹ De fleste kommuner har sat grænser for, hvor meget en forening kan få udbetalt i medlemstilskud. Aalborg Kommune har angivet, at tilskuddet ikke kan overstige foreningens samlede kontingentindtægt. Den samme regel gælder i Københavns Kommune, Odense Kommune og Randers Kommune. En forening i Aarhus Kommune kan derimod maksimalt modtage det tredobbelte i medlemstilskud i forhold til foreningens kontingentindtægter. Dette er der ikke taget forbehold for i denne beregning.

²² 93,27 timer ganget med 1,41 kr.

Figur 13: Årligt medlemstilskud udløst af tilskudsordninger for den gennemsnitlige gruppe/kreds (2019)

Figuren angiver, hvor meget den gennemsnitlige forening vil få i medlemstilskud baseret på kommunernes pointsystem. De brugte beløb pr. point er: Københavns Kommune 282 kr., Odense Kommune 178 kr., Randers Kommune 155 kr., Aalborg Kommune 41 kr., Aarhus Kommune 131,52 kr. (1,41 kr. ganget med 93,27 timer på et år).

Medlemstilskuddet er beregnet ved at gange antallet af medlemmer med det antal point, de udløser i forhold til deres aldersgruppe. Derefter er det totale antal point ganget med det angivne beløb pr. point (se tabel 4). For Odense og Randers Kommuner er beløbene blot baseret på det totale antal medlemmer under 25 år ganget med det beløb, et medlem udløser i tilskud.

Overordnet set får den gennemsnitlige gruppe/kreds i Aarhus, Københavns og Aalborg Kommuner et højere medlemstilskud end foreninger i de andre kommuner, mens de to kommuner, som ikke skelner mellem aldersgrupper, viser sig at udløse et mindre medlemstilskud (Odense Kommune og Randers Kommune). De resultater, der kommer ud af de enkelte beregningsmodeller, skal dog ses i lyset af størrelsen den samlede økonomi på foreningsområdet i de respektive kommuner.

Medlemstilskuddet kan ikke nødvendigvis ses som et dækkende udtryk for det samlede tilskud, da der er stor forskel kommunerne imellem på, hvilke andre tilskudsmuligheder der findes. De øvrige tilskud eller puljer, grupper/kredse kan søge, er ikke medtaget i den ovenstående beregning. Derfor kan forskellene på tværs af kommuner muligvis se lidt anderledes ud i det samlede regnskab. Som det vil fremgå senere, er der eksempelvis i nogle kommuner mange grupper/kredse, der får støtte fra kursuspuljer.

Eksempelvis var det ifølge Randers Kommune et klart ønske fra foreningslivet selv, at et højere kursustilskud skulle prioriteres frem for et højere medlemstilskud, da retningslinjerne for tilskud skulle revideres forrige år. Der blev til dette nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse af blandt andre de uniformerede korps. Det er derfor væsentligt at se på det samlede tilskudsbillede – og ikke kun medlemstilskuddet.

Medlemstilskuddets samlede størrelse

Hvis man ser på det samlede beløb, kommunerne har brugt på medlemstilskud til de uniformerede korps, er der ret store forskelle kommunerne imellem. Ses der på, hvor stor en

andel af det samlede tilskud på folkeoplysningsområdet de uniformerede korps står for i de respektive kommuner, varierer andelen mellem 2 og 6 pct. (se tabel 23 i bilagsmateriale)²³.

Som det fremgår af tabellen, har Aarhus Kommune i 2019 udbetalt 1,7 millioner kr., og dermed ligger kommunen markant over de øvrige fire kommuner, når det gælder det samlede medlemstilskud til uniformerede korps, mens Odense Kommune har udbetalt det laveste beløb. Forskellene skal dog ses i lyset af antallet af korps og medlemmer, hvor der ligeledes er stor variation.

Tabel 6: Medlemstilskuddet udløst af korpserne (2019)

Kommune	Samlet medlemstilskud	Gennemsnitligt tilskud pr. medlem (a)	Gennemsnitligt tilskud pr. medlem (b)	Medlemstilskud til spejdere pr. indbygger
København ²⁴	kr. 1.275.672	kr. 245,31	kr. 296,49	kr. 2,05
Aarhus ²⁵	kr. 1.720.619	kr. 378,52	kr. 487,68	kr. 4,98
Aalborg ²⁶	kr. 828.162	kr. 219,26	kr. 292,83	kr. 3,85
Odense ²⁷	kr. 341.459	kr. 157,57	kr. 176,74	kr. 1,67
Randers	kr. 138.190	kr. 111,80	kr. 143,80	kr. 1,41

Antal medlemmer og gennemsnitligt tilskud pr. medlem markeret med a betyder, at tallene er baseret på det totale antal medlemmer af korpserne i kommunerne. Antal medlemmer og gennemsnitligt tilskud pr. medlem markeret med b betyder, at tallene kun er baseret på medlemmer, der udløser medlemstilskud, det vil sige dem under 25 år. Evt. medlemmer med handicap er ikke regnet med i b. Grupper/kreds der ikke har indberettet medlemstal eller er ophørt, men har modtaget medlemstilskud i 2019 er inkluderet i "Samlet medlemstilskud" og "Medlemstilskud til spejdere pr. indbygger". Til gengæld er de ikke taget med i beregningen af det gennemsnitlige tilskud pr. medlem. Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Når der tages højde for antallet af medlemmer ved at se på tilskuddet pr. medlem, er der dog det samme mønster på tværs af kommunerne. Aarhus Kommune giver flest kr. pr. medlem efterfulgt af København, som giver ca. 130 kr. mindre pr. medlem. Derefter kommer Aalborg Kommune og Odense Kommune, mens Randers Kommune giver det laveste tilskud pr. medlem. Ses der kun på de medlemmer, der udløser medlemstilskud, det vil sige medlemmer under 25 år, giver Aarhus også flest kr. pr. medlem.

Disse forskelle er i overensstemmelse med det billede, der kom til udtryk i figur 13, hvor den gennemsnitlige gruppe/kreds også udløste det største beløb i medlemstilskud i

²³ Baseret på konto 3.38.73 (frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde) i de kommunale regnskaber (REGK31, www.statistikbanken.dk). Der kan dog være forskelle på hvilke udgifter, der konteres på denne konto på tværs af kommunerne, og det samlede beløb kan dermed omfatte andre typer af tilskud end medlemstilskuddet.

²⁴ En gruppe/kreds har ikke indberettet medlemstal for 2019, men har modtaget medlemstilskud.

²⁵ En gruppe/kreds er ophørt i 2019, men har modtaget medlemstilskud.

²⁶ En gruppe/kreds har ikke indberettet medlemstal for 2019, men har modtaget medlemstilskud.

²⁷ En gruppe/kreds har ikke indberettet medlemstal for 2019 og har ikke modtaget medlemstilskud, men har modtaget lokaletilskud. Denne gruppe er ikke medtaget i denne tabel.

Aarhus Kommune efterfulgt af Københavns Kommune, Aalborg Kommune, Odense Kommune og Randers Kommune.

En anden sammenligningsmetode er at se på, hvor mange kr. kommunerne bruger på medlemstilskuddet i forhold til deres indbyggertal, hvilket siger noget om, hvor meget de uniformerede korps fylder i kommunernes regnskaber i forhold til kommunens størrelse. Her viser det sig, at Aarhus Kommune igen bruger det største beløb pr. indbygger – nemlig 4,98 kr. pr. indbygger på medlemstilskud til de uniformerede korps, hvilket er mere end det dobbelte af det tilsvarende beløb i Københavns, Odense og Randers Kommuner.

Lokaler og lokaletilskud

Når det gælder de uniformerede korps, er der store forskelle på, hvilke typer af faciliteter og lokaler der er i spil. Nogle grupper/kredse har deres egne lokaler, nogle benytter kommunale lokaler, mens andre holder til i andre typer af lokaler – eksempelvis i den lokale kirke. Dertil kommer, at grupperne/kredsene ofte bruger hytter til lejrture – enten deres egne eller hytter, de lejer. Endelig er naturen og udearealer centrale faciliteter for aktiviteter. Dette afsnit sætter fokus på brugen af forskellige typer af lokaler samt på omfanget og karakteren af kommunernes lokaletilskud på området. Det kan være forskelligt, hvilken betegnelse der benyttes om de forskellige typer af lokaler. I det følgende sondres der mellem lokaler til dagligt brug, som betegnes som 'daglige lokaler' (selvom der i praksis kan være tale om hytter) og 'hytter', som bruges om de hytter, der er til weekend- og lejrture.

Stor variation i typen af lokaler

Undersøgelsen i de fem kommuner viser, at der er mange forskellige typer af lokaler og ejerformer i spil på området, og det er vanskeligt at få et detaljeret overblik over, hvordan grupperne/kredsene fordeler sig på alle de forskellige typer af lokaler. Fire af kommunerne har oplyst, hvor mange grupper/kredse der holder til i kommunale lokaler, hvilket er vist i tabel 7²⁸.

²⁸ I en af kommunerne har det ikke været muligt at opgøre, hvor mange grupper/kredse der holder til i kommunale lokaler. Det skyldes, at det ikke umiddelbart kan ses i tilskudsopgørelserne, da grupper, der er i kommunale lokaler, ofte alligevel modtager lokaletilskud til hytteleje. Derudover kan der være grupper, som er i egne lokaler, men som ikke modtager lokaletilskud, fordi de har for store lejeindtægter, eller der kan være grupper, som låner lokaler af eksempelvis kirker uden at betale leje.

Tabel 7: Andelen af grupper/kredse i kommunale lokaler (2019)²⁹

Kommune	Antal korps i kommunale lokaler	Antal korps i alt	Andel korps i kommunale lokaler
København	-	61	-
Aarhus	15	55	27 pct.
Aalborg	15	55	27 pct.
Odense	5	35	15 pct.
Randers	6	20	30 pct.

Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Som det fremgår af tabellen, er langt størstedelen af grupperne/kredsene i egne eller lejede lokaler, mens en mindre del er i kommunale lokaler. Der er dog nogen variation på tværs af kommunerne. Andelen af grupper/kredse i kommunale lokaler er lavest i Odense Kommune, hvor kun 15 pct. af korpsene holder til i kommunale lokaler. I Aalborg og Aarhus Kommuner ligger andelen på 27, mens den er på 30 pct. i Randers Kommune.

I forhold til lokaletilskuddet betyder det ovenstående billede – sammen med den udbredte brug af hytteleje – at hovedparten af grupperne/kredsene modtager lokaletilskud. Dette billede gør sig gældende på tværs af kommunerne (tabel 8) – dog med nogen variation. I Aalborg Kommune, hvor den laveste andel modtager lokaletilskud, gør det sig gældende for 78 pct. af grupperne/kredsene, mens andelen er helt oppe på 93 pct. i Aarhus kommune³⁰.

Tabel 8: Andel af korps, der har modtaget lokaletilskud (2019) (pct.)³¹

Kommune	Andel i pct.
København	87 pct.
Aarhus	93 pct.
Aalborg	76 pct.
Odense	83 pct.
Randers	90 pct.

Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Den store variation i lokalesituationen kommer også til udtryk i de kvalitative interviews. Også internt i kommunerne er der mange forskellige modeller i spil:

²⁹ I København, Aalborg og Odense Kommuner er der en gruppe/kreds, som ikke har indberettet medlemstal for 2019, men har modtaget lokaletilskud. Denne gruppe/kreds er medtaget i denne tabel.

³⁰ I Københavns Kommune og Randers Kommune har det været muligt at skelne mellem lokaletilskud for lokaler og hytteleje. Såfremt de foreninger, der kun har modtaget hyttetilskud, fratrækkes, er andelen der modtager lokaletilskud til daglige lokaler nede på hhv. 67 og 70 pct.

³¹ I København, Aalborg og Odense Kommuner er der en gruppe/kreds, som ikke har indberettet medlemstal for 2019, men har modtaget lokaletilskud. Denne gruppe/kreds er medtaget i denne tabel.

”Det er lidt forskelligt, hvordan vi bor. Der er jo seks kredse i [kommunen]. Der er nogle, der ejer selv, og der er nogle, der sidder til låns i kommunale huse. Der er nogle, som ligger i forbindelse med en kirke. Og vi sidder så til leje i en selvejende institution, som vi selv har lavet.”

Informant, gruppe/kreds 6

Eksemplerne fra interviewene viser også, at nogle grupper/kredse selv har været aktive i forhold til at skaffe midler til deres huse – med eller uden støtte fra kommunen:

Interviewer: Det hus I har derude i [...], er det jeres eget hus, eller er det et, I får stillet til rådighed af kommunen?

Informant: ”Det er vores eget, altså, det har vi selv skaffet os på forskellig vis. Og der kan man sige, spejdere generelt er jo ret gode til at søge forskellige forældre og firmaer og sådan noget. Og da det er sådan et godt formål, så er der jo oftest en god velvilje for at støtte os, så vi får tingene lidt billigere og på særlige vilkår og sådan noget. Men det er vores eget, det hus vi har. Vi lejer grunden af [offentligt selskab].”

Informant, gruppe/kreds 2

Blandt de grupper/kredse, der holder til i kirker, kan det variere om de betaler leje, eller om de blot låner det (Interview med embedsmænd, Københavns Kommune). I interviewene med kommunerne fremgår det også, at der flere steder findes mange gamle aftaler netop i forhold til lokaler. Det gælder eksempelvis i Københavns Kommune, hvor det er en meget almindelig model, at grupperne/kredsene har egne lokaler på en lejet grund:

”Der er nogle gamle aftaler, hvor vi måske dækker lejeafgiften 100 pct., men deres driftsudgifter til el, vand og varme og sådan noget, det dækker vi med 65 pct. ”

Embedsmand i Kultur- og fritidsforvaltningen i Københavns Kommune

Kommunens egen analyse fra 2016 viser, at de uniformerede korps generelt er glade for at have den fleksibilitet og frihed, det giver at have egne faciliteter, men at der kunne være behov for forbedringer og forenklinger af lejeaftalerne med kommunen i forhold til grunden. Generelt er faciliteter det tema, flest spejdergrupper/FDF-kredse i undersøgelsen i København oplevede som en udfordring (Københavns Kommune, 2017).

De forskellige ejerformer, samt hvorvidt grupperne/kredsene kun ejer huset eller også grunden omkring huset, kan i nogle tilfælde give problematikker omkring, hvordan det er muligt at bruge udearealerne:

”Vi er udfordret af, at vi ikke har et grønt område, der kun er vores. Det vil sige, at vi skal pakke alting væk, når vi har lavet et eller andet. Vi er på kirkens område. På kirkens grund. Og vi låner også deres lokaler. Så har vi selv tilkøbt os en pavillon og sat den ved siden af.”

Informant, gruppe/kreds 7

Informant: ”Vi har eget kredshus, men det er en sokkelgrund.”

Interviewer: "Hvad vil det sige?"

Informant: "Det vil sige, at vi ejer kun de 150 m², som kredshuset fylder. Kirken holder bedet rundt om og helt bogstaveligt hen til vores dør, der holder kirken bedet og gården. Og så ligger der en græsplæne lige ved siden af, som er kommunens, hvor de slår græsset. Så vi har ikke noget udvendig vedligehold. Vi skal til gengæld altid spørge nogle om lov, når vi gerne vil noget."

Informant, gruppe/kreds 5

Citaterne illustrerer også den store betydning, udearealerne har for spejdere/FDF'ere, da de er centrale for deres aktiviteter. De fleste informanter i interviewene er dog tilfredse med deres udearealer, selvom mulighederne kan variere på tværs af gruppernes/kredsenes geografiske placering (se kapitel 4).

I de tilfælde, hvor spejdere/FDF'ere er i kommunale lokaler, er der typisk en aftale om, at de selv tager sig af rengøring og i nogle tilfælde også dele af det øvrige daglige vedligehold – mod betaling. Som det fremgår af de nedenstående uddrag, vælger spejdere/FDF'ere i meget vid udtrækning at klare det selv:

"De grupper, som sidder i kommunale lokaler, har alle sammen en benyttelsesaftale, og det blev vel sat i værk for fem år siden. Det vil sige, de giver 100 kr. pr. kvadratmeter, og så er vi jo forpligtede til at gøre rent. Men hvis de ønsker det, får de prisnedslag, hvis de selv gør rent, og så giver de kun 50 kr. pr. kvadratmeter. Og vi kommer ikke nogen steder og gør rent. Det gør de selv."

Interview med embedsmænd, Randers kommune

"Ja, de står selv for rengøringen. Når de er et sted, hvor de er flere sammen, så er der nogle gange, vi gør det. Men de fleste steder står de selv for rengøringen. Men det er jo generelt ikke meget, man hører til dem."

Interview med embedsmænd, Aarhus Kommune

Ud over de lokaler, spejdere/FDF'ere har til daglig brug, har mange grupper/kredse hytter til lejrture mv. Det varierer, hvorvidt grupperne/kredsene søger om lokaletilskud til disse hytter, og derfor er det svært for kommunerne at give et samlet overblik over, hvor mange af disse hytter der findes i kommunerne. Såfremt de ikke søger om tilskud til hytterne, ved kommunerne ikke nødvendigvis at de findes³².

I en opgørelse fra Aalborg Kommune i 2020 blev der registreret i alt 49 hytter og tre lejrpladser. 38 af hytterne er ejet af uniformerede korps i kommunen. Hovedparten af hytterne er beliggende i kommunen, men der er også tilskudsberettigede hytter i andre kommuner (se kort i kapitel 4).

³² Der findes en oversigt over hytter til udlejning på www.hyttfortegnelsen.dk. På siden er det dog ikke muligt at se, hvilke grupper/kredse der ejer hytterne, og oversigten kan dermed ikke benyttes til at se, hvor mange hytter grupperne/kredsene i de fem kommuner ejer.

Der er stor variation i hytternes størrelse og stand, men samlet set er der tale om en relativ stor bygningsmasse. Nogle grupper/kredse har lejeindtægter på hytterne, hvilket kan være en af årsagerne til, at der ikke søges om tilskud til dem. I andre tilfælde kan der være tale om hytter, som i mindre grad bliver brugt. Afhængig af brugen af hytterne og den økonomiske situation omkring dem kan der være forskellige regnestykker i spil:

”Der er nogle, der siger ’jamen, vi kan godt få det til at hvile i sig selv’, og så søger de ikke tilskud til deres hytte. Men det sker også, at vi hører fra foreninger, hvor de ikke kan få hytten til at løbe rundt. Så kigger vi på, om vi kan hjælpe dem. Nogle gange er det et større regnestykke, da der måske er opkrævet for el og vand ved udleje, som skal modregnes. Så det er egentlig kun selve driften, som de kan få tilskud til.”

Interview med embedsmand, Aalborg Kommune

Samlet set viser de ovenstående eksempler på brugen af såvel hytter som forskellige typer af lokaler til daglige aktiviteter, at der er mange forskellige modeller i spil, og at lokaletilskuddet på området derfor også kan være en relativ kompliceret størrelse. I det følgende belyses de overordnede kriterier for lokaletilskuddet i de fem kommuner.

Kriterier for lokaletilskud

Ifølge det generelle regelsæt i folkeoplysningsloven har kommunerne pligt til at stille kommunale lokaler til rådighed til foreningernes aktiviteter. Såfremt kommunerne ikke kan anvise egnede, ledige kommunale lokaler, er der pligt til at yde lokaletilskud til foreningernes egne og lejede lokaler på minimum 65 pct. af de tilskudsberettigede lokaleudgifter til aktiviteter for børn og unge under 25 år. Nogle kommuner vælger dog at benytte en højere procentsats. Derudover kan beregningsmodellerne være skruet sammen på forskellig vis. Tabel 9 viser de overordnede kriterier for lokaletilskud i de fem kommuner baseret på kommunernes tilskudsordninger og supplerende oplysninger fra kommunerne, som er uddybet i teksten nedenfor:

Table 9: Criteria for local grants in five municipalities

Kommune	Procent	25-års-regel	Øvrige begrænsninger	Tilskudsregler for hytter (til ture mv.)	Procedurer ved lejeindtægter	Tilskud til vedligehold som en del af lokaletilskuddet
København	65 pct.	Ja. Tilskuddet reduceres, hvis 10 pct. eller flere af medlemmerne er mellem 25 og 59 år.	Tilskuddet kan højst udgøre antal aktivitetstimer (maks. 8 timer pr. dag pr. rum) * fastsat timesats (139,24 i 2020). Tilskuddet kan højst udgøre antal tilskudsberettigede medlemmer * 1.400 kr.	Tilskud til hytter og hytteleje med samme procentsats. Ved leje af hytter er beregningen dog anderledes, når det gælder antallet af aktivitetstimer. Her kan medtages 24 timer pr. døgn uanset antallet af rum.	Alle lejeindtægter i de lokaler, der søges tilskud til, fratrækkes. Der er ingen undtagelser ift., hvem der lejer.	Tilskudsberettigede udgifter til vedligehold kan maks. udgøre 12.000 kr. pr. 100 m ² pr. år. Tilskuddet dækker kun almindeligt vedligehold og ikke renovering.
Aarhus	69 pct.	Ja. Tilskuddet reduceres, hvis 10 pct. eller flere af medlemmerne er 25 år eller derover.	Der ydes tilskud ud fra det antal timer, lokalet / lokalerne har været benyttet til foreningsaktiviteter for børn og unge under 25 år. Tilskuddet kan maks. udgøre 139,24 kr. pr. time pr. lokale (2020)	Tilskud til hytteleje med samme pct. sats. Der gives som udgangspunkt ikke fast tilskud til korpsets egne weekendhytter. Har de egne hytter, kan de leje dem af sig selv og få tilskud til hytteleje.	Eventuelle lejeindtægter fratrækkes tilskuddet.	Der gives tilskud til ordnært vedligehold.
Aalborg	73 pct. (65 pct. til forbrugsafgifter)	Nej	Ingen begrænsning ift. aktivitetstimer, og foreningerne indberetter ikke antallet af aktivitetstimer.	Tilskud til hytteleje med samme pct. sats. Dog af et maksimalt udgiftsbeløb på 100 kr. pr. person pr. overnatning. Derudover er der mulighed for lokaletilskud til sekundære lokaler (lokale 2), hvis korpset har egne hytter. Der gives dog kun lokaletilskud til korpsets egne hytter, hvis de har underskud på deres driftsår, dog	75 pct. af lejeindtægten modregnes i lokaleregnskab. Herefter modregnes 73 pct. af de 75 pct., så foreningerne reelt får 45,25 pct. af lejeindtægten. Indtægter fra udlejning til kommunale legestuer og lignende skal dog ikke modregnes i lokaletilskuddet.	Almindeligt vedligehold sker inden for et forhåndsgodkendt budget, som er afstemt ud fra foreningens behov. Budgettet kan overskrides med 25 pct. uden forudgående aftale. Der kan ansøges om forhøjet tilskud ved uventede udgifter.

				med den bemærkning, at hvis der de forudgående år har været overskud, så er det op til en konkret vurdering.		Ønsker til vedligehold/renovering og tilskuddets størrelse vurderes i hvert enkelt tilfælde.
Odense	76,5 pct.	Ja. Tilskuddet reduceres, hvis 10 pct. eller flere af medlemmerne er mellem 25 og 64 år.	Tilskuddet kan maks. udgøre 139,24 kr. pr. time pr. lokale (2020)	Tilskud til hytter og hytteleje med samme procentsats.	Eventuelle lejeindtægter modregnes før beregning af tilskuddet. Indtægter fra udlejning til SFO/daginstitutioner skal dog ikke modregnes i lokaletilskuddet.	Der gives tilskud til vedligehold under lokaletilskuddet (til både daglige lokaler og hytter), når der er tale om almindelig indvendigt vedligehold.
Randers	75 pct.	Nej (hvis aktiviteter er målrettet børn og unge under 25 år)	Ved lejemål på timebasis kan en aktivitetstime maks. udløse tilskud på 139,24 kr. (2020)	Tilskud til hytter og hytteleje med samme procentsats.	Eventuelle lejeindtægter modregnes før beregning af tilskuddet. Indtægter fra udlejning til kommunale institutioner eller samarbejdsprojekter med kommunale institutioner skal dog ikke modregnes.	Kommunens administrationspraksis er, at foreninger får tilskud til al vedligehold af såvel hytter som daglige lokaler, hvis de indhenter to-tre tilbud. Det gælder, når der er behov for vedligehold/renovering, men ikke ved fornyelse.

Kilde: Oplysninger er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

I **Københavns Kommune** ligger lokaletilskuddet på 65 pct. af foreningens udgifter til lokaler, ligesom beskrevet i folkeoplysningsloven. Under lokaler hører også hytter til weekendbrug mm. Desuden gælder, at lokaletilskuddet nedsættes forholdsmæssigt, når mere end 10 pct. af foreningens medlemmer er mellem 25 og 59 år. Tilskuddet til hytter gives med den samme procentsats som tilskuddet til lokaler. Såfremt grupperne/kredsene har lejeindtægter på egne lokaler eller hytter, fratrækkes disse indtægter, før beregningen af lokaletilskuddet, uanset hvem der lejer lokalerne. Der gives tilskud til vedligehold som en del af lokaletilskuddet. Der er dog et loft på udgifterne, da de tilskudsberettigede udgifter maksimalt kan udgøre 12.000 kr. pr. 100 m² pr. år.

I **Aarhus Kommune** ligger procenttallet lidt højere end i Københavns Kommune med 69 pct. i lokaletilskud. Tilskuddet reduceres desuden forholdsmæssigt, hvis 10 pct. eller flere medlemmer er 25 år eller derover, og der er sat en øvre grænse på 139 kr. i timen pr. lokale. Der gives tilskud til hytteleje efter samme procentsats som til daglige lokaler. Der gives ikke fast tilskud til weekendhytter, men korpserne kan leje dem af sig selv og modtage lokaletilskud. Eventuelle lejeindtægter ved egne lokaler/hytter modregnes tilskuddet. Der gives tilskud til ordinært vedligehold under lokaletilskuddet.

Aalborg Kommune yder et lidt højere lokaletilskud på 73 pct. af lejeudgifterne. Dertil kommer til forbrug (el, vand og varme), som dækkes med 65 pct. Der bliver givet tilskud til driftsudgifter på egne lokaler efter aftale. Aalborg Kommune yder også lokaletilskud til hytteleje, hvor tilskuddet er på 73 pct. af udgifterne til leje. Der gives som udgangspunkt kun lokaletilskud til gruppernes/kredsens egne hytter, hvis de har underskud i deres driftsår.

Odense Kommune yder det højeste procentuelle tilskud, med 76,5 pct. af foreningens udgifter til egne eller lejede lokaler. Kommunen giver også tilskud til hytter med samme procentsats. Dog er der sat en øvre grænse på 139 kr. i timen pr. lokale. Derudover reduceres tilskuddet – ligesom i Aarhus og Københavns Kommuner – hvis 10 pct. eller flere af foreningens medlemmer er mellem 25 og 64 år. Eventuelle lejeindtægter modregnes lokaletilskuddet – dog ikke når det gælder indtægter fra udleje til SFO/daginstitutioner. Der gives tilskud til vedligehold under lokaletilskuddet, når der er tale om almindelig indvendigt vedligehold. Der er dog et loft på beløbets størrelse: 38 kr. pr. m² ved lejede lokaler og 66 kr. pr. m² ved egne lokaler.

I **Randers Kommune** gives der ifølge Randersordningen 75 pct. i lokaletilskud (gælder ikke forbrugsafgifter, hvor satsen er på 65 pct.). Lokaletilskuddet nedsættes ikke for medlemmer over 24 år, så længe der er aktiviteter for børn og unge under 25 år. Tilskuddet gives til både daglige lokaler og weekendhytter. Eventuelle lejeindtægter modregnes før tilskuddet beregnes, medmindre det drejer sig om udleje til kommunale institutioner. Foreninger får tilskud til al vedligehold af såvel hytter som daglige lokaler efter behov, hvis de indhenter to-tre tilbud alt efter udgifternes omfang. Særligt for Randersordningen er det kommunale lokaletilskud til KFUK-Spejdermuseum og Randers Spejdermuseum DDS, hvor der gives et lokaletilskud på 75 pct. af udgifterne til husleje, rengøring og vedligeholdelse, samt 65 pct. på udgifter til varme og el.

På tværs af kommunerne følger lokaletilskuddet til hytter og hytteteleje typisk det øvrige regelsæt for lokaletilskud, og der arbejdes typisk ud fra den samme procentsats. I Aalborg Kommune sondrer man dog mellem lokale 1 og 2, alt efter om der er tale om den primære lokalitet (lokale 1) eller en sekundær lokalitet (lokale 2). Denne ordning giver mulighed for at give tilskud til de korps, som har flere lokaler. Der gives som udgangspunkt kun lokaletilskud til spejdernes/FDF'ernes egne hytter som sekundær lokalitet, såfremt de har under-skud på deres driftsbudget.

I de øvrige kommuner er der i vid udstrækning tale om samme regelsæt, men som en informant understreger, er der alligevel forskel, da der ikke er samme grad af regulering i forhold til lokaletilskud til hytter sammenlignet med tilskuddet til de daglige lokaler, hvor man kender driftsomkostninger mv. og har en aftale om tilskud dertil:

"I forhold til de tilskud man får til sine egne lokaler, der hvor man er til dagligt, der har man jo en særlig aftale omkring det. Hvorimod det med at tage af sted i weekenderne, jo ikke er reguleret på samme måde. Så hvor vi ved de daglige driftsomkostninger har sådan nogenlunde hånd i hanke med, hvilket niveau de skal ligge på. Og nogle steder er der lagt nogle begrænsninger ind. Det har vi ikke på samme måde med weekendture. Det kan også svinge meget fra år til år, hvem der har benyttet sig af det, og i hvor stort omfang de har det. Og så er det jo en lidt særlig tradition inden for spejderområdet, at det er en stor del af aktiviteten, at man tager på lejr, og derfor er der også tradition for, at man får lokaletilskud til det".

Interview med embedsmænd, Aarhus Kommune

Som det også understreges i interviewet, er det et særligt kendetegn ved spejder/FDF-området, at lejrture spiller så stor en rolle, og at der derfor også ydes lokaletilskud til weekend- og lejrture. Tilskudsordningen tager dermed højde for, at lejrture er en central del af spejdernes/FDF'ernes aktiviteter, og det er primært korpserne der benytter sig af muligheden, selvom andre typer af foreninger også har mulighed for at få tilskud til lejre. Tilskuddet gives dog kun til leje af "spejderhytter" og lejrpladser og ikke til campingpladser, hotel/vandrerhjem eller sommerhuse.

Også i de fire øvrige kommuner har andre typer af foreninger mulighed for at søge tilskud til hytteteleje, såfremt der foregår folkeoplysende aktiviteter. I retningslinjerne for Københavns Kommune er det dog uddybet, at der ved hytter tænkes på spejderhytter, rollespilshytter og lignende, og muligheden er dermed primært rettet mod de uniformerede korps.

I forhold til udlejning modregner alle fem kommuner eventuelle lejeindtægter fra spejdernes/FDF'ernes egne lokaler og hytter for at sikre rimelighed i lokaletilskuddet³³. Det kan dog sommetider medføre nogle ulogiske incitamentsstrukturer. F.eks. kan det i nogle tilfælde bedre betale sig at leje andres hytter end at miste lejeindtægt på egen hytte. Derudover kan det være en udfordring, hvis der er et ønske om at dele faciliteter med andre.

³³ Der er dog forskellige ordninger i spil på tværs af kommunerne. I tre af de fem kommuner modregnes lejeindtægterne ikke, såfremt der er tale om udleje til kommunale institutioner, se også tabel 9.

Eksempelvis som i det følgende eksempel, hvor en gruppe/kreds gerne ville udleje sine faciliteter, men hvor det gav udfordringer tilskudsmæssigt:

”Altså, på et tidspunkt var der en børnehave, der lånte vores faciliteter – en skovbørnehave var det, hvor de mødtes hos os om morgenen og kunne lege, indtil bussen kom. Jeg kan ikke engang helt huske, hvorfor det var, vi endte med at afslutte aftalen, men jeg kan huske, der var noget med økonomien i det. På grund af den måde som tilskudsreglerne er bygget op på, så det at vi får nogle indtægter for at låne vores hytte ud, det bliver jo så modregnet i forhold til det tilskud, vi kan få. Så reelt set var det kun en udgift for os at hjælpe dem.”

Informant, gruppe/kreds 1

Alle fem kommuner giver mulighed for tilskud til vedligehold som en del af lokaletilskuddet. Der er dog forskellige procedurer for det, ligesom det varierer, hvorvidt der er et loft på tilskuddets størrelse ud fra antallet af m², eller om tilskuddet gives ud fra en konkret vurdering af behovet.

Flere kommuner understreger desuden, at korpsene er meget beskedne, når det handler om støtte til vedligehold af deres egne lokaler: I Odense Kommune er oplevelsen, at grupperne/kredsene ikke altid bruger de muligheder, de har for at få tilskud til vedligehold. Og i Randers Kommune er oplevelsen, at der skal meget til, før grupperne/kredsene beder om støtte til forskellige former for vedligehold:

”Jeg undersøgte også på et tidspunkt noget omkring deres lokaletilskud, fordi jeg tænkte, at det var da mærkeligt, som hytten den var forfalden – eller virkede som om, man måske godt kunne gøre noget. Men de har jo slet ikke brugt deres lokaletilskud til vedligehold. Og det tror jeg faktisk, vi kiggede på. Vi har jo nogle maks. grænser for lokaletilskud til vedligehold – og flere spejdergrupper de bruger simpelthen ikke op til de maks. grænser. [...] Og det undrer os egentlig meget, at de ikke ser det som en mulighed for at ‘Så kan vi da købe maling og få malet eller skifte et vindue eller få nye toiletter, der måske ikke bruger så meget vand eller gøre noget’. Er det fordi, de ikke kan gennemskue de her lokaletilskud, eller hvad er det?”

Interview med embedsmænd, Odense Kommune

”Jeg ved ikke, om det er generelt, men her i byen er det ikke de foreninger, der gør mest ud af sig selv. Det er ikke de foreninger, der står først i rækken til gerne at ville have noget nyt. De har sådan en ånd af, at man forsøger selv, og de er glade for det, de har.”

Interview med embedsmænd, Randers Kommune

Lokaletilskuddets samlede størrelse

Ses der på, hvor stor en andel lokaletilskuddet til de uniformerede korps udgør af det samlede lokaletilskud på folkeoplysningsområdet i de kommunale regnskaber, varierer den mellem 2 og 11 pct. på tværs af de fem kommuner (se tabel 24 i bilagsmaterialet)³⁴.

³⁴ Disse andele skal dog ses i lyset af, at der er store forskelle på det samlede lokaletilskudsbeløb kommunerne imellem, hvilket blandt andet kan skyldes forskelle i ejerformen på idrætsfaciliteter.

Størrelsen af lokaletilskuddet kan belyses på forskellige måder. Tabel 10 viser det samlede lokaletilskud til de uniformerede korps i de fem kommuner, men ser også på lokaletilskuddets størrelse pr. medlem generelt og pr. medlem i de foreninger, der modtager lokaletilskud. Endelig belyses lokaletilskuddets størrelse set i forhold til indbyggertallet i kommunen (lokaletilskud pr. indbygger).

Tabel 10: Lokaletilskud til de uniformerede korps i de fem kommuner

Kommune ³⁵	Samlet lokaletilskud til uniformerede korps	Gennemsnitligt tilskud pr. medlem (a)	Gennemsnitligt tilskud pr. medlem (b)	Lokaletilskud til uniformerede korps pr. indbygger
København	kr. 2.421.710	kr. 459,61	kr. 495,10	kr. 3,88
Aarhus	kr. 1.536.736	kr. 338,56	kr. 352,38	kr. 4,45
Aalborg ³⁶	kr. 2.146.664	kr. 579,99	kr. 674,85	kr. 9,97
Odense	kr. 1.356.748	kr. 621,86	kr. 705,53	kr. 6,64
Randers	kr. 729.940	kr. 590,57	kr. 618,59	kr. 7,46

Gennemsnitligt tilskud pr. medlem markeret med a betyder, at tallene er baseret på det totale antal medlemmer af korpsene i kommunerne. Gennemsnitligt tilskud pr. medlem markeret med b betyder, at tallene kun er baseret på de korps, der modtager lokaletilskud. Grupper/kreds der ikke har indberettet medlemstal, men har modtaget lokaletilskud i 2019 er inkluderet i "Samlet lokaletilskud" og "Lokaletilskud til spejdere pr. indbygger". Til gengæld er disse grupper ikke taget med i beregningen af det gennemsnitlige tilskud pr. medlem. Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Det samlede beløb, kommunerne har anvendt til lokaletilskud på området, flugter overordnet fint med antallet af korps og antallet af medlemmer i de fem kommuner. Københavns Kommune, som også har det største antal korps og medlemmer på området, giver det højeste beløb til lokaletilskud, mens Randers Kommune med færrest korps og medlemmer giver det mindste beløb.

I forhold til de daglige lokaler vil det samlede lokaletilskudsniveau afhænge af, hvor mange grupper der benytter egne og lejede lokaler, og hvor mange der er i kommunale lokaler, hvor kommunerne i stedet vil have driftsudgifter. Som belyst tidligere, varierer andelen af grupper/kredse i kommunale lokaler mellem 15 og 30 pct. i de fire kommuner, denne andel er opgjort for. Kommunernes udgifter til driften af disse lokaler indgår ikke i denne analyse.

Ses der i stedet på lokaletilskuddets størrelse pr. medlem i de grupper/kredse, som modtager lokaletilskud, er der nogle forskelle på tværs af kommunerne. Her yder Odense Kommune og Aalborg Kommuner det højeste tilskud pr. medlem på hhv. 705 kr. og 675 kr., mens beløbet pr. medlem er lavest i Aarhus Kommune på 352 kr. pr. medlem. Niveauet i

³⁵ I Københavns Kommune, Aalborg Kommune og Odense Kommune er der en gruppe/kreds der ikke har indberettet medlemstal for 2019, men har modtaget lokaletilskud.

³⁶ I Aalborg Kommune er der en enkelt gruppe/kreds, som er oprettet i løbet af 2019, der har modtaget lokaletilskud i 2019, men som ikke figurerer på listen over medlemstal og medlemstilskud. Derfor er det valgt ikke at medtage lokaletilskuddet fra denne gruppe/kreds i denne tabel.

Københavns Kommune og Randers Kommune er på hhv. 495 og 619 kr. pr. medlem i grupper/kredse, der modtager lokaletilskud.

Forskellene afspejler til dels forskellene i lokaletilskudsprocenten, som er lavest i København og Aarhus Kommuner. Men da der som nævnt tidligere er store forskelle på de kriterier og beregningsmodeller, som er i spil i de respektive kommuner, er det vanskeligt umiddelbart at komme tættere på en forklaring af forskellene kommunerne imellem. En anden faktor med potentiel betydning kan være forskelle i omfanget af brugen af hytter, som ikke kan afdækkes her.

Når der ses på lokaletilskuddets størrelse i relation til indbyggertallet i kommunerne, er der ligeledes forskelle. Her ligger Odense og Aalborg Kommuner fortsat højt, men også Randers Kommune yder et højt lokaletilskud pr. indbygger. Særligt i forhold til Odense Kommune kan det desuden spille ind, at kun en meget begrænset andel af grupperne/kredsene har kommunale lokaler som deres daglige sted.

I den anden ende af skalaen ligger Københavns Kommune lavest med 3,88 kr. pr. indbygger, hvilket er mindre end halvdelen af beløbet pr. indbygger i Aalborg Kommune, som ligger højest. Københavns placering i forhold til tilskuddet pr. indbygger hænger ligeledes godt sammen med, at Københavns Kommune har den laveste andel af borgerne, som er medlem af de uniformerede korps. Igen er det dog på baggrund af de foreliggende oplysninger svært at forklare forskellene på tværs af kommunerne fuldt ud.

Det er derudover interessant, at det langt fra er de samme kommuner, som bruger flest midler på lokaletilskud og på medlemstilskud. Hvor Randers Kommune og Odense Kommune ligger lavt, når det gælder medlemstilskud, har de omvendt et højt lokaletilskudsniveau.

Andre typer af tilskud

Ud over medlems- og aktivitetstilskud og lokaletilskud er der flere andre tilskudstyper, de uniformerede korps kan søge. Det varierer dog på tværs af kommuner, hvilke typer af øvrige tilskudsmuligheder og puljer der er i spil. Tabel 11 viser en oversigt over de andre tilskudsmuligheder i hver af de fem kommuner.

Tabel 11: Oversigt over øvrige tilskudsmuligheder og puljer

Tilskud til	København	Aarhus	Aalborg	Odense	Randers
Kurser	Ja	Ja Gennem sam- rådet	Ja	Nej	Ja
Udvikling	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
Anlæg	Ja Klubhuspuljen	Ja Anlægspuljen	Ja Prioriterings- kataloget	Ja 2:1 puljen	(Ja) Anlægspulje ³⁷
Materiel/ udstyr	Nej	Ja Puljen til sær- lig dyrt mate- riel (admini- streres af ÅUF)	Ja	Nej	Ja Breddeidræts- pulje til spej- derne
Puljer til 'Den åbne skole'	Ja Samarbejds- puljen	Nej ³⁸	Ja Playmakerpul- jen	Ja Aktivitetspul- jen	Nej ³⁹

Kilde: Oplysninger er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Nedenfor følger en gennemgang af de forskellige tilskudsmuligheder, og i hvilken udstrækning de bliver brugt af de uniformerede korps i de fem kommuner.

Tilskud til kurser

Som det fremgår af tabellen, yder alle kommuner – med undtagelse af Odense Kommune – tilskud til kurser/lederuddannelse. Der er dog lidt forskellige vilkår og niveauer i spil på tværs af kommunerne.

De fire kommuner, der yder et tilskud til kurser, yder tilskud på mindst 75 pct. af kursusudgiften. Københavns Kommune giver 80 pct. af kursusudgiften. Dog har alle fire kommuner angivet et loft, som enten er et maksimalt beløb pr. person pr. kursus eller pr. person pr. år.

De fleste kommuner skelner mellem kurser, som er eksternt organiseret, og kurser, der er internt organiseret. Randers Kommune yder et tilskud på 100 pct., når det er kommunen

³⁷ Randers Kommune har i indeværende byrådsperiode haft 19,5 mio. kr. til en anlægspulje til idrætsfaciliteter. Den kan ikke søges løbende, men blev disponeret i begyndelsen af byrådsperioden i samarbejde med foreningerne. Der var dog tale om en ren idrætspulje, og den har derfor ikke været anvendt af de uniformerede korps. Det er ikke afklaret, om der kommer en lignende pulje i næste byrådsperiode, og om den bliver tilgængelig for de uniformerede korps.

³⁸ I Aarhus Kommune nævnes samarbejde mellem foreninger og uddannelsesinstitutioner dog under den lokale udviklingspulje. Derudover kan der søges midler til åben skole-samarbejde på idrætsområdet.

³⁹ Der er ikke en særlig pulje kun med fokus på den åbne skole i Randers Kommune, men midler til skoleforeningssamarbejde prioriteres inden for den eksisterende driftsramme – typisk i forbindelse med 'Bevæg dig for livet'-projekter og breddeidrætstiltag. Derudover er der givet tilskud til projekter med skoleforeningssamarbejde gennem udviklingspuljen. (Skriftligt svar fra kommunen, februar 2021). Retningslinjerne for udviklingspuljen nævner dog ikke skoleforeningssamarbejde som et særligt indsatsområde.

selv, der står for kurset, mens de yder 75 pct. for eksternt organiserede kurser. Aalborg Kommune bruger de samme procentsatser, men har et andet maksimumsbeløb for interne kurser (dog defineres interne kurser her som kurser, der er organiseret af foreningen selv). Københavns Kommune skelner ikke mellem eksterne og interne kurser og yder det samme i tilskud, uanset hvem der organiserer kurset. Derudover varierer det, hvorvidt der ydes tilskud til transportudgifter i forbindelse med kurserne.

Tabel 12: Oversigt over kursustilskuddet

Kommune	Størrelse pr. ansøgning	Gruppernes/kredsens brug af pulje/tilskud (2019)
København	Alle kurser: Højest 80 pct. af kursusudgiften med et loft på 2.500 kr. pr. kursus pr. person og et loft på 10.000 kr. pr. person pr. år. (inkl. transportudgifter)	34 grupper 570.977 kr.
Aarhus	75 pct. af kursusudgiften med et loft på 290 kr. pr. påbegyndt døgn pr. person (ekskl. transportudgifter). ⁴⁰	358.826 kr.
Aalborg	Eksternt kursus: 75 pct. af kursusudgiften med et loft på 1.500 kr. pr. kursus pr. person. Internt kursus ⁴¹ : 75 pct. af kursusudgiften med et loft på 500 kr. pr. kursus pr. person. (ekskl. transportudgifter)	34 grupper 340.833 kr.
Odense ⁴²	Kommunen giver ikke kursustilskud	-
Randers	Eksternt kursus: 75 pct. af kursusudgiften med et loft på 30.000 kr. pr. person pr. år. Internt kursus ⁴³ : 100 pct. af kursusudgiften.	14 grupper 111.006 kr.

Kilde: Oplysninger er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Såvel tallene som interviewene tyder på, at mulighed for kurser i vid udstrækning bliver brugt af grupperne/kredsene. I Randers Kommune fik 14 ud af 20 grupper/kredse tilskud til kurser i 2019 på i alt 111.000 kr.

Interviewer: "Nu siger I, at I har det der kursustilskud. Er det noget spejderne også benytter sig af?"

Informant: "Absolut. Det gør de. Nogle mere end andre. Men det gør de. Det er den mulighed, de har for at give noget til deres ledere og holde på dem. Fordi deres konstellation er sådan, at hvis man gerne vil blive ved med at gå til spejder, når man er fyldt 18, så bliver man typisk leder. Men hvad nu hvis man ikke har det i sig? Det er sådan lidt, man kan ikke rigtigt gå til voksenspejder, uden man har en lederposition. Så det er også lige med at få fyldt på. Jeg synes, de benytter det rimeligt, det synes jeg."

Interview med forvaltningen, Randers Kommune

40 Derudover har Aarhus Ungdommens Fællesråd nogle lederudviklingsmidler, hvor de i samarbejdet 'Aarhus i Forening' udbyder gratis kurser til foreningerne, som spejderne ligeledes kan benytte sig af.

41 Arrangeret af foreningen.

42 Samrådet bruger dog sit administrationstilskud på kursustilskud til korpserne i kommunen.

43 Arrangeret af forvaltningen.

Randers Kommune har ikke noget loft på kursuspuljens størrelse, da det er inden for den samme ramme som medlemstilskuddet, som justeres derefter.

I Københavns Kommune fik 34 grupper/kredse tilskud fra kursuspuljen i 2019. Det svarer til over halvdelen af grupperne/kredsene, og beløbet omfattede cirka 570.000 kr. Kommunens egen analyse af området påpeger ligeledes, at de uniformerede korps generelt tillægger muligheden for kursustilskud stor betydning, og der er tilfredshed med den eksisterende ordning:

”Der er generelt stor tilfredshed med tilskuddet til lederkurser, og foreningerne påpeger samstemmende, at dette er afgørende i forhold til fastholdelsen af de frivillige ledere og den fortsatte udvikling af foreningernes arbejde.”

Københavns Kommune 2017, 18

Også i Aalborg Kommune benytter en stor andel af korpserne sig af tilskud til kurser. I 2019 fik 34 grupper/kredse udbetalt et samlet tilskud på knap 350.000 kr.

I Aarhus Kommune administrerer samrådet en kursuspulje på cirka 400.000 kr., og i 2019 blev der udbetalt 358.826 kr. fra puljen. Ifølge formanden for samrådet bliver puljen benyttet bredt på tværs af korpserne. Siden 2017 er der blevet bevilliget mellem 320.000 og 360.000 kr. årligt⁴⁴, og cirka 1.000 frivillige deltager årligt i kurser med tilskud fra puljen (telefonsamtale med formand for samrådet 16.4.2021).

I Odense Kommune giver kommunen ikke længere særlige tilskud til kurser, da det er blevet lagt ind under medlemstilskuddet. Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd i Odense har dog valgt at bruge deres administrationstilskud til at uddele tilskud til kurser for korpserne i kommunen. Tilskuddet er på lige under 40.000 kr. om året. En af informanterne nævner, at de søger denne pulje på årlig basis:

Interviewer: ”Får I tilskud til kurser eller lederuddannelse eller sådan nogle ting?”

Informant: ”Nej, det gør vi ikke. Men der er en pulje, vi kan søge, som hedder noget med sekretær- og administrationstilskud, og der kan man godt søge kurser under, men man er ikke sikker på at få pengene. Den søger vi én gang om året.”

Informant, gruppe/kreds 7

I Odense Kommune er der dermed en mulighed for tilskud til kurser via samrådet, selvom kommunen ikke længere selv giver støtten, og selvom puljens størrelse er begrænset. Samrådets prioritering af støtten til kurser kan ses som et udtryk for, at muligheden for kurser er noget, korpserne selv tillægger stor betydning.

⁴⁴ Med undtagelse af 2020, hvor der kun var få bevillinger på grund af coronasituationen.

Tilskud fra udviklingspuljen

Ud over muligheden for tilskud til kurser, er der i kommunerne også andre typer af tilskudsmuligheder og puljer. Først og fremmest er det lovpligtigt for kommunerne at have en udviklingspulje på folkeoplysningsområdet. Kriterierne for puljerne varierer på tværs af de fem kommuner, men fokus er generelt på udviklingsorienterede projekter og tiltag – eksempelvis som det formuleres i Aalborg Kommune:

- Nye aktiviteter og initiativer inden for folkeoplysningsområdet.
- Initiativer, der inviterer borgere – især unge – som ikke er aktive ind i foreninger, korps og aftenskoler.
- Partnerskaber/tværgående initiativer, der med respekt for foreningernes egenverdi, bidrager til løsning af velfærdsopgaver.
- Projekter, der styrker foreningernes muligheder for at blive en integreret del af skolernes hverdag, med fokus på læring, trivsel og sundhed.
- Initiativer, der i højere grad end i dag, medvirker til at præge den offentlige debat og styrke befolkningens samlede kompetenceløft.
- Initiativer, der i højere grad inddrager børn og unge i foreningsarbejdet.

Aalborg Kommune, kriterier for udviklingspuljen

Erfaringerne fra kommunerne i undersøgelsen tyder dog på, at korpsenes brug af disse udviklingsmidler er meget begrænset. På tværs af kommunerne har kun ganske få korps modtaget midler fra udviklingspuljen gennem de seneste år, og i nogle år har der slet ikke været nogen bevillinger til spejdergrupper i denne pulje. Tabel 13 viser korpsenes brug af udviklingspuljen i 2019, mens teksten nedenfor trækker tråde til brugen af puljen i de foregående år.

Tabel 13: Oversigt over udviklingspuljen (2019)

Kommune	Loft på beløbets størrelse pr. ansøgning	Gruppernes/kredsens brug af pulje/tilskud (2019)
København	Op til 50.000 kr. uden krav om medfinansiering. Projekter med et samlet budget over 50.000 kr. kan højst modtage støtte svarende til 75 pct. af det samlede budget for projektet.	Ingen bevillinger
Aarhus	Maksimalt 50.000 kr. pr. projekt. Krav om medfinansiering.	Ingen bevillinger
Aalborg	Intet loft pr. projekt, men puljens størrelse er på 304.000 kr. årligt	Ingen bevillinger
Odense	Maksimalt 100.000 kr. pr. projekt.	Én gruppe/kreds: 68.799 kr.
Randers	Intet loft pr. projekt, men puljen har et loft på 400.000 kr.	Ingen bevillinger

Kilde: Oplysninger er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Ses der på de foregående år, har brugen af udviklingspuljen på området været mest udbredt i Københavns Kommune. Kommunens opgørelser viser, at mellem tre og seks grupper/kredse årligt har fået midler fra udviklingspuljen i perioden 2015-2018. I 2019 og 2020 har der dog ikke været nogen ansøgninger til puljen fra spejdere/FDF'ere.

I Aarhus Kommune har kun en enkelt gruppe/kreds modtaget tilskud fra puljen siden 2017. I Aalborg Kommune er der givet mindre tilskud til korpserne (under 10.000 kr.) i perioden 2015-2017 og ingen i de efterfølgende år. I Odense Kommune fik en enkelt gruppe/kreds – som vist i tabellen – tilskud fra udviklingspuljen i 2019, mens ingen fik tilskud i 2018 og 2020. Endelig har et enkelt korps i Randers Kommune i løbet af de seneste ti år modtaget et tilskud på cirka 25.000 kr. fra udviklingspuljen til opstart af familiespejd.

Hvorvidt gruppernes/kredsens begrænsede brug af udviklingsmidler skyldes manglende viden eller manglende behov for at søge puljen er ikke muligt at afgøre her. Landsdækkende tal viser dog, at der generelt er mange kommuner, som ikke får brugt alle de midler, der er afsat i udviklingspuljerne. I 2018 gjorde det sig gældende for cirka to tredjedele af alle landets kommuner (Thøgersen, 2021). Det kan tyde på et mere generelt behov for viden om puljens muligheder såvel som eventuelle barrierer for at søge midlerne. I Københavns Kommunes egen analyse af spejderområdet i 2017 blev der også peget på et behov for mere rådgivning og viden om puljens muligheder (Københavns Kommune, 2017).

Tilskud til byggeri, renovering og materiel

De fleste kommuner i undersøgelsen har særlige tilskudsmuligheder i forhold til anlæg, ombygning eller renovering, som dermed også er en mulighed for de uniformerede korps. Tabel 14 uddyber de muligheder, der er i de respektive kommuner, og bevillinger til grupperne/kredsene i 2019. Da der er tale om et område, hvor der er store udsving fra år til år, uddybes bevillingerne fra de foregående år i teksten nedenfor.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at korpserne ud over de nedenstående puljer har mulighed for at søge tilskud til vedligehold – og i nogle tilfælde renovering – gennem lokaletilskudsordningen. Disse muligheder er uddybet i tabel 9, og beløbene dertil indgår i det samlede lokaletilskud. Det kan dog være forskelligt fra kommune til kommune, hvilke udgifter der skal søges til gennem særlige puljer, og hvilke udgifter der kan dækkes gennem lokaletilskud. Disse forskelle er centrale at have for øje i sammenligningen på tværs af kommuner – både når det gælder lokaletilskuddets samlede omfang og puljernes størrelse.

I det følgende er der udelukkende fokus på korpsernes brug af særlige puljer til byggeri, renovering og materiel.

Table 14: Overview of funds for construction, renovation and material

Kommune	Størrelse pr. ansøgning	Gruppernes/kredsens brug af pulje/tilskud (2019)
København	Klubhuspuljen: Projektets udgifter skal være på minimum 500.000 kr. og medfinansieringen på minimum 10 pct. og max 200.000 kr.	Ingen bevillinger
Aarhus	Anlægspuljen: Ombygning, renovering, mindre nye anlæg mv. (50 pct.), energibesparende tiltag (70 pct.), større nye projekter (15 pct.)	En gruppe/kreds 1.695.000 kr.
	Puljen til tilskud til særligt dyrt materiel (administreret af ÅUF). 100.000 kr. årligt. Tilskuddet kan maks. udgøre 50 pct. af udgifterne, og hver forening kan maks. modtage 10.000 kr.	13 grupper/kredse 83.990 kr.
Aalborg	Prioriteringskataloget: Anlæg og større vedligeholdelsesprojekter. Der sondres mellem to grupper: Gruppe 1 er projekter inden for prioriteringskatalogets rammer. Gruppe 2 er større projekter, som løses uden for kataloget – f.eks. ved bevilling fra kommunens budget.	To grupper/kredse 100.000 kr. Dertil kommer 118.154 fra en særlig del af puljen, som går til energiforbedringer (Energipuljen)
	Materiepuljen: Maksimalt 50 pct. af udgifterne	Tre grupper/kredse 48.336 kr.
Odense	2:1-puljen: Der ydes maksimalt tilskud til det dobbelte af det beløb, foreningen indskyder i projektet.	Fire grupper/kredse 245.531 kr.
Randers	Breddeidrætspulje til spejderne: Til indendørs og udendørs fysiske faciliteter og udstyr (større nødvendige udgifter til renovering skal søges gennem lokaletilskudsordningen).	De uniformerede korps kan maks. søge 10 pct. (100.000 kr.) af den samlede breddeidrætspulje. Dette beløb blev brugt fuldt ud.

Kilde: Oplysninger er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

In Odense er der tale om den såkaldte 2:1-pulje, hvor der er fokus på tilskud til mindre anlægsprojekter eller ekstraordinære og presserende vedligeholdelsesudgifter. I forbindelse med denne pulje inviteres samrådene på området med i diskussionen af prioriteringen af midlerne. I 2019 modtog fire grupper/kredse fra de uniformerede korps bevillinger fra 2:1-puljen.

In Aarhus Kommune har anlægspuljen et bredere fokus, da der også ydes tilskud til nye anlæg og projekter. Kommunen oplever dog ikke, at der er det samme fokus på anlæg på korpsområdet som på idrætsområdet – blandt andet fordi behovet er anderledes:

”Anlægspuljen kan de søge om efteråret, og det gør de lidt svingende. Altså, de søger den jo, men det er ikke på samme måde som idrætsforeningerne. Men de er jo heller ikke så mange. Nogle år er der mange ansøgninger fra spejderområdet, og andre år er der ikke så mange. Og det er jo især fordi, at de større projekter har de jo ikke altid så mange af. Dels fordi de har mindre faciliteter. Dels fordi det ikke er så tit, at nogen har brug for helt nye faciliteter.”

Interview med embedsmænd, Aarhus Kommune

I 2019 var der dog en gruppe/kreds, som modtog knap 1,7 mio. kr. til et større anlægsprojekt i forbindelse med opførelsen af en ny hytte. I 2020 var der fem bevillinger mellem 7.500 kr. og 750.000 kr., som spændte fra tilskud til udskiftning af en defekt varmepumpe til renovering og udvidelse af et spejderhus. Der er dermed stor variation i bevillingernes størrelse, men også store forskelle på tværs af år. Ud over anlægspuljen administrerer ÅUF (Århus Ungdommens Fællesråd) en pulje på 100.000 kr. til særlig dyrt materiel, som i høj grad benyttes af korpene. I 2019 gik 13 ud af 17 bevillinger fra puljen til de uniformerede korps. I hele perioden 2015-2020 har de uniformerede korps været de primære modtagere af bevillinger fra puljen, og puljen er i alle årene blevet brugt fuldt ud.

I Aalborg Kommune har man et såkaldt prioriteringskatalog, som kan omfatte tilskud til både nye bygninger og vedligehold af eksisterende, og hvor beløbets størrelse kan variere betydeligt, alt efter hvilket projekt der er tale om:

”Så har vi prioriteringskataloget, som egentlig er et byggekatalog med projekter fra ca. 50.000 kr. og opad. Det kan f.eks. være nyt tag til en bygning eller måske et helt nyt klubhus. Ønskerne behandles på et FOU-møde, hvor projekterne, som skal støttes, udvælges. Man kan i princippet få op til 100 pct. i støtte, men ofte skal foreningen også finde nogle midler selv. De helt store projekter forsøger vi at hjælpe på anden vis.”

Interview med embedsmand, Aalborg Kommune

En af informanterne fra de uniformerede korps, fik eksempelvis et tilskud fra prioriteringskataloget til etableringen af en bålhytte:

”Og så har de en materielpulje, vi kan søge. Derudover er der – det hedder vist prioriteringskataloget – hvor vi fik et større tilskud til en bålhytte for nogle år siden. Det er sådan til større investeringer, som skal lægges i budgettet et år frem.”

Informant, gruppe/kreds 5

I Aalborg viser kommunens opgørelse også, at der er store udsving i, hvor meget der går til de uniformerede korps på dette felt. I 2017 blev der bevilliget lidt over 60.000 kr. til korpene via prioriteringskataloget, i 2018 var der ingen bevillinger, og i 2019 blev der bevilliget i alt 100.000 til overdækket aktivitetsplads og bålhytte, udekøkken og shelter. Endelig var der i 2020 bevillinger til korpene for 400.000 kr.

Dertil har kommunen en pulje til materiel, hvorfra der i de seneste år er blevet uddelt mellem 45.000 og 100.000 kr. til de uniformerede korps ud af en samlet pulje på 584.000 kr.⁴⁵

I Københavns Kommune gives støtten til anlæg via en såkaldt klubhuspulje, der støtter nybyggeri, ombygning og renovering af klubhuse og foreningslokaler. Der var ingen bevillinger til spejdere/FDF'ere fra denne pulje i 2019, men både i de foregående år og i 2020 har mellem en og tre grupper/kredse årligt modtaget støtte fra puljen. Bevillingernes størrelse har svinget mellem 100.000 kr. og 1,3 mio. kr.

⁴⁵ Puljens størrelse i 2017, 2018 og 2019. I 2015 og 2016, var der tale om et lidt større beløb.

Randers Kommune har en 'breddeidrætspulje', hvor der for nogle år siden blev trukket en bid ud af puljen, som blev reserveret til korpsene, hvor der kan søges om tilskud til forbedring af udstyr og faciliteter. Puljens størrelse er på 100.000 kr. årligt. Tilskud til renovering skal dog søges gennem lokaletilskuddet.

Puljer til skole-foreningssamarbejde

Endelig har nogle af kommunerne særlige puljer, som kan søges til skole-foreningssamarbejde. Det gør sig gældende i Odense, Aalborg og Københavns Kommuner (tabel 15).

Tabel 15: Oversigt over puljer til skole-foreningssamarbejde

Kommune	Størrelse pr. ansøgning	Gruppernes/kredsenes brug af pulje/tilskud (2019)
København	Samarbejdspuljen: Foreninger og skoler kan i fællesskab ansøge puljen om 500 kr. pr. dobbeltlektion samt 1.000 kr. til forbedelse og administration.	En gruppe/kreds 25.000 kr.
Aarhus	Ingen særlig pulje	-
Aalborg	Playmakerpuljen	Ingen bevillinger i 2019
Odense	Aktivitetspuljen	Ingen bevillinger i 2019
Randers	Ingen særlig pulje	-

Kilde: Oplysninger er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

I Odense Kommune er der mulighed for at søge støtte til samarbejdet om den åbne skole gennem aktivitetspuljen, der er målrettet foreninger, som ikke er idrætsforeninger. Men ifølge kommunen bliver den ikke brugt af de uniformerede korps:

"Brugen af aktivitetspuljen for spejderne, den er ikke-eksisterende. Og de svarer jo altid, når man spørger, i forhold til at skulle lave skolesamarbejde, at det er jo unge mennesker, og de har jo ikke fri midt på dagen. Og det tror jeg egentlig er meget generelt på landsplan det med, at spejderne har utroligt svært ved at indgå i det her skolesamarbejde. Og det kan man jo godt forstå. "

Interview med embedsmænd, Odense Kommune

Støtte til skole-foreningssamarbejde bliver også kun brugt af nogle ganske få korps i Københavns Kommune. I 2019 fik en enkelt gruppe/kreds tilskud fra Samarbejdspuljen, som er målrettet dette formål. Det samme gjorde sig gældende i 2016, 2017 og 2020. Det omfatter sammenlagt to grupper/kredse, som hver har fået en bevilling to gange. Det samlede beløb over de fire år er på 508.000 kr. Der er således eksempler på skole-foreningssamarbejde på området. Kommunens opgørelser viser derudover, at nogle grupper/kredse også byder sig til på anden vis: I perioden 2015-2019 har to grupper/kredse om året afviklet ferieaktiviteter for skolebørn.

I Aarhus Kommune nævnes samarbejde mellem foreninger og uddannelsesinstitutioner som et fokusområde under den lokale udviklingspulje, men der er ikke særlige puljer til formålet, som korpserne kan søge.

Heller ikke Randers Kommune har en særlig pulje til formålet, men der kan dog bevilliges midler til skole-foreningsamarbejde via driftsmidlerne på området. Det sker typisk i forbindelse med breddeidrætsinitiativer og 'Bevæg-dig-for-livet'. Kommunen har ikke kendskab til skole-foreningsamarbejde, når det gælder de uniformerede korps.

I Aalborg Kommune kan der søges til skole-foreningsamarbejde gennem den såkaldte Playmakerpulje. Der var ingen bevillinger i 2019, men i løbet af de seneste fem år har to-tre spejdergrupper været involveret i arrangementer, som har modtaget støtte fra Playmakerpuljen – blandt andet i forbindelse med en foreningsfestival.

Øvrige tilskud – opsamling

Som det fremgår af den ovenstående gennemgang, varierer korpsernes brug af de forskellige puljemidler meget på tværs af de enkelte år. Det gælder særligt i forhold til tilskud til anlæg, renovering og materiel. Det kan derfor ikke konkluderes, at muligheden for at søge sådanne puljer ikke er vigtig for de uniformerede korps, selvom den ikke er i brug hvert år.

Muligheden for at få tilskud, når behovet opstår, kan være vigtig, og beløbenes størrelse når det gælder anlæg, renovering og materiel viser, at støtte fra disse puljer kan dække både små og store behov. De facilitetstyper, grupperne/kredsene bruger, medfører dog, at korpsernes behov kan adskille sig fra behovene på eksempelvis idrætsområdet.

En anden central pointe er, at tilskuddet til kurser ser ud til at spille en helt central rolle for de uniformerede korps i mange af kommunerne. Kommunernes opgørelser viser, at en meget stor andel af grupperne/kredsene benytter sig af muligheden for kursustilskud, og det er ganske betydelige beløb, der samlet set uddeles til det formål.

Bortset fra kursustilskuddene må det dog konkluderes, at brugen af puljer og særlige tilskud er forholdsvis begrænset, når det gælder de uniformerede korps. Det kan hænge sammen med, at kommunerne oplever, at foreningerne på området stiller meget få krav og klarer sig selv. Meget tyder desuden på, at de uniformerede korps ikke nødvendigvis tænker på kommunen som den første donor/sponsor, når de skal starte et nyt projekt. Både de kvalitative analyser i forbindelse med casestudiet i Aalborg og interviewene i denne undersøgelse peger på, at grupperne/kredsene søger penge andre steder og oplever, at folk er villige til at støtte. Det kan dog også give anledning til overvejelser om gruppernes/kredsernes kendskab til puljerne, samt hvorvidt der er behov for endnu tydeligere kommunikation omkring støttemulighederne.

Kapitel 4: Gruppernes/kredsens geografiske placering

Dette afsnit sætter fokus på gruppernes/kredsens geografiske placering i de fem kommuner. Der vil være fokus på at beskrive, hvor i de respektive kommuner grupperne/kredsens holder til, og hvordan de placerer sig geografisk fordelt på korps og fordelt på gruppernes/kredsens størrelse.

Gruppernes/kredsens placering er interessant af flere årsager. Blandt andet kan det have betydning for deres mulighed for at benytte udearealer og naturområder til deres aktiviteter. Derudover er det interessant at se, hvorvidt grupperne/kredsene er geografisk jævnt fordelt, eller om der er områder, hvor der er langt til spejder- eller FDF-aktiviteter.

Den geografiske placering vil blive belyst separat for de enkelte kommuner. Ses der på tværs af kommunerne, er det vigtigt at være opmærksom på den store variation i kommunernes geografiske og demografiske karakteristika. Det gælder eksempelvis, hvis der ses på befolkningstætheden. Befolkningstætheden angiver forholdet mellem kommunens befolkningstal og dets areal. En høj befolkningstæthed betyder som regel, at der er relativt få grønne områder og frie fællesarealer i en kommune. Derudover kan en høj befolkningstæthed give et stort pres på fritidsfaciliteter og foreninger, da der er mange borgere om udbuddet.

Da kommunerne i undersøgelsen omfatter nogle af landets største byer målt på indbyggertal⁴⁶, er det ikke overraskende, at hovedparten af dem har en befolkningstæthed, der ligger over landsgennemsnittet. Der er dog alligevel nogle centrale forskelle kommunerne imellem, som er værd at nævne forud for beskrivelsen af korpsenes udbredelse og geografiske spredning.

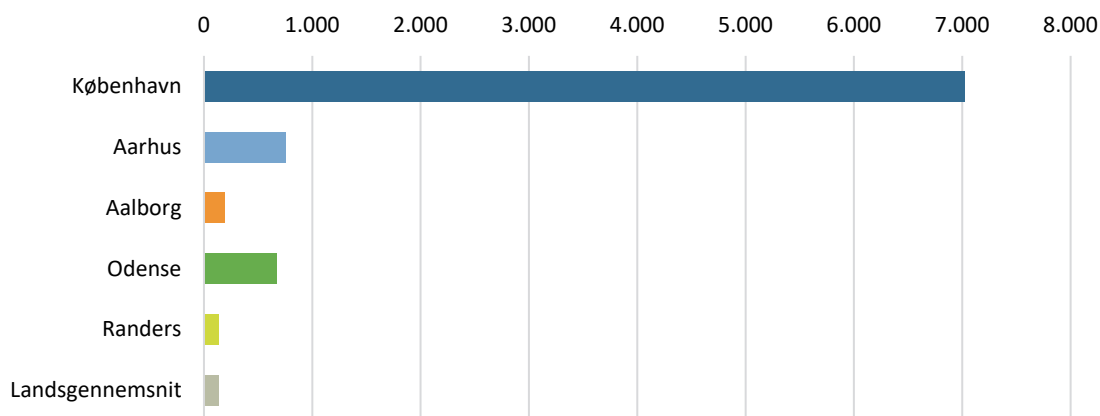
Vifos undersøgelse 'Folkeoplysningen i kommunerne' viser, at der på landsplan ses en tendens til, at den relative udbredelse af folkeoplysende foreninger falder med stigende befolkningstæthed (Eske, 2021). Det kan også hænge sammen med, at der i områder, som er tyndt befolket, er behov for relativt flere foreninger, fordi der er større afstande, og fordi der ofte vil være mange mindre lokalsamfund, som har hver deres lokale foreningsliv.

Københavns Kommune, som er landets største, har en befolkningstæthed på 7.018 borgere pr. km² og ligger dermed markant højere end de andre kommuner. Faktisk bliver Københavns Kommune i Danmark kun overgået af Frederiksberg Kommune, som har hele 11.989 borgere pr. km². Aarhus og Odense Kommuner har en befolkningstæthed, som ligger relativt tæt på hinanden, på hhv. 748 og 670 borgere pr. km². Også Aalborg Kommune og Randers Kommune ligger tæt, men på et noget lavere niveau – hhv. 191 og 131 indbygger pr. km². Randers Kommune er samtidig den eneste kommune i undersøgelsen, som har en befolkningstæthed, der ligger under landsgennemsnittet på 136 borgere pr. km².

⁴⁶ København, Aarhus, Odense, Aalborg, Esbjerg og Randers Kommuner var i nævnte rækkefølge Danmarks seks største byer i 2020, hvis man ekskluderede de øvrige kommuner i hovedstadsområdet.

Forskellene hænger naturligvis sammen med kommunens areal, hvor Københavns Kommune dækker det mindste geografiske område samtidig med, at den har det højeste indbyggertal.

Figur 14: Befolkningstæthed (antal indbyggere pr. km²) i 2020

Figuren viser befolkningstætheden i de fem kommuner. Kilde: Danmarks Statistik, 2020.

Kommunernes befolkningstæthed skal også ses i lyset af deres geografiske karakteristika. Både Randers og Aalborg Kommuner fik deres nuværende kommunegrænser ved kommunalreformen i 2007, hvor de hver især blev lagt sammen med en række mindre kommuner, som har gjort, at arealet er vokset forholdsvis mere end indbyggertallet. Det hænger godt sammen med, at disse kommuner – som beskrevet indledningsvist – har den relativt største dækning af uniformerede korps, når der ses på antallet af korps i forhold til antallet af indbyggere (jf. figur 5), da mange mindre lokalsamfund har deres egne lokale foreninger eller korps.

Til trods for at Aalborg Kommune har lidt flere indbyggere end Odense Kommune, har Aalborg Kommune en noget lavere befolkningstæthed, da kommunen dækker et betydeligt større geografisk område (1.137 km²), mens Odense Kommune blot dækker 306 km².

For de uniformerede korps i de fem kommuner kan det ovenstående betyde, at især Københavns Kommune – men også Aarhus Kommune og Odense Kommune – kan opleve et pres på fritidsfaciliteter og foreninger. Dette blev bekræftet af Københavns Kommunes egen analyse af spejderområdet, som viste, at ventelister og stop for opskrivning ikke er usædvanligt (Københavns Kommune, 2017).

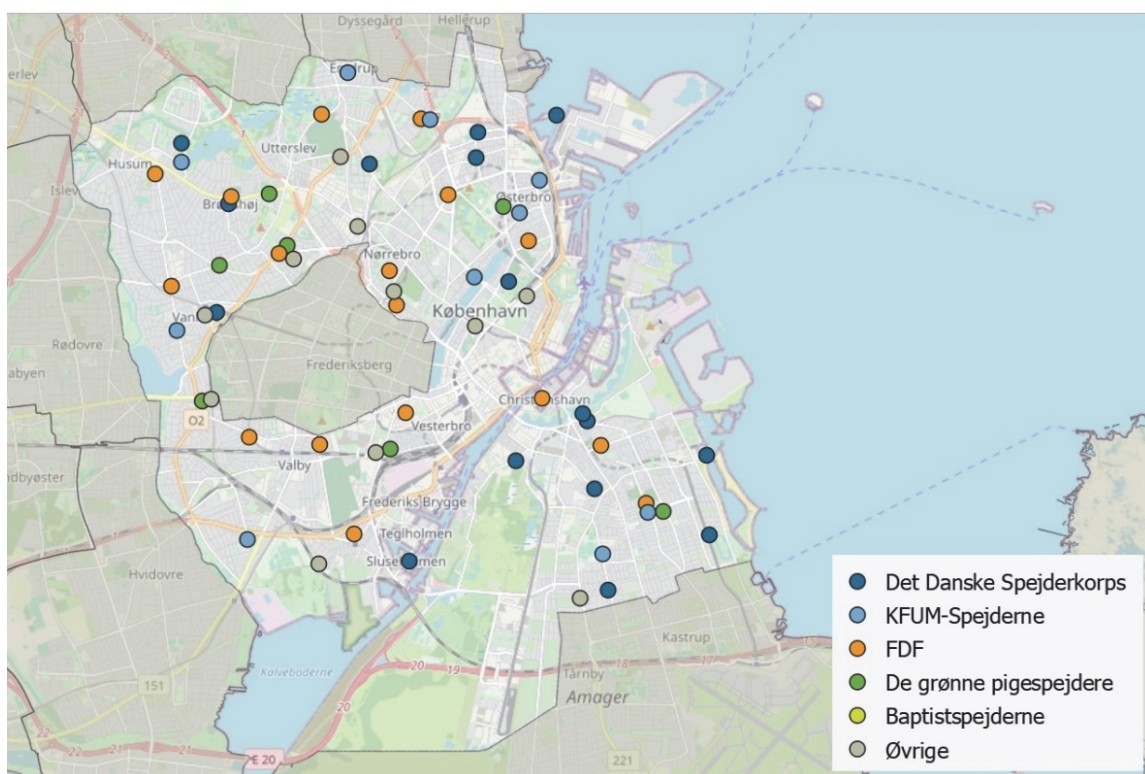
Nedenfor følger en beskrivelse af de uniformerede korps' fysiske placering i hver af de fem kommuner. Opgørelserne over gruppernes/kredsens geografiske placering er baseret på de adresser, der findes på kommunernes foreningsportaler, oversigter modtaget fra kommunerne og/eller spejdernes hjemmesider. Der er tale om adresser på de faciliteter, spejderne bruger til deres ugentlige møder.

Ud over gruppernes geografiske placering suppleres analysen med eksempler fra interviewene med fokus på betydningen af den geografiske placering, den lokale tilknytning og adgangen til udearealer og naturområder. Da det kvalitative materiale har et begrænset omfang, skal denne del dog netop ses som eksempler, da andre grupper/kredse kan have andre erfaringer, når det gælder den geografiske placering og adgangen til grønne områder.

Københavns Kommune

I Københavns Kommune er der 61 grupper, som bruger lokaler på 56 forskellige lokationer. Af nedenstående figur fremgår det, at lokalerne ligger spredt over hele kommunen.

Figur 15: Lokalerne beliggenhed i Københavns Kommune, opdelt efter korps (2019)

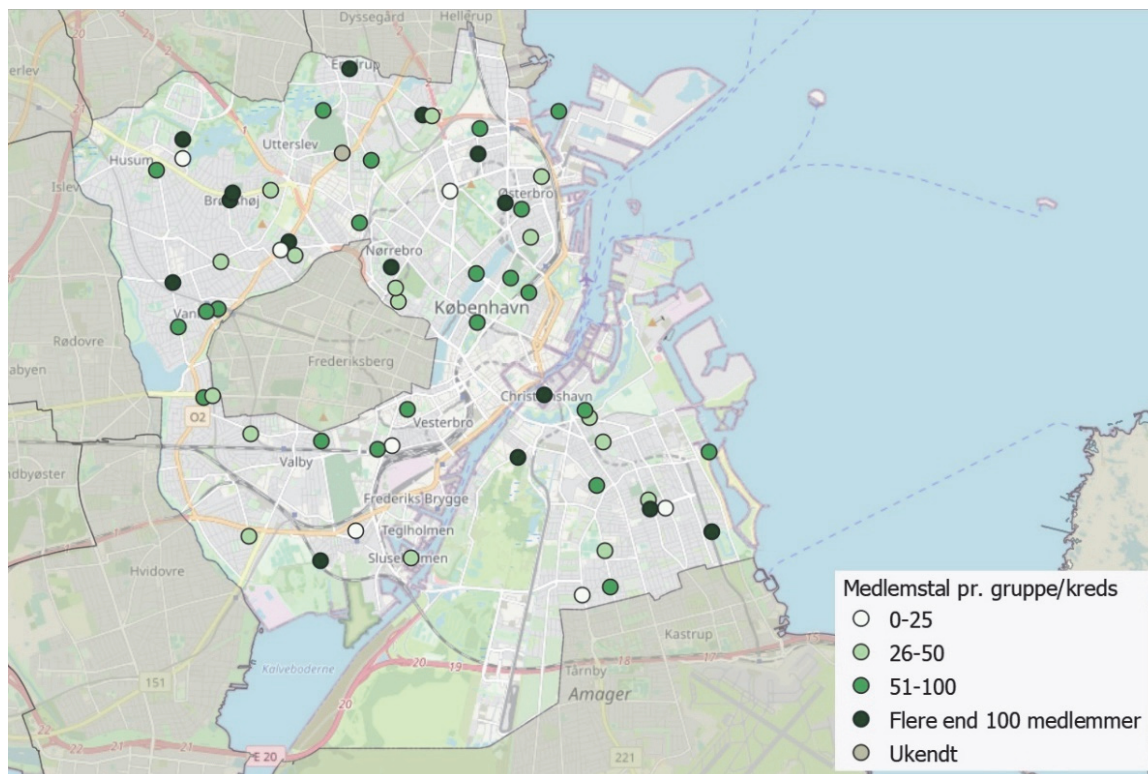
Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Københavns Kommune, opdelt efter korps.

De fleste korps er til stede i alle bydele. Dog er der ingen Baptistspejdere i Københavns Kommune. Langt de fleste lokaler ligger i nærheden af grønne områder, som enten er en park eller sø. Men der er også en stor del af lokalerne, især dem som FDF bruger, som ligger uden umiddelbar tilknytning til grønne områder. De tre grupper, der dyrker deres aktiviteter på vandet, er – ikke overraskende – placeret ud til vandet⁴⁷.

⁴⁷ FDF Københavns Søkreds på Christianshavn, DDS Søspejdertroppen Gry ved Østerbro/Nordhavn og DDS Fribytterne Sø gruppe ved Amager Strandpark.

Ses der på gruppernes medlemstal og deres beliggenhed (figur 16), er der ingen klare mønstre. Der er således ingen tegn på, at de grupper, som holder til tæt på grønne områder, har flere medlemmer end de øvrige grupper. Det kan blandt andet skyldes – som interviewene også tyder på – at mange grupper er gode til at udnytte byens rum (se f.eks. citat nedenfor).

Figur 16: Lokalernes beliggenhed i Københavns Kommune, opdelt efter medlemstal (2019)

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Københavns Kommune, opdelt efter medlemstal.

Kommunens fornemmelse er, at gruppernes/kredsens udvikling typisk følger den demografiske udvikling i det område, de er en del af (interview embedsmænd, Københavns Kommune).

Ses der på udviklingen i medlemstallet inden for de enkelte grupper/kredse, er der dog umiddelbart ikke nogen klare geografiske mønstre. De grupper/kredse, der er i vækst, fordeles sig i mange forskellige dele af kommunen og på tværs af korps.

Tabel 16 viser en oversigt over udviklingen i gruppernes/kredsens medlemstal over tid. Hvis man sammenligner 2015 med 2020, er der kommet færre grupper/kredse med under 50 medlemmer, dog er de helt små grupper forblevet små. Omvendt er der i 2020 flere grupper/kredse med over 100 medlemmer. Denne udvikling skyldes mest, at nogle mindre grupper/kredse er vokset meget hen over årene, mens de grupper/kredse, der var store i forvejen, er forblevet store. Antallet af grupper/kredse med flere end 100 medlemmer ligger ret konstant, dog oplevede nogle af disse grupper/kredse en lille medlemstilbagegang i 2017.

Tabel 16: Udviklingen i antal grupper/kredse i Københavns Kommune, opdelt efter medlemstal

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
0-25 medlemmer	9	8	9	8	7	8
26-50 medlemmer	14	16	15	13	16	12
51-100 medlemmer	23	19	24	24	22	25
100< medlemmer	9	14	9	15	15	15
I alt	55	57	57	60	60 ⁴⁸	60

Kilde: tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Der er heller ikke noget mønster, når der ses på de nye grupper, der er kommet til i perioden. De ligger spredt over hele byen, og er også fordelt på forskellige korps.

Medlemstallene og korpsenes beliggenhed på kortet viser, at de største grupper/kredse er spredt ud over hele byen. En af informanterne fortæller, at der er store forskelle på de københavnske gruppers/kredsers adgang til gode udearealer i tilknytning til deres daglige lokaler. Men han understreger samtidig, at grupperne/kredsene er gode til at bruge byens grønne områder:

”De fleste spejdergrupper har inden for 100 meters afstand et sted, hvor de – altså, det er jo ikke nødvendigvis deres faciliteter – men et sted, hvor de har lov til at være og lave det, de gerne vil lave. Jeg ved, der er en gruppe i indre by, der bor i et gammelt kældertoulet. Men til gengæld så er det i nærheden en af de der store haver, det gamle voldanlæg. Og når de skal lave et eller andet, der kræver, at de er udenfor, så går de over i anlægget der og laver deres ting, og det skulle der ikke være problemer med.

[...]

Men nu er det her, jeg er vokset op, så for mig er det, som det altid har været. Men jeg kan godt mærke, at når jeg kommer over og besøger vores kammerater på Jylland og på Fyn, og når vi taler faciliteter og spejderland, som der var en eller anden, der kaldte detovre på Fyn. De havde et fire hektar stort skovområde med blandet skov og det hele. Det kan man jo godt blive misundelig på, når man kommer fra København. Jeg synes så, at vi har byen og bruger den som et rum til spejder. Det synes jeg jo så er spændende og fascinerende.”

Informant, gruppe/kreds 1

Den samme informant nævner dog samtidig manglende adgang til udearealer som en årsag til, at gruppen/kredsen i en periode havde et meget lavt medlemstal. Som følge af metrobyggeriet havde gruppen i en periode ikke mulighed for at bruge deres grund, hvilket havde stor betydning for både korpsarbejdet og engagementet:

”I de år bestod vores grund udelukkende af vores hytte og så én meter rundt omkring. Så det gjorde vores spejderarbejde dårligere. Og noget af det lå i virkeligheden også ved lejerne, hvor man måske brugte det lidt som en undskyldning: ’Vi har jo ikke nogen steder, vi kan være, så derfor behøver vi heller ikke tage os sammen’. Og der var det jo så,

⁴⁸ En gruppe/kreds har ikke indberettet medlemstal for 2019 – det totale antal grupper/kredse i 2019 er 61.

at da vi fik vores grund tilbage, så satte vi os samtidig ned i ledergruppen og sagde, at nu bliver vi nødt til at levere noget af ordentlig kvalitet.”

Informant, gruppe/kreds 1

Behovet for adgang til udearealer kom også til udtryk i kommunens egen analyse af de uniformerede korps, som viste, at mange grupper/kredse efterspørger bedre muligheder for at bruge uderum i byen til deres aktiviteter. Det indebærer blandt andet et behov for etablering af basisfaciliteter som eksempelvis opbevaring, læskure og toiletforhold i byens grønne områder (Københavns Kommune, 2017).

Ifølge kommunen er det begrænset, hvad der er sket på det felt endnu. Adgang til grejkasser mv. er dog eksempelvis tænkt ind i den kommende naturpark på Amager Fælled:

”Der er jo i hvert fald noget initiativ ude ved Utterslev Mose. Og der er også den kommende naturpark ude på Amager Fælled, hvor der bliver lavet nogle grejkasser og noget forskelligt, så de kan have deres ting derude.”

Interview med embedsmænd, Københavns Kommune

Også udviklingen af havneområderne kan have betydning for adgangen til de rekreative områder. En af informanterne beskriver, at det kan være svært som lille forening at blive hørt i så stor en proces, og at det derfor har været vigtigt at have et godt samarbejde med de andre aktører i området. Men han oplever også, at der har været interesse for fritidslivet i processen:

”Man vil selvfølgelig godt have nogle gode fritidsaktiviteter, og der fik vi jo forelagt på det her møde, hvordan man har gjort i andre havnebyer, Esbjerg og i Odense og sådan noget, som kunne give noget liv i havnen, kajakroere og andre aktiviteter. Så på den måde der er man da interesseret i os, altså. Det tror jeg helt sikkert.”

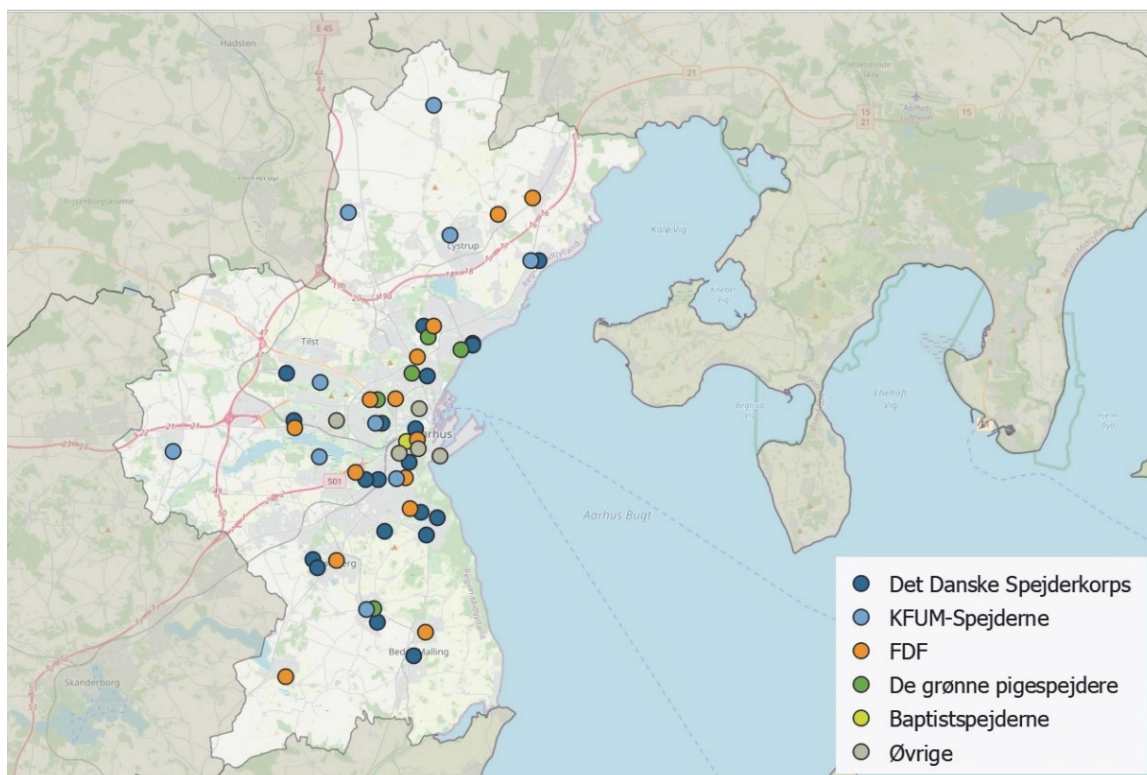
Informant, gruppe/kreds 2

Aarhus Kommune

I Aarhus Kommune ligger korpsene godt spredt ud over det meste af kommunen (figur 17). Det gælder særligt for DDS, KFUM-Spejderne og FDF. Der er dog en tendens til, at DDS-grupperne især er udbredte i den sydlige del af kommunen, mens KFUM-Spejderne især er udbredte nord for bymidten. De grønne pigespejdere har overvejende lokaler i den nordlige del af Aarhus, mens Baptistspejdernes enlige gruppe holder til i midtbyen.

Det er desuden bemærkelsesværdigt, at de forskellige korps i flere tilfælde ligger meget tæt på hinanden eller på samme adresse. Der er således fem lokationer, der bliver brugt af flere grupper på tværs af korps. Som det næste kort vil vise, er der i disse tilfælde tale om grupper/kredse af meget forskellig størrelse.

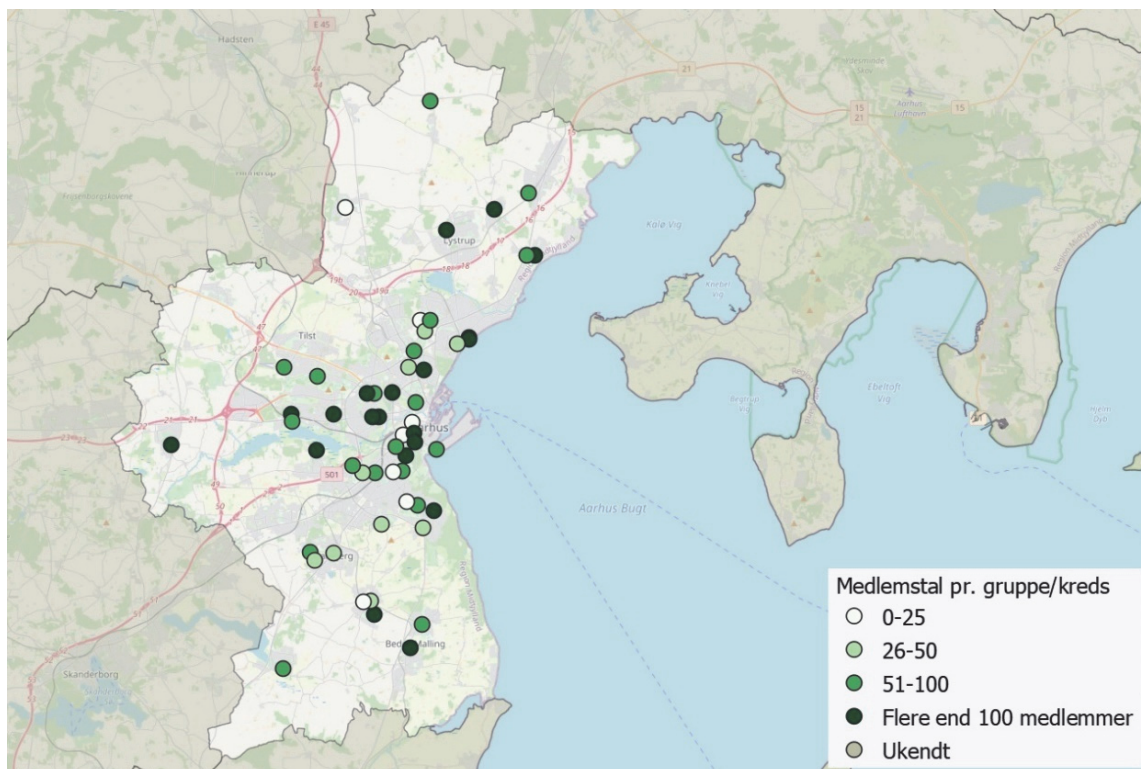
Figur 17: Lokalernes beliggenhed i Aarhus Kommune, opdelt efter korps (2019)

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Aarhus Kommune, opdelt efter korps.

Ses der i stedet på gruppernes/kredsenes placering fordelt på deres medlemstal (figur 18), er de store og mindre grupper/kredse i Aarhus Kommune spredt på tværs af kommunen. Der ligger ofte store grupper/kredse ved siden af de mindre grupper/kredse, og de store grupper/kredse findes både inde i byen, i forstæderne og i oplandsbyerne. De allermindste grupper/kredse ligger dog primært i Aarhus by.

Figur 18: Lokalernes beliggenhed i Aarhus Kommune, opdelt efter medlemstal (2019)

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Aarhus Kommune, opdelt efter medlemstal.

Det er heller ikke kommunens oplevelse, at det nødvendigvis er typen af lokalsamfund, som er afgørende for, hvordan grupperne/kredsene udvikler sig:

”Altså, jeg ville jo have gættet på, at det var ude i lokalområderne, det gik bedst. Men vi har et par lokalområder, hvor man faktisk ikke har så mange aktiviteter mere, og hvor de er lukket ned. Det er store lokalområder som Sabro og Kolt-Hasselager. Og det gør jo så måske, at det klumper sig andre steder.”

Interview med embedsmænd, Aarhus Kommune

Kommunens oplevelse er, at de grupper/kredse, der har succes, også er karakteriseret ved, at de har lidt plads til, at de kan være ude. Selvom flere af bygrupperne/-kredsene er gode til at bruge de omkringliggende grønne områder, er der også grupper/kredse, som i højere grad bliver på deres egen matrikel:

”Man må nok sige, at der er en tendens til, at det er nogle små grupper. Og det bliver så lidt noget med, at de sidder der i deres meget lille lokale og arbejder med det. Hvor dem, der har mere succes, måske også er dem, der har lidt plads til, at de kan være ude.”

Interview med embedsmænd, Aarhus Kommune

I forhold til gruppernes/kredsens udenomsarealer, nævner en af informanterne, at de gerne – gennem deres udendørsfaciliteter – i højere grad vil være en del af lokalområdet. Det er i forvejen muligt for andre at bruge deres bålhytte og skovhytte. Derudover er de i dialog med kommunen om, hvorvidt de kan udvikle noget sammen, som kan gøre det lettere for lokalrådets beboere at være ude i det fri:

”Når vi skal til at have noget nyt på et tidspunkt, så vil de [kommunen] jo gerne have sådan nogle smarte kvadratmeter, men det tænker jeg nok, vi skal finde ud af. Men der har der også været snak om, der hvor vi er nu, at når den pavillon skal rives ned, om man så kunne lave et eller andet samarbejdsprojekt, hvor de kommer med en pulje penge, og vi skaffer nogle midler, og vi så laver noget, som vi kan bruge, og som er tilgængeligt for offentligheden og ligesom forskønner [lokalområdets navn]. Så det er nemmere for folk at komme lidt ud.”

Informant, gruppe/kreds 3

Ses der på tallene for udviklingen i gruppernes/kredsens størrelse i Aarhus Kommune, viser tabel 17 et billede af, at der over tid er kommet færre grupper/kredse med under 50 medlemmer, mens der til gengæld er sket en stigning i antallet af grupper/kredse med over 100 medlemmer.

De mindste grupper/kredse ligger, som tidligere vist, oftest i Aarhus by.

Tabel 17: Udviklingen i antal grupper/kredse i Aarhus Kommune, opdelt efter medlemstal

	2016	2017	2018	2019
0-25 medlemmer	7	6	6	8
26-50 medlemmer	14	13	13	9
51-100 medlemmer	24	21	19	18
100< medlemmer	15	18	19	20
I alt	60	58	57	55

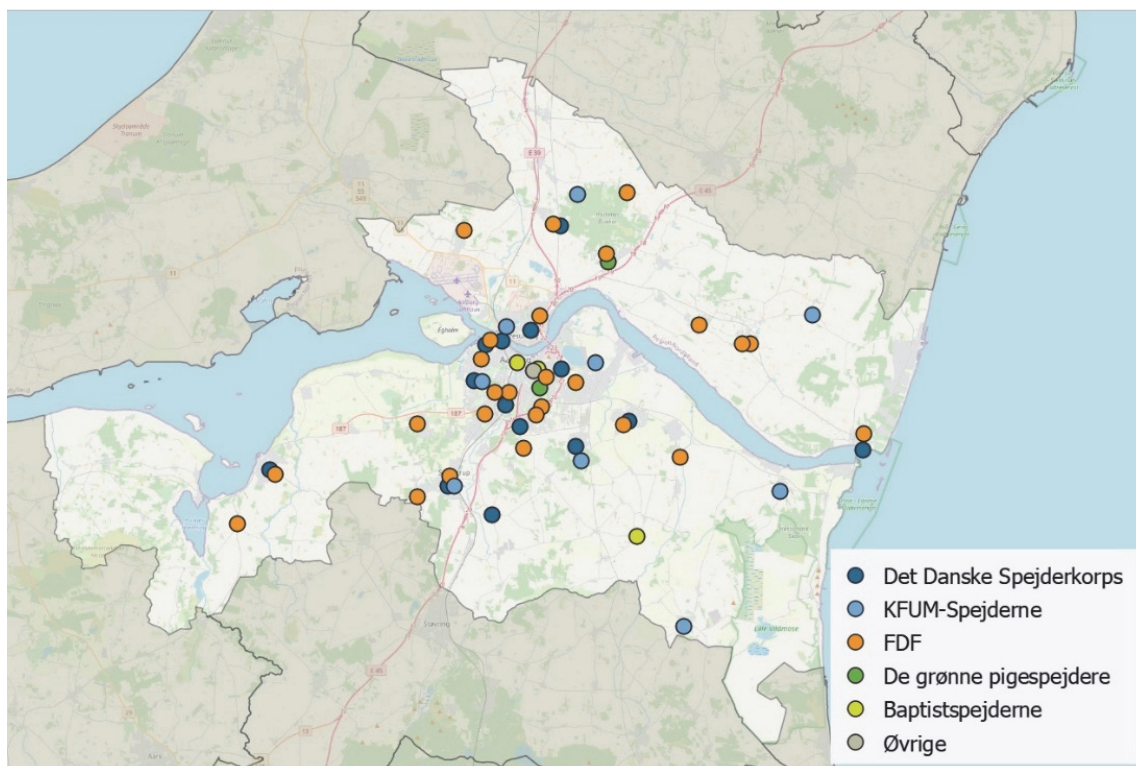
Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Aalborg Kommune

Ligesom i de andre kommuner har de fleste grupper/kredse i Aalborg Kommune lokaler inde i byen. Dog er der også et pænt antal grupper/kredse, der holder til i de mindre bysamfund og lokalområder rundt omkring i kommunen.

På tværs af korpsene holder DDS primært til i byen, mens de andre korps i højere grad er spredt ud i hele kommunen. Særligt FDF og i nogen grad KFUM-Spejderne holder til rundt omkring i de mindre (lands)byer. Generelt er FDF-kredsene betydeligt mere udbredte i Aalborg Kommune end i de øvrige kommuner i undersøgelsen, hvilket også ses på, at FDF repræsenterer halvdelen af det samlede medlemstal i de uniformerede korps i kommunen som helhed.

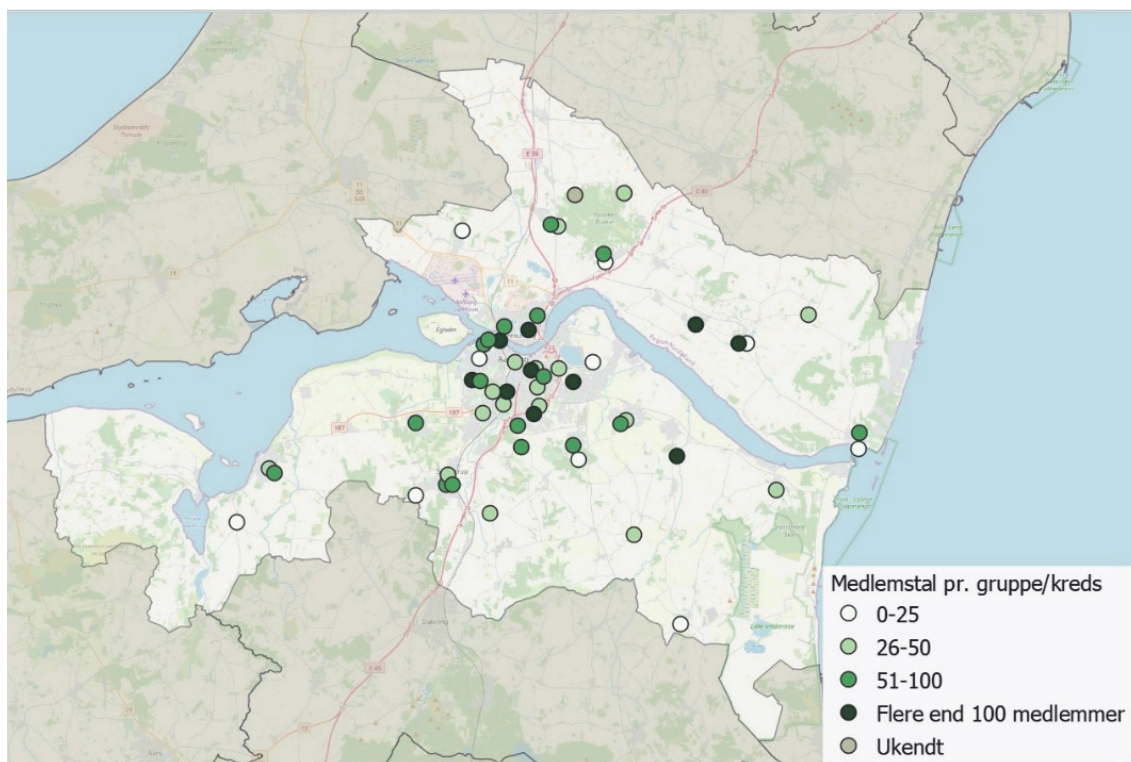
Figur 19: Lokalernes beliggenhed i Aalborg Kommune, opdelt efter korps (2019)

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Aalborg Kommune, opdelt efter korps.

Ses der i stedet på gruppernes/kredsens geografiske placering fordelt på medlemstal, viser figur 20, at mange af de store grupper/kredse med over 100 medlemmer, ligger inde i selve byen. Der er dog også store grupper/kredse i oplandsområderne. Det gælder blandt andet dem i Vester Hassing, Gandrup og Storvorde/Sejlfjord.

Figur 20: Lokalernes beliggenhed i Aalborg, opdelt efter medlemstal (2019)

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Aalborg Kommune, opdelt efter medlemstal.

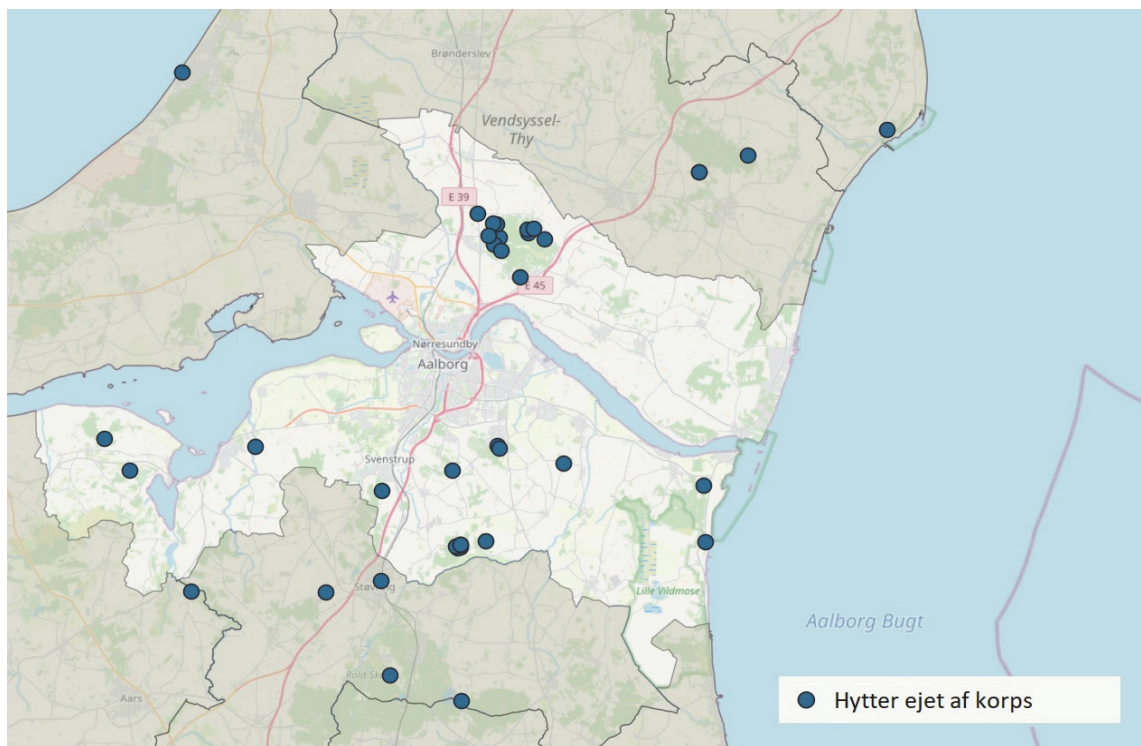
Der er naturligt store forskelle på, hvilke udenomsarealer de enkelte grupper/kredse har adgang til alt efter deres geografiske beliggenhed. En informant fra et uniformeret korps, som er beliggende i byen, oplever dog også, at der er gode muligheder inden for bygrænserne:

”Jamen, vi har en stor græsplæne. Og så ligger vi faktisk lige i udkanten af en bypark. Så af en bykreds at være, har vi relativt god adgang til udenomsarealer og natur. Vi skal gå 500 meter, så er vi i en større bypark. Den bliver selvfølgelig brugt af mange, og der er blandt andet en kæmpe stor discgolfbane, som ligger lige op ad. Vi er jo ikke på landet, men vi har muligheden for at gå ud, og vi har mulighed for at komme til lidt byskov på en ti minutters gåtur.”

Informant, gruppe/kreds 5

Aalborg Kommune har som den eneste af de fem kommuner i undersøgelsen udarbejdet en opgørelse over hytter. Denne opgørelse viser, at de uniformerede korps har gode muligheder for at tage til andre områder på weekendture og lejre. Som tidligere nævnt omfatter opgørelsen hele 49 hytter, hvoraf 38 er ejet af de uniformerede korps. Hovedparten af disse er fordelt ud over kommunen, men de lokale korps har også hytter i andre kommuner (figur 21).

Figur 21: Hytternes beliggenhed – Aalborg Kommune

Figuren viser den geografiske placering af de hytter, der indgår på kommunens opgørelse over hytter.

Langt de fleste hytter, som korpserne selv ejer, er beliggende i Aalborg Kommune. Der er otte hytter, som er fællesejet af flere grupper/kredse, f.eks. et distrikt eller landsorganisation.

Ses der på udviklingen i gruppernes medlemstal over tid, har stort set alle grupper/kredse med flere end 100 medlemmer oplevet en tilgang af medlemmer fra 2016 til 2019. Derimod har de mindre grupper/kredse ofte oplevet en medlemstilbagegang. Dette gælder både grupper/kredse i byen samt grupper/kredse uden for Aalborg by.

Når der ses på antallet af korps inden for de forskellige størrelseskategorier, viser tabel 18 da også en tendens til, at der er kommet færre grupper/kredse i kategorien 51-100 medlemmer og flere med mere end 100 medlemmer.

Tabel 18: Udviklingen i antal grupper/kredse i Aalborg Kommune, opdelt efter medlemstal

	2016	2017	2018	2019
0-25 medlemmer	9	13	11	10
26-50 medlemmer	15	14	14	17
51-100 medlemmer	21	23	23	17
100< medlemmer	11	6	7	10
I alt	56	56	55	54 ⁴⁹

Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Odense Kommune

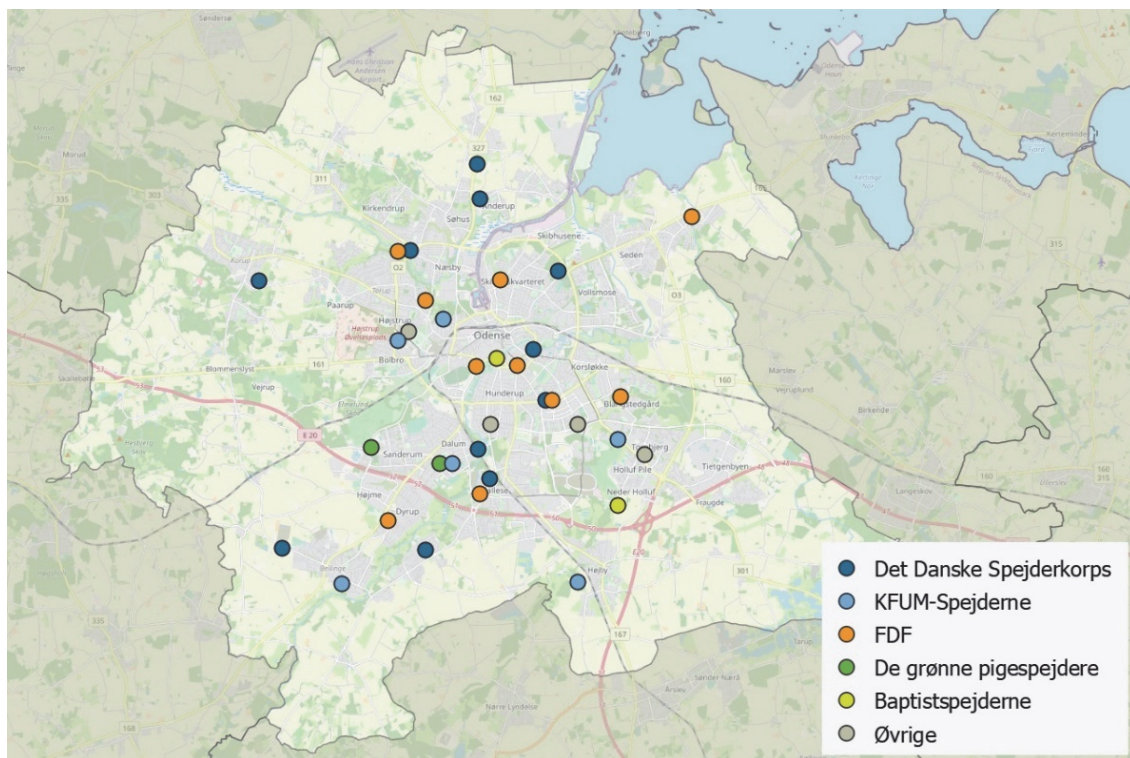
Odense Kommune består ud over Odense By af et større opland rundt om byen med mange grønne områder.

Figur 22 viser, at de fleste grupper/kredse har deres lokale i de bebyggede områder, men i modsætning til Aalborg Kommune og Aarhus Kommune ligger der meget få grupper/kredse helt inde i byens centrum.

Langt de fleste lokaler ligger ud til grønne områder. Det gælder også dem, der ligger i centrum. På tværs af korpsene viser kortet, at mange af DDS-grupperne er placeret i de mindre byer rundt omkring Odense by, men også KFUM-Spejderne er repræsenteret i f.eks. Belinge og Højby syd for Odense by. Bortset fra denne gruppe/kreds viser kortet, at grupperne/kredsene har begrænset udbredelse i området omkring Vollsmose i kommunens østlige del.

⁴⁹ En gruppe/kreds har ikke indberettet medlemstal for 2019 – det totale antal grupper/kredse i 2019 er 55, som nævnt i figur 4.

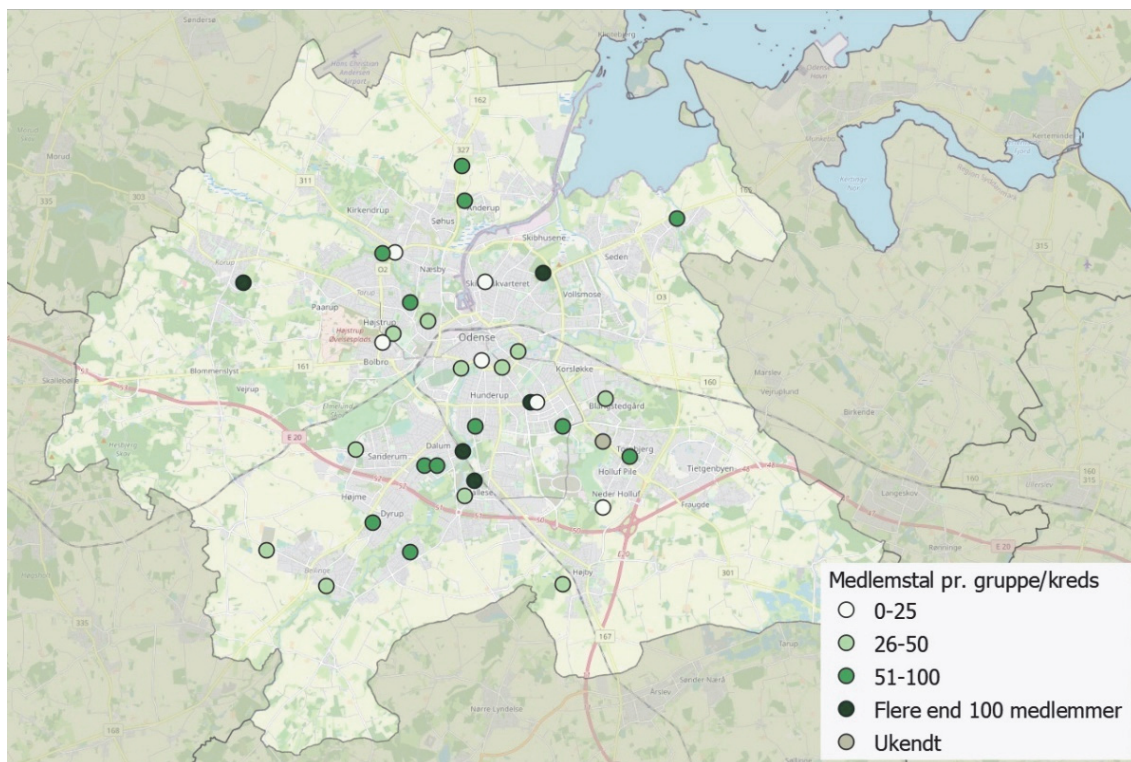
Figur 22: Lokalernes beliggenhed i Odense Kommune, opdelt efter korps (2019)

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Odense Kommune, opdelt efter korps.

Ses der i stedet på gruppernes/kredsenes placering fordelt på deres størrelse, fremgår det af figur 23, at flere af de største grupper/kredse holder til i det sydlige Odense (SV). Derudover der er en stor gruppe/kreds uden for byen (i Korup) og en meget stor gruppe/kreds i den nordøstlige del af byen i Skibhuskvarteret, som tiltrækker mange medlemmer.

Figur 23: Lokalernes beliggenhed i Odense Kommune, opdelt efter medlemstal (2019)

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Odense Kommune, opdelt efter medlemstal.

Det er kommunens oplevelse, at der er store forskelle på, hvor gode de enkelte grupper/kredse inde i byen er til at bruge byens grønne områder. Netop det var et af fokuspunkterne i et større udviklingsprojekt på området, hvor en ekstern partner kørte et forløb for de grupper/kredse, der havde meldt sig til projektet:

”Det bar præg af lidt for meget fokus på de indendørs aktiviteter, og han [konsulenten] satte fokus på, at spejderaktiviteterne sagtens kunne foregå udenfor. De ligger i et villa-kvarter, hvor de har en grund og en lillebitte skov lige i tilknytning til. Og så sagde han: ’jamen, hvad med at bruge nogle andre arealer. Odense Å ligger tæt på, og der er en skovsø.’ Og der tror jeg, at han fik dem til at se, at aktiviteterne også skal ud af huset.”

Interview med embedsmænd, Odense Kommune

Generelt er det kommunens indtryk, at udviklingsprojektet gav nye øjne på, hvordan grupperne/kredsene kunne arbejde med en mere tydelig placering i de lokalområder, de tilhører. Blandt andet gennem de signaler grupperne/kredsene sender, med skiltning og hytternes udseende og stand. Men også ved at diskutere, om grupperne/kredsene kunne få en større lokal identitet gennem deres navn:

”Og så siger han – de holder til i et område af [X]: ’Jamen, I skal da hedde [X]-gruppen’. Og det hedder de den dag i dag. Fordi det siger jo ikke noget, de gruppenavne og numre de ellers har. Hvor han mere siger: ’Jamen, det er her, I hører til, det signalerer, hvad det er, og hvor I er. Vær stolte af det’.”

Interview med embedsmænd, Odense Kommune

Selvom gruppernes/kredsens tilhørsforhold til lokalområdet kan være helt central, er det samtidig vigtigt at understrege, at nogle tiltrækker medlemmer fra et større geografisk område. Det gælder eksempelvis denne informant fra en stor gruppe/kreds:

”Forældre i dag de kører deres børn til det, der er bedst. Så, så længe de er små, så bliver de kørt. Og så kører de gerne tre kilometer eller fem kilometer eller ti kilometer, hvis de bare har fornemmelsen af, at det, deres børn går til, er godt. Vores opland er stadig primært det, der hedder Skibhuskvarteret i Odense, så den nordøstlige del af Odense. Men det er rigtigt, at vi i stigende grad får børn fra hele Odense eller fra Munkebo og Kerteminde eller lignende steder.”

Informant, gruppe/kreds 8

Gruppernes/kredsens medlemsbase er derfor ikke nødvendigvis fuldt lokalt funderet, selvom det lokale stadig har stor betydning. At medlemmerne kommer fra et relativt stort område, er dog noget der nævnes af flere informanter på tværs af kommuner og er således ikke et særligt kendetegn for Odense Kommune.

Ses der på udviklingen i antallet af grupper/kredse over tid fordelt på størrelseskategorier, viser tabel 19, at antallet af grupper/kredse med 51-100 medlemmer er faldet. Derimod er der kommet flere grupper/kredse inden for de to mindste størrelseskategorier. Det billede dækker over, at nogle af de mellemstore grupper/kredse i den centrale del af Odense har mistet medlemmer og nu har færre end 50 medlemmer (2020). Antallet af de helt store grupper/kredse med mere end 100 medlemmer har ligget konstant i de sidste tre år.

Tabel 19: Udviklingen i antal grupper/kredse i Odense Kommune, opdelt efter medlemstal

	2018	2019	2020
0-25 medlemmer	5	6	9
26-50 medlemmer	9	11	13
51-100 medlemmer	15	12	8
100< medlemmer	5	5	5
I alt	34	34 ⁵⁰	35

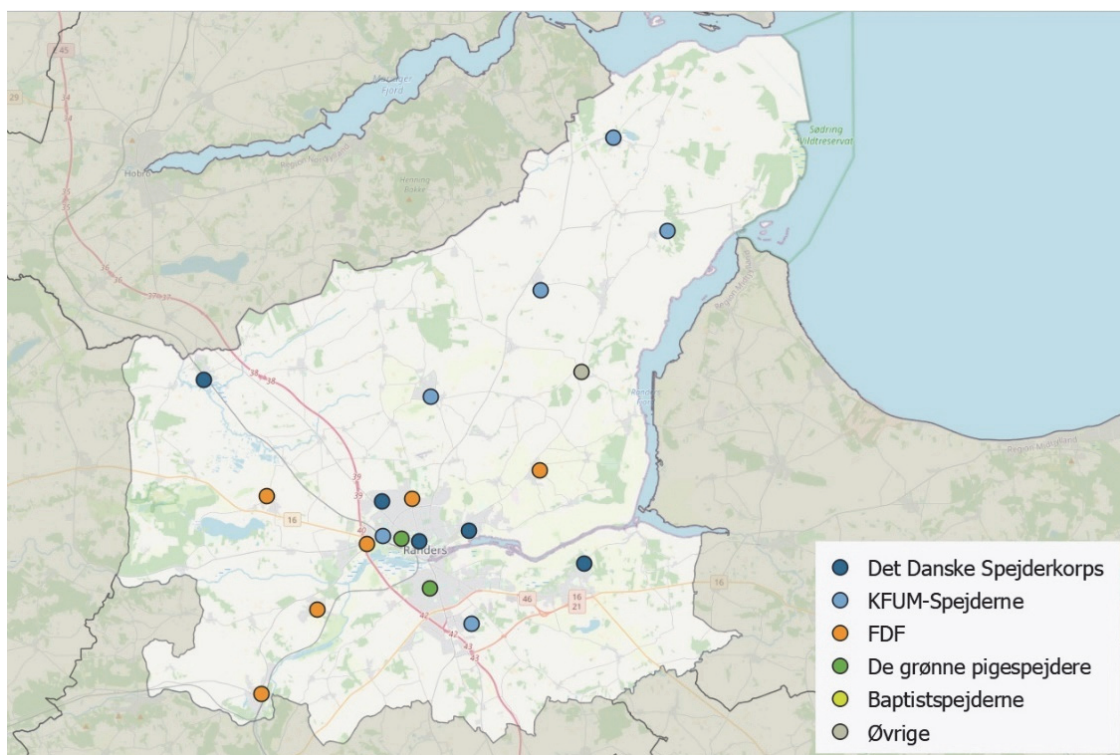
Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

⁵⁰ En gruppe/kreds har ikke indberettet medlemstal for 2019 – det totale antal grupper/kredse i 2019 er 35, som nævnt i figur 4.

Randers Kommune

I Randers Kommune er der et endnu større opland end i Odense Kommune, og grupperne/kredsene holder til på mange forskellige lokationer i kommunen med en relativ stor geografisk spredning (figur 24). En del af grupperne/kredsene holder til i Randers by – i særdeleshed i udkanten af byen – men der er også mange grupper/kredse, som holder til i de mindre tætbefolkede områder uden for byen. Ud fra den geografiske placering kan det antages, at mange grupper/kredse i kommunen har god adgang til udenomsarealer og grønne områder.

Figur 24: Lokalernes beliggenhed i Randers Kommune, opdelt efter korps

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Randers Kommune, opdelt efter korps.

På tværs af korps ses det, at DDS har tre ud af sine fem grupper inde i Randers by. De lokaler, FDF bruger til deres aktiviteter, er i højere grad beliggende yderkanten af byen eller i de øvrige dele af kommunen. I særdeleshed er der mange FDF-kredse i den sydøstlige del af kommunen, mens KFUM-Spejderne er de eneste, der har grupper i hele den nordlige del af kommunen.

Ifølge en informant fra et af de uniformerede korps har udviklingen over tid medført, at der netop er en vis spredning i, hvor de enkelte typer af korps er repræsenteret:

”Men det sjove er faktisk, at hvis du har Gudenåen, den deler jo ligesom Randers i to. Syd for åen er der en gruppe grønne pigespejdere og én KFUM-spejdergruppe, der ligger tæt. Der er ikke DDS. Der er ikke FDF. Og i en anden del af byen – det der egentlig hedder Nordbyen – der er vi én FDF-kreds tilbage. Der er hverken grønne eller blå

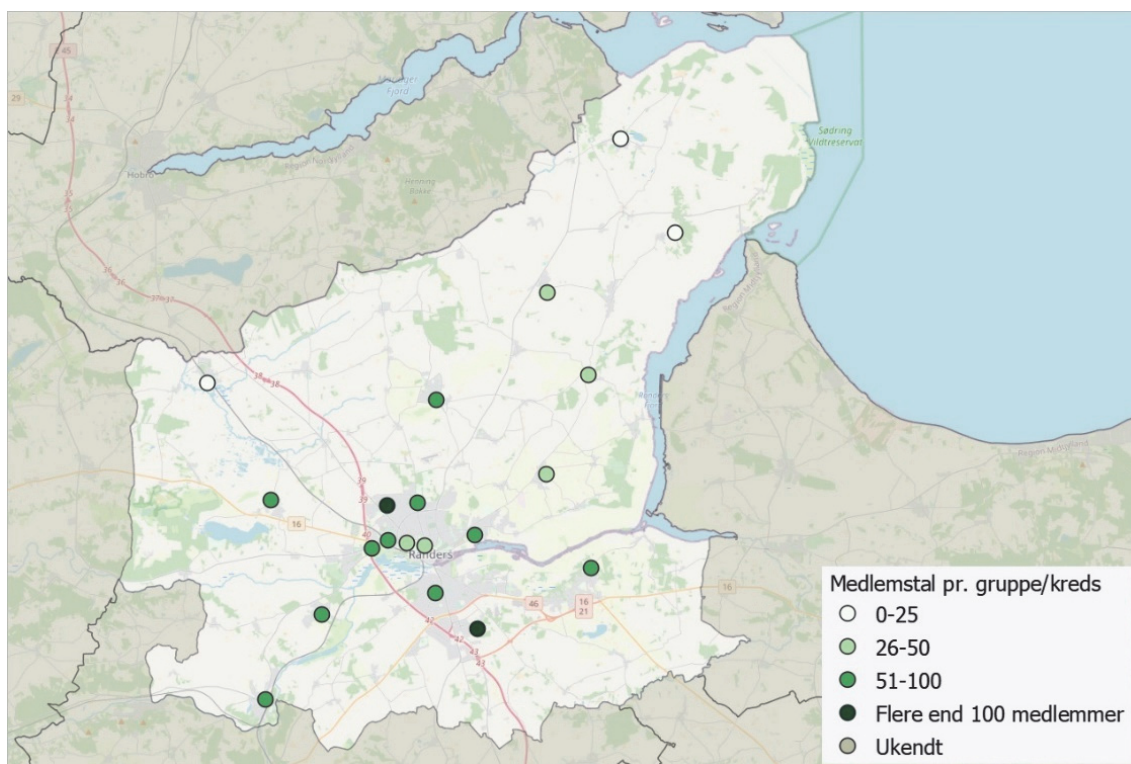
tilbage. Så det er helt generelt, at ungdomskorpserne har en udfordring i at være med i Randers. Det er ikke nogen trøst, men det er lidt en trøst alligevel, at det ikke kun os.”

Informant, gruppe/kreds 6

Informanten har således en oplevelse af, at der har været en nedgang i antallet af grupper/kredse over tid. Tallene i denne undersøgelse går dog kun fem år tilbage, hvor såvel det samlede medlemstal og antallet af grupper/kredse har ligget på et ret stabilt niveau på lidt over 1.200 medlemmer fordelt på 20 grupper/kredse.

Ses der på gruppernes/kredsens geografiske placering fordelt på antallet af medlemmer, viser figur 25, at det især er de grupper/kredse, som hører til i udkanten af Randers by, der har flest medlemmer. Omvendt findes de mindste grupper/kredse især i den nordlige og østlige del af kommunen, hvilket kan hænge sammen med en relativ lav befolkningstæthed i disse dele af kommunen.

Figur 25: Lokalernes beliggenhed i Randers Kommune, opdelt efter medlemstal

Figuren viser, hvor de daglige lokaler er beliggende i Randers Kommune, opdelt efter medlemstal.

Ifølge kommunens vurdering kan udviklingen i de enkelte grupper/kredse skyldes mange forskellige ting. En faktor kan være befolkningsudviklingen i de områder, grupperne/kredsene tilhører, hvor der er store forskelle på tværs af områder i kommunen:

”Og så har det jo også noget at gøre med den geografiske placering. Dem, som er lukket ned nu, de ligger sådan i udkanten af byen op mod vores multihal. Der er ikke meget beboelse, og den beboelse, der er deroppe, er nok det Randers Kommune kan komme

tættest på i forhold til sådan lidt en ghetto-lignende tilstand. Hvorimod [X]-gruppen ligger nede i et nybyggerkvarter, som er i rivende udvikling, og nu kommer der en mark mere på med byggegrunde, der allerede er solgt. Så jeg tror, det har noget at gøre med den slags.”

Interview med embedsmænd, Randers Kommune

Vurderingen er dog samtidig, at gruppernes/kredsens evne til nytænkning også har stor betydning. Som det også er oplevelsen i flere af de øvrige kommuner, transporterer medlemmerne sig gerne hen til de attraktive grupper/kredse:

“Uden jeg har dykket mere ned i det, så havde vi her i foråret en forening, der lukkede op i den østlige del, og der kan vi i hvert fald høre, at mange af deres medlemmer simpelthen sådan over et par år er rejst til en gruppe, der ligger i vest.”

Interview med embedsmænd, Randers Kommune

Medlemmernes vilje til at flytte sig efter de gode tilbud er også en tendens, der kommer til udtryk i et interview med en repræsentant fra et af de uniformerede korps i kommunen:

“Jeg er med i [navn på korps], som ligger i [navn på område], men som faktisk trækker medlemmer både fra Randers og fra Sydbyen og fra nogle af oplandsbyerne også. Dels har vi et tamburkorps, der stadigvæk er kørende. Dels har vi også nogle, der sejler, ud over det traditionelle klassearbejde.”

Informant, gruppe/kreds 6

Ses der på udviklingen i antallet af grupper/kredse fordelt på medlemstal, viser tabel 20, at der over tid, er kommet færre grupper/kredse i størrelseskategorien 26-50 medlemmer og flere med mellem 51 og 100 medlemmer. Det tyder netop på, at der er nogen udsving i medlemstallene på tværs af grupper/kredse, og at nogle er vokset over tid, selvom det samlede medlemstal har ligget på et stabilt niveau over tid.

Tabel 20: Udviklingen i antal grupper/kredse i Randers Kommune, opdelt efter medlemstal

	2015	2016	2017	2018	2019
0-25 medlemmer	2	2	1	2	3
26-50 medlemmer	9	8	6	7	5
51-100 medlemmer	6	7	8	9	10
100< medlemmer	3	3	5	2	2
I alt	20	20	20	20	20

Kilde: Tal er baseret på kommunernes indberetninger i forbindelse med undersøgelsen.

Gruppernes geografiske placering – opsamling

Samlet set er det svært at finde generelle mønstre, når det gælder den geografiske placering af de uniformerede korps i de fem kommuner. I nogle tilfælde er det grupper/kredse i byerne, som tiltrækker flest medlemmer, mens det i andre tilfælde er i kommunernes mindre lokalområder, grupperne/kredsene med de største medlemstal findes. I flere af kommunerne er der også eksempler på informanter fra de uniformerede korps, som nævner, at de

tiltrækker medlemmer fra et stort geografisk område. Også når det gælder spredningen på tværs af korps, er det vanskeligt at se generelle mønstre på tværs af kommunerne.

Da den kvalitative analyse samtidig har et begrænset omfang, er det ikke muligt at drage endelige konklusioner omkring betydningen af gruppernes/kredsens geografiske placering og adgangen til grønne områder.

Udsagnene fra både embedsmænd og uniformerede korps på tværs af kommunerne tyder dog på, at adgangen til udenomsarealer og grønne områder har stor betydning for mange uniformerede korps, da de er vigtige arenaer for deres aktiviteter.

Analysen efterlader desuden et generelt indtryk af, at grupper/kredse, der er gode til at bruge naturens og byens rum, og som er åbne over for det omkringliggende lokalsamfund, udvikler sig positivt. Der er dog også andre forhold, der har betydning. Det gælder eksempelvis den demografiske udvikling i det område, gruppen/kredsen holder til, men også interne forhold som f.eks. lederkapaciteten og det generelle frivillige engagement, kan have stor betydning.

Kapitel 5: Kommunernes samarbejde med de uniformerede korps

Som nævnt i indledningen var en af bevæggrundene for denne undersøgelse, at kommunerne oplever, at de uniformerede korps – i forhold til andre aktører på fritidsområdet – bruger kommunen meget lidt. På tværs af de fem kommuner er oplevelsen den samme. Der kan være flere forskellige grunde til, at korpsene ikke er så synlige i det samlede fritidsliv set fra kommunens side, som f.eks. idrætten er. Alene det faktum, at området samlet set er meget mindre, kan bidrage til billedet. Andre mulige forklaringer kunne være, at adgangen til kommunen opleves som besværlig, at der er stor tilfredshed med de vilkår, de har, eller simpelthen at de er vant til at klare sig selv og søge støtte andre steder.

Dette kapitel giver et kort oprids af de formaliserede kontaktoverflader og det samspil, der er i hverdagen og gennem samråd. Kommunernes oplevelse opsummeres og suppleres af spejdersnes/FDF'ernes perspektiver på relationen til kommunen.

Indgang til kommunen

I forhold til samspillet mellem foreningerne og kommunen kan det være interessant at se på, hvor let det er for foreningerne at finde frem til den rigtige kontakt i kommunen. I Københavns Kommunes egen undersøgelse af blandt andet de uniformerede korps er enkel adgang til kommunen noget af det, foreningerne efterlyser:

”I analysen i 2009 efterspurgte foreningerne én indgang på www.kk.dk. Det er der kommet, men det opleves fortsat som vanskeligt at finde de ønskede informationer, og foreningerne ønsker bl.a. en mere direkte kontakt til en konsulent.”

Københavns Kommune 2016, 7

Ligeledes er det interessant at se på, hvordan det formelle samarbejde er struktureret. Det følgende afsnit viser, at der i alle fem kommuner er et børne- og ungesamråd, ligesom de uniformerede korps er repræsenteret i kommunernes folkeoplysningsudvalg. Ser man på hverdagskontakten, er der større forskelle kommunerne imellem.

Samrådene og folkeoplysningsudvalget

I alle fem kommuner er der et børne- og ungesamråd (BUS) – eller et decideret samråd for de uniformerede korps – som ramme for den formelle politiske dialog mellem de uniformerede korps og kommunerne.

En ny undersøgelse af samråd i Danmark viser, at denne type samråd ofte er organiseret som et formaliseret samarbejde mellem foreninger uden en formel struktur (Thøgersen et al. 2021, 23). Hvert af de uniformerede korps kan typisk deltage med en eller to repræsentanter i disse råd. Samme undersøgelse viser, at der samlet er registreret BUS/spejdersamråd i 58 af landets kommuner. I forhold til baggrunden for undersøgelsen viser de

landsdækkende tal, at BUS/spejdersamrådene er den samrådstype⁵¹, der har færrest faste møder med forvaltning og politikere (Thøgersen et al. 2021, 68). Samtidig viser undersøgelsen imidlertid, at der ser ud til at være en tradition for, at der er afsat pladser til repræsentanter fra BUS/spejdersamråd i kommunernes folkeoplysningsudvalg/§ 35 stk. 2-udvalg. Det er også tilfældet i alle undersøgelsens fem kommuner.

I den landsdækkende undersøgelse af samrådene er det især i forhold til tildeling af puljer, hvor BUS/spejdersamrådene oplever, de har indflydelse, da flere administrerer målrettede midler til området. Det er imidlertid kun tilfældet i én af de fem kommuner i denne undersøgelse (Aarhus). I København og Odense Kommuner tilbyder samrådet nogle kurser – blandt andet i bogholderi og førstehjælp – mens samrådet i Randers Kommune arrangerer to fællesdage om året. Noget lignende har samrådet i Aalborg Kommune tidligere gjort, men dog ikke inden for de seneste par år. Repræsentation og koordinering er således samrådenes primære rolle i de fem kommuner.

Rammerne for den daglige kontakt

I forhold til den daglige kontakt har de deltagende kommuner organiseret sig forskelligt. Fælles for dem er, at de uniformerede korps både har adgang til konsulentbistand og har mulighed for at kontakte administrativt personale angående tilskud mm. Undersøgelsen tyder på, at de uniformerede korps især er i dialog med det personale, der står for kontakten i forbindelse med indberetning af medlemsregnskab, aktivitetsregnskab og lokaletilskud.

Der er stor forskel på, hvordan kontaktfladerne er struktureret i de fem kommuner. I Odense Kommune er tilskud relateret til de uniformerede korps stort set samlet ved en enkelt medarbejder, som således er gruppernes/kredsens primære indgang til kommunen. Samme medarbejder er også ansvarlig for udviklingspuljen og en aktivitetspulje. Enkelte andre puljer (som en større anlægspulje) skal dog søges gennem andre medarbejdere.

I Randers Kommune er der to kontaktpersoner for den enkelte gruppe/kreds. De er i alt fire administrativt ansatte, der i teams af to har hver deres geografiske del af byen som deres ansvarsområde. Derudover er en af afdelingens konsulenter tilknyttet spejderområdet.

I Aalborg er kontakten i forhold til tilskud også fordelt på to medarbejdere, der dog ikke samtidigt har konsulentopgaver.

I Aarhus er indgangen til kommunen opgavebaseret, hvorfor der er flere kontaktpersoner:

⁵¹ De andre samrådstyper i undersøgelsen er: Idrætssamråd, aftenskolesamråd og kulturelle samråd.

”Vi sidder jo med hver vores område, så det er meget opgaveorienteret, hvad det er, de henvender sig om. Ja, jeg sidder med aktivitetsstøtten, og [navn] sidder med lokaletilskud, så er der en anden, der sidder med anlægspuljen og en tredje med udviklingspuljen, så ja, det er forskelligt, hvem de sådan henvender sig til alt efter, hvad det er.”

Interview med embedsmænd, Aarhus Kommune

En lignende konstruktion ses i Københavns Kommune, hvor der er to medarbejdere, der står for tilskuddet på området, men hvor den øvrige kontakt er opgavebaseret og derfor fordelt på flere medarbejdere. I alle kommunerne har grupperne og kredsene som nævnt desuden mulighed for at bruge kommunens konsulenter på området.

Kontakten mellem kommunerne og de uniformerede korps

Afsnittet ovenfor opridsede kommunikationsvejene i de fem kommuner. Dette afsnit ser nærmere på indholdet af dialogen set fra både kommunens og spejdernes/FDF'ernes perspektiv. Afsnittet peger på, at de uniformerede korps i stor udstrækning virker til at være tilfredse med det niveau af kontakt, de har med kommunen. Kontakten har ofte et praktisk formål, og det virker til, at de har den kontakt, de vurderer, er nødvendig til at støtte deres kerneopgaver. Samtidig viser interviewene, at de landsdækkende organisationer (korps/forbund) spiller en stor rolle for de lokale foreninger.

Interviewene i undersøgelsen understreger kommunernes oplevelse af, at de uniformerede korps ikke bruger kommunen særligt meget. Langt de fleste henvendelser fra spejderne og FDF'erne er af praktisk art i forhold til tilskud og lokaler.

”Så det er meget, når foreningerne har et behov. Det kan være, at de søger hjælp til et eller andet i form af økonomisk tilskud.”

Interview med embedsmænd, Aalborg Kommune

Ud over kontakten i forbindelse med tilskud, oplever kommunerne, at grupperne og kredsene er selvkørende og i sammenligning med andre foreninger har forholdsvis beskedne ønsker til kommunen:

”Jeg tror, det er en del af deres kultur, at en spejder kan selv, og man finder selv en pind og snitter til, indtil den kan det, den skal. Så set i det lys tror jeg måske, det også er derfor, at de mere passer sig selv. De kommer ikke sådan og banker på hos os. Ikke engang selv når vi inviterer dem, det er sådan 'nå ja, vi kan da godt komme'. Så er det sådan lidt mere for vores skyld.”

Interview med embedsmænd, Randers Kommune

Data fra de interviewede spejdere og FDF'ere i undersøgelsen understreger meget godt pointen. Der er en generel tilfredshed fra gruppernes og kredsenes side omkring deres muligheder i kommunerne. Kigger man på de informanter, som ikke samtidig er repræsenteret i samrådet eller i folkeoplysningsudvalget, hænger deres brug af kommunen i høj grad sammen med deres hverdagsrammer.

For en gruppe/kreds, som har en såkaldt sokkelgrund i forbindelse med den lokale kirke, er kontakten begrænset. Ud over de almindelige tilskud har de søgt kommunens puljer, når de har brug for det. Både noget fra en materialepulje og på et tidspunkt et større tilskud til deres bålhytte. Denne gruppe/kreds kender både kommunens konsulent på området og korpsets repræsentanter i samrådet, men har de brug for sparring, er det først andre veje, de går:

”Altså, jeg går oftest til landsdelssekretæren, forbundssekretæren eller netværket, før jeg går til kommunen. Så der har vi en stærk dækning, synes jeg. Både fra sekretæren og vi har også et relativt stærkt netværk. Vi har et stort netværk fra kredse med over 100 medlemmer i landsdel [nummer på landsdel]. Det er nok faktisk det stærkeste netværk at hente støtte i. Jeg tror måske ikke helt, jeg ved, hvad det var, de ville kunne bidrage med ved kommunen.”

Informant, gruppe/kreds 5

En gruppe/kreds, der har til huse i offentlige lokaler, har umiddelbart mere kontakt med kommunen. Generelt er der et samarbejde omkring vedligeholdelse, der den seneste tid har været intensiveret i forbindelse med, at deres hus brændte ned i 2020:

”Ja, vi har det så fornemt, at vi får stillet det til rådighed. Så det betaler vi ikke for. Så der er vi ret godt stillet i [X] Kommune, at de hjælper på den slags. Så det er jo kommunens hus, så dem har vi jo haft en del at gøre med på det punkt.”

Informant, gruppe/kreds 3

Men også her er langt det meste af det øvrige samarbejde primært orienteret mod eget korps. Både i forhold til sparring og intern uddannelse:

”Så er det mere på sådan et korps-niveau, at sådan nogle ting de ligger, fordi jeg er blandt andet med til at lave en gruppeledelseskonference, som ligger i regi af det, der så hedder Spejderne, som er vores fælles organisation for alle spejderkorps. Så der ligger sådan noget som det, og så bliver der af og til lavet nogle kurser, som bliver udbudt på tværs. Typisk er de jo, når der bliver lavet kurser i korpsene, så er de udbudt til alle, men hvis det er et KFUM-kursus, så er det typisk fra KFUM, der kommer mange, og så kommer der typisk et par stykker fra nogle andre [korps]. Men jeg tror i hvert fald for vores vedkommende, der er det nok mest sådan på korpsplan. Altså, det er ikke sådan lokalt forankret i området.”

Informant, gruppe/kreds 3

En gruppe/kreds, der over de seneste år har været i voldsom vækst og har udviklet på både deres faciliteter og deres tilbud, udtrykker kommunes rolle således:

”Kommunen har hjulpet os på afgørende tidspunkter, men de har aldrig været en forudsætning for, at vi kan vokse. Da vi opdagede, at der lå den her grund, som man kunne købe, så snakkede vi først om, at kommunen kunne købe den og så lade os få lov til at bruge den. Men det fandt vi ud af – det tog simpelthen alt for lang tid i den politiske beslutningsproces. Så fik vi forhandlet en pris igennem, som vi troede på, at vi kunne skaffe, og så bidrog kommunen med et kontant tilskud til det. Og det var meget værdsat

og var en vigtig del af det, men det var måske 25 procent af den samlede sum, som blev rejst.”

Informant, gruppe/kreds 8

For det almindelige liv i grupper og kredse ser der således ud til at være en fin tilfredshed med de økonomiske muligheder, som eksisterer i deres kommune. At søge kommunen om tilskud til medlemmer/aktiviteter og lokaletilskud er en del af deres administrative praksis. I de kommuner, hvor de uniformerede korps får tilskud til kurser (se kap. 3), bliver det også fremhævet som noget af det, de bruger. I forbindelse med udvikling, uddannelse og sparring er de imidlertid i højere grad vant til at henvende sig til og samarbejde med andre inden for deres eget korps.

En del af denne orientering kan skyldes, at grupper og kredse udover at være organiseret regionalt er langt mere forbundet med deres landsforbund/korps end for eksempel foreninger på idrætsområdet. Det gør sig gældende i forhold til de fælles værdier og en fælles overordnet ledelse. Ligesom hver enkelt gruppe/kreds har ret til at stille med repræsentanter på korpsets/forbundets årsmøde. Men det afspejler sig også i den økonomiske relation til landsorganisationen. For hvert medlem betaler gruppen/kredsen en korpsafgift eller et korpskontingent. For de tre største landsorganisationer svinger dette beløb mellem 375 og 415 kr.⁵² Grupper og kredse kan selv fastsætte deres kontingent – dog med et minimum på 75 kr.⁵³ Kontingentet varierer, men et eksempel fra en større gruppe/kreds i en af de deltagende kommuner er 650 kr. om året for at være spejder/FDF'er. Det er således typisk en stor andel af den lokale indtægt, der sendes videre til landsorganisationen. Det fælles værdigrundlag – og i korpsenes tilfælde lovgrundlag – bakkedes således op af en økonomisk samhørighed.

De uniformerede korps' brug af samråd og repræsentation

Ser man på samspillet med samrådene, er kommunernes oplevelse, at samarbejdet ikke er så struktureret og udbredt som på idrætsområdet:

”Altså, de er repræsenteret i vores folkeoplysningsudvalg, og det er samtidig formanden for samrådet. Men derudover har vi ikke kontinuerlige møder med dem, som vi har med idrætssamvirket. Dem har vi sådan fire faste møder med om året.”

Interview med embedsmænd, Randes kommune

Det er dog kommunernes indtryk, at repræsentanterne for de uniformerede korps er aktive og bliver hørt i de sammenhænge, de indgår i.

⁵² Hos FDF og KFUM-Spejderne er der et fast beløb for alle, mens kontingentet hos DDS er 315 kr. til korpset, mens de også har et divisionskontingent, der kan svinge mellem 60 og 100 kr. (Tal fra 2020.) I et af korpserne er der en særlig lav pris for familiespejdere på 132 kr. om året. (Kilde: korpsenes/forbundets hjemmeside.)

⁵³ Et medlem skal betale mindst 75 kr. om året og have været medlem i mindst tre måneder for at udløse tilskud fra Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF) til landsorganisationen.

”Når vi laver nye kursusregler eksempelvis, så er det selvfølgelig folkeoplysningsudvalget, der skal godkende det. Der nedsætter vi en arbejdsgruppe, der skal se på det, og der har spejderne også været med i det. Og det møder de gerne op til og byder ind. Vi inviterer jo ind, når der er de der strategiske ting, så de kan være med til at påvirke dem.”

Interview med embedsmænd, Randers Kommune

Ligeledes oplever kommunerne, at hvis der er noget, de uniformerede korps har brug for, eller som er vigtigt for dem, skal de nok finde frem til den rette i kommunen:

”Altså, jeg synes, det der samråd for spejderne er ret effektive. Og de kender deres folk, og vi bliver hevet fat i. Om det så er mig eller en af de andre, han hiver fat i. Det handler nok lidt om, hvor kvalificerede svar de skal have.”

Interview med embedsmænd, Københavns Kommune

Fra kommunernes side opleves det således, at repræsentanterne for de uniformerede korps er aktive i de sammenhænge, de indgår i, og selvom kontakten ikke er hyppig, er det kommunernes oplevelse, at de nok skal give deres mening til kende i de sager, der er relevante for dem.

Ser man på samrådenes og folkeoplysningsudvalgenes roller fra spejdernes/FDF'ernes perspektiv, bliver det tydeligt, at der er stor forskel på kendskabet til råd og udvalg og til den rolle, de spiller i kommunen.

I én kommune ser samrådet ikke ud til at være særlig synligt i baglandet. Den ene af de to interviewede foreninger fra den kommune er i tvivl om, hvorvidt de måske har søgt nogle midler der. Den anden mener ikke, de har nogen kontakt med dem:

Interviewer: ”Det der hedder samrådet, hvor der sidder repræsentanter fra KFUM og DDS og FDF og så videre og udgør sådan et organ, er det nogen, I har kontakt med som gruppe?”

”Ikke sådan direkte, nej. Det tror jeg ikke rigtigt, vi har.”

Informant, gruppe/kreds 3

Denne kommune har både et spejdersamråd og et ungdomssamråd. Og ungdomssamrådet har gruppen/kredsen derimod brugt i forbindelse med kursusaktivitet:

”Men vi har jo sådan et fællesråd for foreninger. Det hedder [navn]. Jeg kan faktisk ikke huske, om det er kommunalt forankret, det er det sikkert. Men i hvert fald, der bliver udbudt nogle kurser, som vi også har været på en gang imellem, eller nogle workshops af en eller anden slags. Jeg var på et for ikke så længe siden omkring kommunikation og sociale medier. Og så ved jeg, at vores kasserer også har været på nogle kasserer-kurser, som er udbudt den vej igennem. Så der er i hvert fald nogle tilbud, og vi bruger dem en gang imellem. Jeg tror ikke, vi er de største brugere.”

Informant, gruppe/kreds 3

Blandt dem, der har kendskab til samrådet, opfattes det som en generel indflydelsesmulighed ved kommunen, eller som nogle, de henvender sig til, når deres egen kommunikation med kommunen er stødt lidt på grund:

”Lidt ja. Jeg kender [navn] og [navn], som sidder der, og vi har stillet op og stemt, når de har bedt os om det. Jeg havde faktisk fat i [navn] i foråret også omkring coronanedlukningen, da vores fritidskonsulent ikke kunne hjælpe med, hvad der skulle ske med vores tilskud – altså hytteleje, vi hang på og sådan noget. Der bad jeg simpelthen ham om hjælp: ’Kan det passe, vi ikke kan råbe det system op?’ Og det lovede han så at tage videre. Men i det daglige har vi ikke nogen kontakt, altså, det er sådan hvert andet år. Jeg havde også fat i dem for tre år siden, hvor vi tre år i træk havde afleveret regnskab, og det var blevet væk hos kommunen, så vi fik rykkere og trusler om ikke at få tilskud, fordi vi ikke havde afleveret til tiden. Der havde jeg også fat i [navn på repræsentant i samråd og folkeoplysningsudvalg] og sagde: ’Hvad foregår der egentlig i den her manege?’ Men det er sådan noget.”

Informant, gruppe/kreds 5

En gruppe/kreds i en anden by er opmærksom på samrådet og det samspil, der eksisterer med kommunen derigennem. Lederen vurderer dog, at samrådets arbejde og de muligheder, der er i det kommunale regi, ikke er så relevant for, hvad de har brug for som gruppe/kreds:

Informant: ”Vi følger med det, og vi ved, hvad der sker der. Normalt tænker de i baner, der er alt for små.”

Interviewer: ”Hvordan tænker du?”

Informant: ”De fleste grupper de er jo små. Det betyder, at de ønsker, de har, de simpelthen er anderledes end de ønsker, vi har. Plus at de midler, der er til rådighed, ofte er i en størrelsesorden, hvor det ikke betyder så meget for os, hvad vi kan få. Der er en ting, hvor jeg synes, vi har forsøgt at få et godt samarbejde med kommunen. Kommunen de er meget optaget af, at de støtter driftsomkostninger – at de er med til at støtte investeringer i bygninger eller andre faciliteter. Vores største problem er at rejse finansiering til at ansætte medarbejdere, som skal sikre, at vi kan holde den størrelse og det aktivitetsniveau og det ambitionsniveau, som vi kører.”

Informant, gruppe/kreds 8

De ovenstående eksempler viser, at det er meget forskelligt på tværs af grupper/kredse, hvordan de forholder sig til samrådene og deres formelle indflydelsesmuligheder. Der er grupper/kredse, der stort set ikke kender de råd og udvalg, der er bindeled til kommunen, mens andre er opmærksomme på dem og bruger dem i det omfang, det giver mening – f.eks. i sammenhænge, hvor de er udfordret i relationen til kommunen. Andre igen ser ikke samrådenes arbejde som relevant.

De informanter fra de uniformerede korps, som er medlemmer af samråd og/eller folkeoplysningsudvalg, har en holdning til samspillet mellem foreningerne og det offentlige, der er mere i overensstemmelse med de kommunale medarbejders opfattelse. De synes i vid

udstrækning, at de bliver hørt, og at de har indflydelse, når der er noget, der er vigtigt for dem.

"Jeg vil sige, der er to dele i det. Hvis vi tager den kritiske side først. Fra grupperne og til samrådet, der kan man godt mærke en gang imellem, at der kan være lidt langt. Det er jo mange grupper, og det er mange korps, og jeg kan godt høre på lederne – ja, i virkeligheden også i min egen gruppe, at det er sådan 'Hvad er det, vi egentlig skal bruge det her samråd til?' – Altså, der kan måske godt føles lidt langt, og hvad er det, vi får ud af det, når vi engagerer os på den måde. Men jeg vil sige, at det er ret godt. Jeg kan godt lide, at vi netop får talt sammen på tværs af korpsene lokalt i [kommunens navn].

(...)

Men jeg synes jo så til gengæld, at idræt og kultur og aftenskolerne de er lydhøre over for os. Altså, hvis jeg siger at det her, det er et problem i folkeoplysningssammenhæng, jamen, så er det også min opfattelse, at de andre siger, 'Jamen, hvis spejderne synes, det er et problem, så kan det godt være, at det er rigtig skidt, lad os kigge ned i det'."

Informant, gruppe/kreds 1

Et af samrådene fremhæver, at de bliver hørt i folkeoplysningsudvalget, hvor de er to fra de uniformerede korps. Som samråd har de også en opgave for kommunen, hvor de administrerer en rekreativ grund/område i byen. Dialogen er god, men til gengæld oplever de ofte, at den lette tilgang til kommunen også overflødiggør deres arbejde som bindeled mellem de øvrige foreninger og kommunen:

"Vi bliver ikke involveret i ret meget, fordi vi har den der aktive kommune. Så går man jo tit den direkte vej, så er det ikke via os. Så indimellem sidder vi også og kigger lidt på hinanden og siger: 'Hvad skal vi så finde på at lave nu?', fordi der skal også være en berettigelse i, at vi sidder der, og den kan godt være svær at få øje på."

Informant, gruppe/kreds 6

Samlet set peger informanternes holdning til samrådene på, at det for nogle grupper og kredse ikke står helt klart, hvad samrådet er, og hvad de kan bruge det til, ligesom de ikke helt kan vurdere, hvor gennemslagskraftige de er i forhold til den generelle indflydelse i kommunen. De informanter, der selv er repræsenteret i samråd eller udvalg, vurderer, at de har indflydelsesmuligheder og bliver anerkendt som medspillere. Selv for dem, kan samrådenes rolle dog være svær at få hold på.

Beskrivelserne her harmonerer godt med den overordnede karakteristik af BUS/spejdersamråd rundt om i landet, hvor mange har en relativ løs struktur, og hvor de lægger særlig vægt på den koordinerende rolle grupperne og kredsene imellem. Det er derudover karakteristisk for BUS/spejdersamrådene på landsplan, at de – trods deres relativt begrænsede mængde af konkrete opgaver og meget begrænsede økonomi – er den type af samråd, som er tættest på at have den rolle, som de mener, samrådene bør spille (Thøgersen et al. 2021, 108). Også på samrådsniveau kan det dermed se ud til, at den relativt beskedne tilgang til samspillet med kommunen slår igennem.

De uniformerede korps i referaterne

En anden måde at undersøge kontakten mellem kommunerne og de uniformerede korps på er ved at se på, i hvilken udstrækning og på hvilken måde området bliver omtalt på i referaterne fra folkeoplysningsudvalgsmøderne, og hvordan de er beskrevet i de kommunale politikker. Generelt er de uniformerede korps kun i meget begrænset grad direkte berørt i de kommunale politikker på området (se bilagsmaterialet).

Referaterne fra folkeoplysningsudvalgene er blevet gennemgået for 2018 og 2019. Og det gennemgående billede er, at de uniformerede korps primært bliver nævnt i forbindelse med tildeling af midler, samt hvis de har søgt puljer eller lignende.

Som det fremgik i kapitel 3, er gruppernes/kredsens brug af de forskellige tilskudsmuligheder og puljer dog relativt begrænset – bortset fra når det handler om kursustilskud, som bliver flittigt brugt. Derfor fylder området heller ikke meget i referaterne på det punkt.

En undtagelse er, når kommunen har haft større analyser eller projekter i gang. Københavns Kommunes undersøgelse af området har været behandlet på folkeoplysningsudvalgets møder flere gange og kan også findes i udvalgets referater. Ligeledes er det store udviklingsprojekt, som Odense Kommune gennemførte for et par år siden, afrapporteret i referaterne:

” By- og Kulturforvaltningen havde gennem flere år observeret, at flere spejdergrupper i Odense mistede medlemmer, og det var vanskeligt for dem at rekruttere nye ledere. Enkelte grupper var så langt nede i medlemstal, at de var i fare for ikke længere at kunne være godkendt i henhold til folkeoplysningsloven (loven kræver minimum fem betalende medlemmer for at opnå godkendelse som forening). Med udviklingsforløbet ville By- og Kulturforvaltningen og Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd sætte fokus på den enkelte gruppes eksistensberettigelse og på, hvordan grupperne evt. kunne komme i gang med det store arbejde, det er at skabe udvikling ved at bruge de frivillige kræfter korrekt. (...)”

Folkeoplysningsudvalget Odense den 05-09-2019

Disse eksempler på analyser og udviklingstiltag, som også er synlige i referaterne fra folkeoplysningsudvalgene, kan ses som udtryk for en mere indholdsmæssig og dybdegående dialog, som kommunerne prioriterer, selvom den ikke ligger i faste rammer. Aarhus Kommune har netop gennemført en større foreningsundersøgelse, der også inkluderer de uniformerede korps, derudover uddyber Aalborg Kommune denne undersøgelse med en mere dybdegående undersøgelse af de uniformerede korps i Aalborg Kommune. Der er således en vilje i kommunerne til at få et bedre indblik i spejdernes og FDF'ernes foreningsliv, tilfredshed og behov.

Kapitel 6: Perspektivering

Det indledende resumé gav en opsummering af rapportens hovedresultater. Dette afsluttende kapitel sætter i stedet et lidt bredere perspektiv på udvalgte temaer og resultater, der vækker til eftertanke. Første tema tager fat på, at der – trods forskellige sammensætninger af tilskudsmulighederne i de fem kommuner – er mange fællestræk i forvaltningen af området. Dernæst behandles transparensen på området, hvorefter der er fokus på, om der er et dilemma i det faktum, at mange foreninger har ventelister, mens gruppe-/kredsstørrelsen ikke er så stor i forhold til andre foreningstyper. Dette tema hænger lidt sammen med det næste, som diskuterer betydningen af at være en værdibaseret forening. Kapitlet rundes af med et afsnit om faciliteter og lokaler, som virker til at være af fælles interesse for både korps/forbund og kommuner – dog fra noget forskellige perspektiver.

Mange fællestræk på tværs af de fem kommuner

Med folkeoplysningsloven som rammesættende for kommunernes samspil med de uniformerede korps er der rum for store forskelle på tværs af kommunerne. Derfor er denne undersøgelse også interessant. Hvor store forskelle og fællestræk er der på tværs af kommunerne?

Undersøgelsen viser, at på trods af de meget frie rammer, er der på tværs af de fem kommuner mange fællestræk. Noget af det kan måske tilskrives særlige karakteristika ved de uniformerede korps. På tværs af kommunerne er der således en oplevelse af, at de uniformerede korps ikke har nær de samme forventninger og krav til kommunen som andre foreningstyper på folkeoplysningsområdet. De søger ikke ofte udviklingspuljerne, mens de flittigt bruger mulighederne for tilskud til kurser og uddannelse. I alle fem kommuner er der et børne- og ungesamråd, og de uniformerede korps er alle steder repræsenteret ind i de formelle råd og udvalg på området med én til to repræsentanter i folkeoplysningsudvalget.

Men der er også forskelle. Ser man på figur 13 i kapitel 3, der viser, hvad en gennemsnitlig gruppe/kreds vil modtage i medlemstilskud i de fem kommuner, ser det ud til, at man helst vil være spejder/FDF'er i Aarhus Kommune. Især hvis man er en meget aktiv gruppe/kreds, da Aarhus Kommune som den eneste af kommunerne i undersøgelsen har et aktivitetsparameter som en del af deres medlemsberegning, hvilket giver større tilskud ved flere aktiviteter. Det er dog en ordening de uniformerede korps i Københavns Kommune har været glade for at slippe for, da det forenkler administrationen (Københavns Kommune 2017). Foreninger i Aarhus Kommune har dog mulighed for at komme med i den såkaldte Aarhusordning⁵⁴, hvor de tildeles en fast bevilling for fem år ad gangen og fritages for at indberette aktivitetstimer, hvilket letter administrationen for mange foreninger.

⁵⁴ Foreninger, som har haft et stabilt medlemstal og aktivitetsniveau over længere tid, kan komme på denne ordening.

Hvis man derimod ser på tabel 10, som angiver lokaletilskuddet pr. medlem, ser det ud til, at man helst vil være spejder/FDF'er i Odense, Aalborg eller Randers Kommune. Især hvis man som gruppe/kreds værdsætter at have egne faciliteter, kan det være en vigtig faktor. Mens det for grupper/kredse, der trives i kommunale lokaler, ikke har betydning i dagligdagen, men kan have betydning i forbindelse med leje af hytter til weekend- og lejrture.

Inden for undersøgelsens rammer har det ikke været muligt at sammenholde de mange forskellige parametre, puljer og tilskudsformer på tværs af de fem kommuner med de lokale grupper og kredses økonomi og handlemuligheder. Det ville under alle omstændigheder være et kompliceret regnestykke, der ikke nødvendigvis ville kunne vise, hvad de økonomiske rammer og samspillet med kommunen betyder for de uniformerede korps og foreningernes trivsel.

Undersøgelsen peger dog på et andet fællestræk på tværs af de fem kommuner: Der virker til at være generel tilfredshed med relationen til kommunerne og de støttemuligheder, de hver især har. Foreningerne virker til at have et meget pragmatisk forhold til kommunen og værdsætter de tilskud, de får.

Opsummerende ser det ud til, at der trods forskelle er mange fællestræk på forvaltningsområdet i de fem kommuner og at en fortsat dialog og erfaringsudveksling på området giver rigtig god mening i forhold til videreudvikling og drøftelse af de kriterier, modeller og administrative praksisser, som er i spil på området på tværs af kommunerne.

Et område med megen tavs viden

I forbindelse med kortlægningen af de fem kommuners rammer og vilkår har en af kilderne været de offentligt tilgængelige dokumenter, politikker og hjemmesider. Fra de kilder alene ville det være svært at danne sig et overblik over områdets retningslinjer for den udefrakommende.

Mens det er relativt let af finde information om de generelle tilskud på området, kan det være sværere, når det gælder puljer og øvrige tilskudsmuligheder. Eksempler kan være puljer, der forvaltes af BUS/spejdersamrådet, særlige retningslinjer i forhold til udleje af hytter/lokaler til det offentlige, øvrige puljemuligheder, eller hvem der er kontaktpersoner på området i kommunen i forhold til det emne, den enkelte gruppe/kreds har brug for vejledning til.

Ligeledes er det i nogle af kommunerne et område, der er præget af (gamle) individuelle aftaler mellem kommunen og de enkelte grupper/kredse. Det er særligt i forhold til faciliteterne, der virker til at være en del sær aftaler, som giver grupper og kredse forskellige vilkår at agere under.

På den anden side er det interessant, at det ikke er noget, der fylder for de uniformerede korps. De efterspørger ikke umiddelbart større transparens på området, og de er i stor udstrækning tilfredse med relationen til kommunen. Det er ikke alle, der kender til samrådenes rolle, men tilskudsdelen og de økonomiske basismuligheder virker de til at have styr

på. Det kan dog være et opmærksomhedspunkt, at det for nye frivillige kan være udfordrende at skabe sig overblik over, hvilke rammer og muligheder der er i kommunerne, og hvem der skal kontaktes i forbindelse med hvilke spørgsmål.

Ventelister og gruppeliv

Undersøgelsen viser, at korpserne i de fem kommuner ser ud til at have haft en samlet fremgang. Fra 2016 til 2020 er der kommet flere medlemmer af de uniformerede korps i København, Aarhus og Aalborg Kommuner. Antallet i Randers Kommune har været stabilt, mens der i Odense har været et lille fald. Samtidig er kommunerne i vækst og de interviewede spejdere/FDF'ere oplever ikke, at det er et problem, at der mangler børn. Undersøgelsen, som Københavns Kommune gennemførte i 2017, viste ovenikøbet, at næsten halvdelen af de deltagende foreninger havde ventelister. En af informanterne i denne undersøgelse fortæller, at de har valgt at løse problemet med for mange børn på en anden måde.

”Altså, vi besluttede egentlig at afskaffe vores venteliste sidste år, fordi vi havde 200 børn på den. Og vi begyndte jo at kunne konstatere, at folk skrev sig op, når de var 1 år gamle, og det var fordi, så tænkte de, at så har de en chance for at komme ind, når de bliver gamle nok til at kunne starte. Samtidig havde vi også den her oplevelse af, at dem, der så skrev sig ind, når de måske viste interessen som 6-7-årige, de kunne først komme ind som 10-11-årige, og det synes vi ikke, de var tjent med.”

Informant, gruppe/kreds 1

Undersøgelsen bekræfter imidlertid kommunernes billede af, at det er meget forskelligt fra gruppe til gruppe, om de vokser. Det er dog typisk de større grupper, der trækker flere til.

Ser man på grupperne/kredsene i forhold til den gennemsnitlige idrætsforening, er selv de store foreninger imidlertid relativt små. Det gennemsnitlige medlemstal er i alle fem kommuner under 90 medlemmer pr. gruppe/kreds (se kapitel 2). Selvom det er et gennemsnit, tyder meget på, at der er en tradition for, at grupper/kredse ikke er så store. En gruppe/kreds med 120-150 medlemmer betragtes som en stor, god gruppe/kreds. En informant fra en gruppe/kreds med omkring 80 medlemmer oplever for eksempel, at de nu har en god, stor størrelse. Han forklarer, at de for tiden ikke bruger særlig energi på at rekruttere flere børn:

”Dengang jeg kom ind i kredsen, der havde vi ikke så mange medlemmer, hvilket også vil sige, at vi næsten ikke var store nok til at tage alene ud på sommerlejr, og vi tog så på lejr med andre kredse. Men nu her tror jeg, vi er på et meget stabilt niveau, hvor lederkræfterne matcher meget godt med de børn, vi har. Og så tror jeg selvfølgelig, at hvis man kommer op på et tidspunkt og har for mange lederkræfter til de børn, der er, så kunne det måske blive et interesseområde igen.”

Informant, gruppe/kreds 4

Der er få grupper/kredse i de fem kommuner med over 200 medlemmer, og i de fem kommuner er der samlet set fem grupper/kredse, der har mere end 300 medlemmer.

I forhold til potentialerne i de uniformerede korps kan der være et dilemma i, at det på den ene side er de større grupper, der tiltrækker nye medlemmer, og at det samtidig ser ud til, at der i mange tilfælde er en grænse for, hvor store grupperne/kredsene ønsker at blive. Denne undersøgelse kan ikke vise, hvorfor de helt store grupper har så begrænset udbredelse. For nogle grupper/kredse kan det være ønsket om, at alle aktiviteterne samles på én dag, der er afgørende for, hvor stor foreningen kan blive. For andre kan det være størrelsen af deres hverdagslokaler eller antallet af ledere, der er afgørende. Der kan dog også være tale om en tradition, der ikke sættes spørgsmålstegn ved. En af informanterne i en gruppe/kreds med 'vokseværk' oplevede, at der var en bekymring for at blive for store, og at det var en af de dogmer, de måtte gøre op med internt:

"Vi har en stor frivillig spejdergruppe af ledere på 60 frivillige ledere og har ikke store problemer med at tiltrække ledere. Men vi har haft mange, mange interne diskussioner. En af de store ting, jeg synes, vi har opnået rent politikmæssigt, det er, at vi har fået vendt diskussionen 'Vi skal ikke være så mange, for ellers kan vi ikke lave god kvalitet', om til, at hvis vi laver god kvalitet, så kan vi ikke undgå at blive mange."

Gruppe/kreds 8

I samspillet mellem kommunen og de uniformerede korps kan det være værd at overveje, hvilke mekanismer der er på spil i de enkelte grupper/kredse. Det kan være særligt vigtigt i dialogen med de største foreninger. Hvordan kan man bedst støtte dem i deres videre udvikling?

I forhold til de små grupper/kredse vil der for mange være et potentiale for at få flere børn ind. Her peger informanternes erfaring på, at lederrekrutteringen er helt central i forhold til, om en gruppe/kreds kan vokse. Igen kan der være forskellige ønsker og ambitioner i den enkelte gruppe/kreds.

De værdibaserede foreninger

Som nævnt flere gange blev initiativet til denne undersøgelse taget på baggrund af en undren blandt medarbejderne i kommunerne over, at foreningerne fra de uniformerede korps ikke bruger kommunernes tilbud og puljer særlig meget i forhold til andre foreningstyper på fritidsområdet. Undersøgelsen bekræfter udgangspunktet set fra kommunernes perspektiv og tegner også et billede af foreninger, der ikke orienterer sig mod kommunen i særlig høj grad, når det gælder udvikling af grupperne, inspiration eller hjælp i konkrete sager (se kapitel 5).

Til gengæld antyder interviewene, at der er en stærk orientering mod foreningernes korps eller forbund. De første resultater fra den mere dybdegående undersøgelse af de uniformerede korps i Aalborg Kommune støtter denne tendens. Foreningerne er meget tættere knyttet til deres landsorganisation, end man ser det på for eksempel idrætsområdet. Som nævnt er der en stærk økonomisk tilknytning, og i forhold til hverdagsaktiviteterne er det her, foreningerne henter materiale, inspiration og orienterer sig i forhold til kurser. I hvert korps/forbund er der desuden også en lokal/regional organisering, hvor der ser ud til at være et meget benyttet og vigtigt netværk, hvor man hjælper og støtter hinanden.

Den stærke orientering indad i organisationen kombineres med et meget stort engagement i kerneopgaven, som er samværet og aktiviteterne for og med børnene. Samlet set peger undersøgelsen på, at det værdibaserede element i foreninger er centralt. Set i et lidt større perspektiv er det foreningernes store styrke, og værdierne kombineres ofte med et stort frivilligt engagement.

På den anden side kan det være værd at være opmærksom på, at det kan give grupperne/kredsene nogle særlige udfordringer. De foreløbige resultater fra undersøgelsen i Aalborg viser, at ud af 190 ledere har 144 som barn været spejdere/FDF'ere i samme korps/forbund, som de er aktive i som ledere. 28 ledere har som barn været spejder/FDF'er i et andet korps/forbund. Kun 18 af de ledere, der har svaret på spørgeskemaet, har ikke været aktive spejdere/FDF'ere. Selvom undersøgelsen her peger på, at gruppelederne/kredslederne er opmærksomme på mulighederne for forældrekruttering, kan det for disse foreninger være en ekstra udfordring. Det skal understreges, at respondenterne i Aalborgundersøgelsen ikke er blevet spurgt om, hvor længe de har været spejder/FDF'er som barn, men det antyder, at man i de uniformerede korps ikke nødvendigvis kan bruge samme greb i forhold til kruttering og udvikling som i andre foreningstyper. Som kommune kan det være vigtigt at være opmærksom på de forhold, værdier og traditioner, der er i de uniformerede korps, hvis man ønsker at støtte dem yderligere.

I denne undersøgelse er kommunernes kursuspuljer et bud på, hvor kommunernes og gruppernes/kredsens værdier og interesser er sammenfaldende. Selvom de uniformerede korps ikke er storforbrugere af de kommunale puljer, er tilskuddet til kurser meget brugt af disse foreninger. De uniformerede korps har en lang tradition for kurser og intern uddannelse. Der er lederuddannelsesmuligheder for medlemmerne allerede fra de er 13-14 år. Interviewene peger på, at muligheden for tilskud til uddannelse er noget af det, grupperne/kredsene værdsætter. Vigtigheden af uddannelse understreges i Odense Kommune, hvor kommunen ikke har en decideret kursuspulje. Her kan grupper og kredse imidlertid stadig få et lille tilskud til kursus- og uddannelsesaktiviteter, da samrådet har valgt at om-danne de driftsmidler, de modtager, til en kursuspulje.

Et andet eksempel på et godt samspil er den måde, hvorpå kommunerne i høj grad har indarbejdet støttemuligheder til ture og lejre, hvilket helt overvejende er relevant for og bliver benyttet af de uniformerede korps, selvom muligheden også er åben for andre foreningstyper.

I arbejdet med de uniformerede korps kan det således være relevant for kommunerne, om der er flere områder, som ligger tæt på de værdier, grupperne og kredsene har, som kommunen kan støtte op om. Det kan for eksempel være omkring en fælles interesse for gode udendørsfaciliteter eller nem adgang til naturen.

Lokalernes betydning

I Københavns Kommunes undersøgelse fra 2017 er det faciliteterne, flest foreninger fremhæver som et udfordrende område. Selvom seks ud af ti er tilfredse med standen af deres lokaler, oplever godt halvdelen facilitetsudfordringer:

”Foreningerne er overvejende tilfredse med standen af de lokaler, de benytter (61%), og udstyret i lokalerne (57%). Men 51% er uenige i, at det er let at få adgang til egnede faciliteter, og 43% mener, at adgangen til faciliteter begrænser dem i at få flere medlemmer. Dette gælder især de større foreninger. Der ses en tendens til, at de foreninger, der er vokset inden for det sidste år, generelt er mere utilfredse med deres faciliteter end dem, der ikke er vokset. Således angiver 50% af de foreninger, der er vokset, at adgangen til faciliteter begrænser dem i at vokse yderligere, mens dette kun gælder 11% af de foreninger, der ikke er vokset.”

Københavns Kommune 2017, 12.

Fra kommunernes perspektiv kan foreningernes lokaler ligeledes opfattes som en problemstilling. Selvom en del grupper/kredse holder til i kommunale lokaler til hverdag, tyder resultaterne på, at størstedelen af de uniformerede korps i de fem kommuner har egne lokaler til hverdagsbrug. Samtidig har mange en hytte til weekend- og turformål. Det kan forekomme som mange kvadratmeter, der gives tilskud til, og som skal vedligeholdes. Samtidig kan det variere, hvor meget faciliteterne bliver benyttet, og med et stigende fokus på belægningsgrad på fritids- og kulturområdet kan der være stor interesse for, om ressourcerne kan bruges bedre.

Undersøgelsen peger på flere dilemmaer på facilitetsområdet. På den ene side er der en stor variation i lokaletyperne, som de uniformerede korps benytter. Det ser således ud til, at godt spejder-/FDF-arbejde kan høre hjemme i alle typer af lokaler.

På den anden side peger flere ting på, at det for grupperne/kredsene betyder meget, at de selv har råderet over og indflydelse på deres lokaler⁵⁵. En af informanterne, der er leder af en gruppe/kreds, der har haft stor fremgang i medlemstallet gennem de senere år, fremhæver deres hyttebyggeri som en vigtig del af deres selvfølelse og viljen til at tænke stort:

”Det, at vi er lykkedes med at købe vores egen grund, var vores første stolthed, som skabte en fornemmelse af, at vi kan godt.”

Gruppe/kreds 8

Samtidig er der en nøjsomhed hos mange grupper/kredse, som er blevet bemærket i kommunerne, og i Odense Kommune var arbejdet med faciliteternes fremtoning en af de ting, der kom i fokus i deres store udviklingsprojekt. På den ene side blev der her lagt vægt på, at de lokaler, grupperne/kredsene har, skal være præsentable, og på den anden side at lokalerne primært skal være baggrund for kerneaktiviteter, der sker udenfor.

Kapitel 3 viser, at lokaletilskuddet svinger mellem 352 og 710 kr. pr. medlem i de grupper/kredse, der modtager lokaletilskud. Det er uden vedligeholdelsespuljer og engangsbevillinger. Undersøgelsen kan ikke vise, om det er meget eller lidt i forhold til, hvad andre

⁵⁵ I den kommende undersøgelse af de uniformerede korps i Aalborg, er netop faciliteternes betydning noget af det, der vil blive arbejdet videre med for at få en bedre forståelse af, hvad en egnet facilitet egentlig betyder for foreningerne på området.

fritidsaktiviteter koster, men samlet set overstiger udgifterne til de uniformerede korps ikke 8 pct. af det samlede kommunale lokaletilskud i nogen af de fem kommuner.

Facilitetsområdet er således en noget kompliceret affære, når det drejer sig om de uniformerede korps. Undersøgelsen tyder dog på, at det også er det område, hvor der kunne være nogle potentialer til overvejelse i kommunernes dialog med grupper og kredse.

Udendørsfaciliteter

En af informanterne fra en gruppe/kreds der benytter kommunale faciliteter, fortæller om, hvordan de håber, at nye udendørsarealer ved deres hverdagshytte kan blive til gavn for det bredere lokalsamfund. Kan man i dialog med grupperne udvikle facilitetsbenyttelsen ad den vej? Hvad vil det kræve af rengørings-/oprydningsaftaler? Kan sådanne erfaringer fra de kommunale spejder-/FDF-faciliteter overføres til grupper og kredse med egne faciliteter?

Deling af hverdagslokaler?

Mange af de mindre grupper/kredse vil ofte kun have brug for deres lokaler en dag/aften om ugen samt i weekenderne. Man kan overveje, om det i nogle tilfælde vil give mening, at flere grupper/kredse deles om de samme faciliteter. Det vil kræve et samarbejde mellem forskellige korps/forbund, men det kan være en vej til i fællesskab at skabe bedre vilkår – ikke mindst i kommuner, hvor presset på lokaler er stort. I flere af kommunerne er der allerede i dag eksempler på, at grupper/kredse har fælles faciliteter. I et kommunalt eksempel fra Aalborg har to forskellige korps hjemme på samme matrikel, men de har hver især deres egne indendørs lokaler. Udenfor har de fælles udendørsarealer, som de udvikler sammen. Undersøgelsen tyder på, at ejerskabet ikke er så vigtigt, men at råderetten og det at kunne præge faciliteterne er de vigtige elementer.

Udleje af hverdagshytter

Kapitel 3 viser, at det i de fem kommuner er gængs praksis, at grupperne/kredsene modregner eventuelle lejeudgifter i deres tilskud til lokaler. En ordning, der på mange måder virker fair og logisk. Det kan dog bringe foreningerne i et dilemma i forhold til, at overskuddet skal være substantielt, før det er besværet værd at leje ud. Odense, Randers og Aalborg Kommuner har til dels imødegået problemstillingen ved, at de uniformerede korps omkostningsfrit kan leje ud til offentlige institutioner. Måske andre kommuner kan afsøge behovet for en lignende ordning. Ligeledes kan det overvejes, om der er muligheder for at udbrede den til også at gælde civilsamfundsaktiviteter, så det ville være lettere for spejdere/FDF'ere at dele faciliteter og optimere udnyttelsen af de eksisterende faciliteter så vidt muligt.

Litteraturliste

- Adventistspejderne (2020). *Medlemstal* (modtaget pr. mail).
- Baptistspejderne (2020). *Statistik - Oversigt medlemsopgørelse alle år fra 1996 - 2019*. Hentet fra <https://baptistspejder.dk/DocumentDatabase/statistik-oversigt-medlemsopgoerelse-alle-aar/>
- Danmarks Statistik (2019). *REGK31: Kommunernes regnskaber på funktioner - efter område, funktion, dranst, art og prisenhed (Konto 3.38.74)*. Hentet fra <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1280>
- Danmarks Statistik (2020). *Befolkning og befolkningsfremskrivning*. Hentet fra <https://www.statistikbanken.dk/statbank5a/default.asp?w=1920>
- Dansk Spejderkorps Sydslesvig (2020). *Medlemstal* (modtaget pr. mail).
- De grønne pigespejdere (2020). *Medlemstal* (modtaget pr. mail).
- De Gule Spejdere (2020). *Medlemstal* (modtaget pr. mail).
- Det Danske Spejderkorps (2020). *Medlemstal* (modtaget pr. mail).
- Esbjerg Kommune, Københavns Kommune, Aarhus Kommune, Odense Kommune, Randers Kommune, Aalborg Kommune (2019). *6-By Nøgletal 2019*. Hentet fra https://www.kk.dk/sites/default/files/uploaded-files/2019_noegletalsrapport.pdf
- Eske, M. (2021). *Folkeoplysningen i kommunerne. Delrapport 3: Det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.
- FDF (2020). *Medlemstallene fra FDF-Museet* (modtaget pr. mail).
- KFUM-Spejderne (2020). *KFUM-Spejderne*. Hentet fra Tal og fakta: <https://kfumspejderne.dk/om-os/tal-og-fakta/>
- Københavns Kommune (2017). *Analyse af spejder- og samrådsforeningernes vilkår i København, 2016*. København: Københavns Kommune.
- Københavns Kommune (2020). *Medlemstal og tilskudsregnskaber* (modtaget pr mail).
- Missionsspejderne (2020). *Medlemstal* (modtaget pr. mail).
- Odense Kommune (2020). *Medlemstal og tilskudsregnskaber* (modtaget pr mail).
- Pilgaard, M. (2009). *Sport og motion i danskernes hverdag*. København: Idrættens Analyseinstitut.
- Pilgaard, M., & Nielsen, C. G. (2017). *Idræt i danske kommuner. Betydningen af facilitetsdækning og kommunale udgifter til idræt for foreningsdeltagelsen*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, M., & Rask, S. (2016). *Danskernes motions- og sportsvaner 2016*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Randers Kommune. (2020). *Medlemstal og tilskudsregnskaber* (modtaget pr mail).

Rask, S., & Eske, M. (2021). *Danskernes motions- og sportsvaner 2020*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.

Social- og Indenrigsministeriet (2020). *SIMs Kommunale Nøgletal*. Hentet fra <http://www.noegletal.dk/>

Spejderne (2018). *Analyse af medlemsdata*. Hentet fra <https://spejderne.dk/wp-content/uploads/2018/03/medlems-dataanalyse-web.pdf>

Thøgersen, M. (2021). *Delrapport 4: Tværgående temaer på folkeoplysningsområdet*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.

Toftgård, N. (2021). *De uniformerede ungdomsorganisationer i Danmark*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.

Aalborg Kommune (2020). *Medlemstal og tilskudsregnskaber* (modtaget pr. mail).

Aarhus Kommune (2020). *Medlemstal og tilskudsregnskaber* (modtaget pr. mail).

Bilag

Supplerende tabeller

Tabel 21: Interviews med informanter i den kommunale forvaltning

Kommune	Type af interview	Dato
København	Online (3 informanter)	5.10.2020
Aarhus	Online (2 informanter)	23.9.2020
Aalborg	Fysisk (1 informant)	24.6.2020
Randers	Fysisk (2 informanter)	10.9.2020
Odense	Fysisk (2 informanter)	2.9.2020

Tabel 22: Interviews med informanter fra grupper/kredse i de fem kommuner

Spejdergruppe	Type af interview	Dato
Gruppe/kreds 1	Online	3.12.2020
Gruppe/kreds 2	Online	8.12.2020
Gruppe/kreds 3	Online	4.12.2020
Gruppe/kreds 4	Online	11.12.2020
Gruppe/kreds 5	Online	9.12.2020
Gruppe/kreds 6	Online	3.12.2020
Gruppe/kreds 7	Online	9.12.2020
Gruppe/kreds 8	Online	9.12.2020

Der blev inviteret to grupper/kredse fra hver kommune. I to af kommunerne lykkedes det dog kun at lave en interviewaftale med den ene informant, hvorved det samlede antal er på otte informanter.

Tabel 23: Medlemstilskud til uniformerede korps og de samlede udgifter på området (2019)

	København	Aarhus	Aalborg	Odense	Randers
Samlet tilskud til frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde (konto 3.38.73) (kr.) (Danmarks Statistik)	36.979.000	31.228.000	13.088.000	7.991.000	6.130.000
Medlemstilskud til uniformerede korps (kr.) (Opgørelser fra kommunerne)	1.275.672	1.720.619	828.162	341.459	138.190
Den andel af det samlede tilskud (REGK31), som medlemstilskuddet til de uniformerede korps udgør (pct.)	3,4	5,5	6,3	4,3	2,3

Kilde: Danmarks Statistik, 2019 og opgørelser fra kommunerne. Tallene fra de kommunale regnskaber skal tages med det forbehold, at der kan være forskelle på tværs af de enkelte kommuner, når det gælder konteringspraksis.

Tabel 24: Andelen af det samlede lokaletilskud, som går til uniformerede korps (2019)

	København	Aarhus	Aalborg	Odense	Randers
Samlet lokaletilskud (konto 3.38.74) (kr.) (Danmarks Statistik)	78.053.000	23.722.000	18.869.000	42.141.000	41.660.000
Lokaletilskud til uniformerede korps (kr.) (Opgørelser fra kommunerne=)	2.372.512	1.536.736	2.146.664	1.347.568	729.940
Den andel af det samlede lokaletilskud (REGK31), som lokaletilskuddet til de uniformerede korps udgør (pct.)	3,0	6,5	11,4	3,2	1,8

Kilde: Danmarks Statistik, 2019 og opgørelser fra kommunerne. Tallene fra de kommunale regnskaber skal tages med det forbehold, at der kan være forskelle på tværs af de enkelte kommuner, når det gælder konteringspraksis.

De uniformerede korps i de kommunale politikker

Alle fem kommuner har mindst én politik, som er relevant for spejderkorpserne, nemlig fritidspolitikken, som i nogle tilfælde er kombineret med idræt, sport eller kultur. Randers Kommune og Københavns Kommune har derudover også selvstændige folkeoplysningspolitikker. I Odense Kommune er der udarbejdet en civilsamfundsstrategi, mens der i Aalborg Kommune er udarbejdet en frivilligstrategi, som involverer de uniformerede korps.

Støtte de frivillige foreninger

Fælles for alle fem kommuner er, at de angiver at ville støtte de frivillige foreninger. Odense Kommunens fritidspolitik (2016-2020) skriver f.eks., at Odense Kommune støtter de frivillige foreninger ved at arbejde for en god facilitetsdækning i hele kommunen. Derudover er der fokus på at yde tilskud, så alle borgere har mulighed for at deltage i folkeoplysende aktiviteter. For at understøtte foreninger har Odense Kommune udarbejdet en civilsamfundsstrategi samt oprettet et Center for Civilsamfund, der arbejder på tværs af forvaltninger. Det er i dette center, hvor alle foreninger og frivillige har deres indgang til kommunen. Civilsamfundsstrategien angiver, at kommunen ønsker at tilbyde hjælp og ekspertise der, hvor den kan gøre gavn, derfor vil kommunen sørge for, at det er nemt at få adgang til relevante informationer for frivillige. Derudover prioriteres rådgivning og opkvalificering af foreninger højt. Derimod angiver strategien, at de frivillige ikke skal hæmmes af unødvendige krav eller unødvendigt bureaukrati.

I Aarhus Kommunens sport- og fritidspolitik (2018-2021) nævnes det, at kommunen ønsker at understøtte et mangfoldigt og aktivt fritids- og foreningsliv, som har tilbud, der appellerer til alle borgere. Derfor skal der arbejdes med foreningsudvikling, rekruttering af nye medlemmer, engagement hos de frivillige, netværksdannelse (også med kultur, erhverv, mm.), videndeling mm.

Aalborg Kommune har udarbejdet en fritidspolitik (2016) og en frivilligstrategi. For at hjælpe foreninger, korps og aftenskoler har kommunen oprettet udviklingspuljen, der skal

støtte nye initiativer, der skal sørge for, at flere (unge) bliver aktive i foreninger, korps og aftenskoler. Ud over at rekruttere og fastholde medlemmer vil kommunen hjælpe de frivillige ved at mindske krav og forenkle bureaukrati; Administration og indberetninger til kommunen skal holdes på et minimum. Derudover tilbydes der relevant uddannelse, og der er udarbejdet en frivilligstrategi. Frivilligstrategien skriver desuden, at politikker og aftaler med frivillige udarbejdes lokalt, så aftaler giver mening i hverdagen, de frivillige og ansatte i kommunen kender deres råderum og deres mulighed for at yde en indsats. Randers Kommune vil gennem deres fritids- og idrætspolitik understøtte aftenskoler og folkeoplysende foreninger (heriblandt idrætsforeninger og spejdere) i forhold til økonomi, faciliteter og rådgivning.

Udover en fritids- og idrætspolitik har Randers Kommune også en folkeoplysningspolitik, som har betydning for de uniformerede korps. Her er det defineret, at kommunen vil arbejde for et stærkt foreningsliv (inkl. aftenskoler) ved at tilbyde tilskud, arbejde med faciliteter, tilbyde rådgivning, samt at reklamere for og synliggøre foreningstilbuddet for kommunens borgere.

Københavns Kommune har udgivet en kultur- og fritidspolitik (2020-2023), hvor det vigtigste mål er at bakke op om københavnernes virkelyst; Alle borgere skal have mulighed for at udfolde sig og sætte aktiviteter i gang. Dette bliver bekræftet i kommunens folkeoplysningspolitik, hvor kommunen angiver at ville sikre de bedst mulige rammer for og en fortsat udvikling af den folkeoplysende voksenundervisning, de frivillige folkeoplysende foreninger (heriblandt de uniformerede korps) og deres aktiviteter i kommunen. I praksis vil kommunen arbejde på de bedst mulige rammer ved bl.a. at tilbyde puljer og tilskud og arbejde på at kunne tilbyde egnede, passende faciliteter.

Aktive borgere

En anden fællesnævner i alle kommunerne er, at de alle har som mål, at borgerne skal have muligheden for et aktivt liv. Odense Kommune angiver, at de arbejder for sammenhæng i børnenes dagligdag således, at foreninger og aftenskoler samarbejder med skoler, og dermed inviteres børn og unge at deltage i foreningslivet. Derudover angiver kommunen, at der skal være sammenhængskraft i byens rum, som skal invitere til leg, idræt, foredrag mm., såvel i forenings-, skole-, og aftenskoleregi, men også til de selvorganiserede aktiviteter. Også Aarhus Kommune ønsker, at alle børn og unge har et aktivt liv, hvor de deltager i byens foreningsliv og dermed kan opleve at være værdifulde for fællesskabet. Det skal opnås ved et stærkt og differentieret tilbud af aktiviteter.

Københavns Kommune nævner i modsætning til de andre også de voksne borgere, dog er der også her et særligt fokus på børn og unge. Kommunen angiver nemlig, at de ønsker, at flere københavnere skal få lyst til at indgå i byens kultur- og fritidsliv. Det skal opnås ved at kultur- og fritidsområdet skal blive bedre til at formidle deres tilbud til borgerne, samt at børn og unge allerede i en tidlig alder introduceres til dette tilbud. Til sidst angiver Københavns Kommune, at de ønsker at kortlægge børns og unges kultur- og idrætsvaner, så der på baggrund af data kan udarbejdes indsatser, der mindsker frafald ved aktiviteter og foreninger blandt unge.

Ligesom de andre kommuner vil Aalborg Kommune sørge for, at borgerne bliver (mere) aktive i deres fritid. Aalborg Kommune angiver dog, at kommunen lægger vægt på, at aktiviteterne foregår i foreninger, korps eller aftenskoler, så borgerne bliver en del af et fællesskab og indgår i en demokratisk struktur. Også Randers Kommune vil gennem deres fritids- og idrætspolitik sikre, at alle deres borgere har mulighed for et aktivt liv, hvor de har mulighed for at engagere sig i mange forskellige aktiviteter.

Faciliteter

Den sidste fællesnævner er facilitetsområdet, hvor kommunerne både beskriver de decidede faciliteter (dem der er bygget) og de udendørs områder.

Odense Kommune har besluttet, at der skal skabes sammenhængskraft i lokalområder ved at sørge for den nødvendige facilitetsdækning og optimere faciliteter og anlæg således, at der skabes synergi mellem idræt, kultur og frivillighed. Aarhus Kommune angiver også lokalområderne og især de udsatte områder, som skal udvikles som attraktive bydele med gode faciliteter til såvel de almindelige folkeoplysende aktiviteter, men også til det selvorganiserede fritidsliv. Med gode faciliteter mener kommunen her antallet af faciliteter (facilitetsdækning), kvaliteten af faciliteter og udnyttelsen af faciliteter (optimering af faciliteter).

Også Københavns Kommune, Aalborg Kommune og Randers Kommune angiver, at facilitetsdækning og optimering af faciliteter er vigtige faktorer på fritidsområdet. I forbindelse med optimering af faciliteter angiver de tre kommuner, at faciliteter skal kunne bruges til mange forskellige formål og aktiviteter, samt at de skal kunne udnyttes optimalt hele året og døgnet rundt. Københavns Kommune har derudover fokus på udendørs områder som naturen, parken og pladser, som i højere grad skal blive tilgængelige for aktiviteter.

Videncenter
for Folkeoplysning